

UCHWAŁA NR XVII.155.2020
RADY GMINY W WIELOPOLU SKRZYŃSKIM
z dnia 11 grudnia 2020 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
w Gminie Wielopole Skrzyńskie na lata 2021-2027**

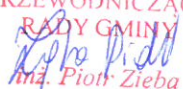
Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713 z późn. zm.), w związku z art. 16b ust. 1 i 2 oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876)

Rada Gminy w Wielopolu Skrzyńskim
uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wielopole Skrzyńskie na lata 2021-2027 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wielopole Skrzyńskie.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2021 r.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY

mgr Piotr Zięba

Załącznik do Uchwały Nr XVII.155.2020
Rady Gminy w Wielopolu Skrzyńskim
z dnia 11 grudnia 2020 r.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W GMINIE WIELOPOLE SKRZYŃSKIE
NA LATA 2021-2027**

Wielopole Skrzyńskie 2020r.

Wprowadzenie

Wraz z zaliczeniem Polski w poczet państw Unii Europejskiej samorządy gminne stanęły przed obowiązkiem przejęcia na siebie wielu zadań w obszarze polityki społecznej. W dzisiejszym świecie podlegającym procesom globalizacji, pełnym zagrożeń i pojawiających się szans, coraz częściej obserwuje się potrzebę wprowadzenia własnego planu działania na przyszłość, a więc strategii, która będzie miała wpływ na kształt i charakter podejmowanych decyzji. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021 – 2027 jest wieloletnim dokumentem programowym. Dokument ten stanowi jeden z podstawowych instrumentów planowania gospodarczego i społecznego. Ma szczególne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców, a szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym. Konieczność jej opracowania wynika z art. 17 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (tj. Dz.U. z 2020r. poz. 1876 z późn. zm.), który mówi: „do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowane i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych a zwłaszcza z uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych skierowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi z terenu gminy, a także instytucjami działającymi na niwie polityki społecznej takimi jak: oświata, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, pomoc osobom chorym, niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych to usystematyzowana, długoterminowa i perspektywiczna koncepcja polityki społecznej, mająca na celu objęcie wsparciem osób zagrożonych lub dotkniętych wykluczeniem społecznym oraz stworzenie optymalnych warunków dla funkcjonowania społeczności lokalnej. Głównym zdaniem jest wyrównanie szans społecznych mieszkańców gminy dzięki efektywnej współpracy wszystkich partnerów działających w obszarze polityki społecznej. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi długofalowy plan działania określający główne cele i kierunki rozwoju, służące zaspokojeniu potrzeb mieszkańców.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wielopole Skrzyńskie swym zakresem obejmuje w szczególności: uwarunkowania prawne, diagnozę problemów społecznych, mapę problemów, zasoby umożliwiające rozwiązanie problemów społecznych, misję oraz wizję strategii, określenie celu głównego i celów strategicznych, zasady realizacji oraz monitoring i ewaluację.

Warunkiem powodzenia działań, zawartych w niniejszej strategii jest współpraca władz samorządowych przy realizacji zamierzeń z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi

oraz takimi organami jak oświata, służba zdrowia, sądownictwo itp., celem rozwiązania zidentyfikowanych problemów, likwidacji zagrożeń i barier przy wykorzystaniu potencjału Gminy Wielopole Skrzyńskie.

Zgodność celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wielopole Skrzyńskie z celami polskich strategii na różnych poziomach oraz polskim ustawodawstwem.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021 – 2027 Gminy Wielopole Skrzyńskie wpisuje się w aktualne strategie i programy przyjęte przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, samorząd województwa podkarpackiego oraz Powiat Ropczycko-Sędziszowski i samorząd Gminy.

Rozdział 1. Podstawy prawne opracowania strategii.

Biorąc pod uwagę fakt, iż aktualnie wiele różnorodnych aktów prawnych wpływa na regulację zadań z szeroko pojętej pomocy społecznej, a także z dziedzin pokrewnych z tak zwanej sfery społecznej tj.: rynku pracy, edukacji, kultury czy sportu; należy zaznaczyć, iż większość tych zadań jest realizowana przez samorządy terytorialne z dochodów własnych, subwencji i dotacji. Różnorodność tychże programów, które w szczególności są skierowane do społeczności lokalnej, wymaga sprawnej koordynacji, dlatego zasadnym staje się przygotowanie podstawowego narzędzia do realizacji tychże celów w postaci dokumentu, jakim jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Akty prawne, którymi posłużono się do opracowania strategii to:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku.
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi.
- Ustawa z dnia 29 lipca 2015 roku o przeciwdziałaniu narkomanii.
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego.
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym.
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych.
- Ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym.

- Ustawy z dnia 19 lipca 2019 roku o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.

Oprócz wymienionych aktów prawnych może zaistnieć potrzeba odwołania się do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, edukacji i budownictwa socjalnego.

1.1 Akty prawne Unii Europejskiej do tworzenia Strategii.

Europejska polityka społeczna w głównej mierze została określona podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego jest głównym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego.

„Europa 2020” jest to nowa strategia gospodarcza Unii Europejskiej, która zastąpiła Strategię Lizbońską. Światowy kryzys gospodarczy zmusił Europę do redefinicji zarówno celów, jak i instrumentów wspierających rozwój gospodarczy. Strategia „Europa 2020” skupia się wokół trzech powiązanych ze sobą priorytetów:

- *Rozwój inteligentny (rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji)*.
- *Rozwój zrównoważony* (wspieranie gospodarki efektywnej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej).
- *Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu* (wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną).

Do realizacji priorytetów i celów przygotowano siedem projektów przewodnich, z czego kluczowymi dla polityki społecznej są trzy: „Mobilna Młodzież” i „Program na rzecz nowych umiejętności i miejsc pracy”, „Europejski program walki z ubóstwem”. Pozostałe, komplementarne inicjatywy to: „Unia innowacji”, „Europejska agenda cyfrowa”, „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”, oraz „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”.

1.2 Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

SOR została przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 roku i stanowi kluczowy dokument państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia wyznacza cele polityki rozwoju do roku 2020, z perspektywą do roku 2030. Zawarte w SOR rekomendacje dla polityk publicznych stanowią podstawę dla zmian w systemie zarządzania rozwojem, w tym w obszarze rozwiązywania problemów społecznych na poziomie lokalnym.

Cel główny SOR: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Cele szczegółowe:

I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna);

II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie);

III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

(obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE).

1.3 Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL)

SRKL została przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 18 czerwca 2013 roku jako 1 z 9 strategii sektorowych realizujących średnio i długookresową strategię rozwoju kraju.

Celem głównym SRKL jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób tak, aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

Cele szczegółowe:

- Wzrost zatrudnienia;
- Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych;
- Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności opieki zdrowotnej;
- Podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Priorytetowe kierunki interwencji:

- integracja społeczna imigrantów i osób powracających z zagranicy
- rozwój aktywnych, w tym innowacyjnych, form pomocy osobom zagrożonym lub wykluczonym społecznie, w tym innowacji społecznych w sferze integracji oraz ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej
- wsparcie dla osób zagrożonych lub dotkniętych przemocą w rodzinie,
- wsparcie dla osób niepełnosprawnych i ich otoczenia
- zapobieganie nowym typom wykluczeń społecznych, w tym wykluczeniu cyfrowemu i energetycznemu (fuel poverty)
- dostosowanie opieki zdrowotnej do wyzwań demograficznych poprzez działania odpowiadające potrzebom i oczekiwaniom w szczególności matek i dzieci oraz osób

starszych, a także uwzględnienie aktualnych i prognozowanych trendów epidemiologicznych

- dostosowanie do potrzeb systemu ochrony zdrowia modelu kształcenia kadr medycznych i innych zawodów mających zastosowanie w ochronie zdrowia
- rozwój alternatywnych wobec opieki instytucjonalnej form opieki środowiskowej dla osób przewlekle chorych, starszych, niesamodzielnych
- zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług medycznych, w tym nowoczesnej rehabilitacji
- zwiększenie dostępności mieszkań, w tym poprzez rozbudowę systemu najmu oraz rozwój mieszkalnictwa społecznego, przy założeniu, że będzie ono formą doraźnego i ograniczonego czasowo wsparcia osób w trudnej sytuacji materialnej
- ułatwienie zatrudniania osób podlegających karze pozbawienia wolności.

1.4 Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji KPPUiWS

KPPUiWS zawiera kompleksowe działania nakierowane na trwałe zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Istotne znaczenie dla tworzenia i realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych posiadają wyznaczone w KPPUiWS kluczowe kierunki działań na lata 2014-2020:

- *zmniejszenie wykluczenia dzieci i młodzieży*
- *stworzenie szansy na bezpieczne wejście na rynek pracy dla osób młodych*
- *ułatwienie ludziom młodym godzenia pracy zawodowej z zakładaniem rodziny*
- *aktywna integracja osób wykluczonych społecznie*
- *wsparcie osób starszych*
- *zapobieganie niepewności mieszkaniowej*

Cel główny KPPUiWS to trwałe zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln osób oraz wzrost spójności społecznej.

Dla realizacji celu głównego wyznaczono pięć celów szczegółowych:

1. Usługi dla aktywności i profilaktyki – ograniczenie wykluczenia dzieci i młodzieży;
2. Gwarancje dla przyszłości młodzieży - stworzenie szansy dla młodzieży wejścia na rynek pracy i tworzenia rodzin;
3. Aktywna osoba, zintegrowana rodzina, odpowiedzialne lokalne środowisko;
4. Zapobieganie niepewności mieszkaniowej;
5. Seniorzy – bezpieczni, aktywni, potrzebni.

KPPUiWS w szerokim zakresie odwołuje się do instrumentarium ekonomii społecznej. Zdiagnozowane problemy oraz działania zaprojektowane w celu ich rozwiązania bezpośrednio

nawiązują do rozwiązań ekonomii społecznej, np. poprzez wskazanie podmiotów ekonomii społecznej i podmiotów społecznych jako realizatorów projektów, działań zmierzających do poprawy sytuacji grup zdiagnozowanych jako zagrożone wykluczeniem społecznym.

1.5 Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej KPRES

KPRES wyznacza kluczowe kierunki polityki publicznej na rzecz ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych.

Program posiada istotne znaczenie dla realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, gdyż położono w nim szczególny nacisk na zwiększenie efektywności działań na rzecz tworzenia miejsc pracy, reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, jak również rozwój usług społecznych użyteczności publicznej i zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego.

Zachowanie zgodności z KPRES i podejmowanie w gminie współpracy z podmiotami ekonomii społecznej otwiera nowe szanse na zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zwiększa dostępność lepiej zaplanowanych usług społecznych, które będą świadczone bliżej odbiorców. Ponadto, współpraca ta wzmocni konkurencyjność podmiotów nastawionych na realizowanie celów społecznych.

W KPRES mocno zaakcentowano wpisanie nowych instrumentów i podmiotów w dotychczasowy system wsparcia osób, które z różnych przyczyn znalazły się w trudnej sytuacji życiowej. Rozwinięto także wątki dotyczące współpracy między podmiotami ekonomii społecznej oraz biznesem i administracją publiczną. Współdziałanie gminy z podmiotami ekonomii społecznej pozwala na efektywniejszą realizację strategii.

1.6 Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007 - 2020.

Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007 - 2020 wyznacza cele strategiczne, priorytety rozwoju oraz określa kierunki działań w ramach poszczególnych priorytetów. Realizowanie wyznaczonych zadań w ramach zdefiniowanych kierunków działań będzie służyć przełamaniu strukturalnych problemów gospodarczych, społecznych oraz podnoszenie konkurencyjności regionu.

1.7 Wojewódzki program na rzecz wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu na lata 2008 - 2020.

Podstawą realizacji Programu jest zasada solidarności społecznej, ponieważ wspólne działania administracji rządowej, samorządowej, organizacji pozarządowych mogą doprowadzić do przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu. Niniejszy Program wyznacza kierunki w jakich powinny zmierzać działania na rzecz osób niepełnosprawnych.

1.8 Regionalny Plan Działania na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej w woj. Podkarpackim na lata 2012 - 2020.

Dokument ten ujmuje problematykę sektora ekonomii społecznej jako istotny element rozwoju Województwa. Plan jest zgodny ze Strategią Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2020. Ramy Strategii wyznaczają 8 głównych obszarów strategicznych, określających podstawowe priorytety aktywności prorozwojowej samorządu województwa tj. :

- 1.Gospodarka regionu,
- 2.Infrastruktura techniczna,
- 3.Obszary wiejskie i rolnictwo,
- 4.Ochrona środowiska,
- 5.Kapitał społeczny,
- 6.Współpraca międzynarodowa,
- 7.Ochrona zdrowia,
- 8.Polityka społeczna.

Na arenie międzynarodowej ma również znaczenie Narodowa Strategia Spójności, której zadaniem jest tworzenie warunków sprzyjających dla wzrostu konkurencyjności, gospodarki i bazującej na wiedzy przedsiębiorczości gwarantującej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Do realizacji celu głównego Narodowej Strategii Spójności przyczynić się ma sześć celów szczegółowych :

1. poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa,
2. poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,
3. budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski,

4. podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,
5. wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
6. wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Rozdział 2. Charakterystyka Gminy Wielopole Skrzyńskie

2.1 Informacje ogólne

Gmina Wielopole Skrzyńskie położona jest w południowo-zachodniej części województwa podkarpackiego, w powiecie ropczycko-sędziszowskim, na obszarze Pogórza Strzyżowskiego.

Powiat ten o powierzchni 549 km² zamieszkuje 74 tys. mieszkańców.

Rys. 1. Położenie Powiatu Ropczycko - Sędziszowskiego na tle województwa podkarpackiego.

Źródło: Zasoby internetowe.

Gmina Wielopole Skrzyńskie zajmuje powierzchnię 93,55 km², co stanowi 0,5% powierzchni woj. podkarpackiego oraz 17% powierzchni powiatu ropczycko-sędziszowskiego.

Sąsiadami Gminy Wielopole Skrzyńskie jest 9 gmin: od wschodu Czudec, od zachodu Brzostek, od południa Strzyżów, Wiśniowa i Frysztak, od północy Dębica, Ropczyce, Sędziszów Małopolski i Iwierzycy. W skład gminy wchodzi 5 wsi: Brzeziny, Broniszów, Glinik, Nawsie i Wielopole Skrzyńskie. Wielopole jest ośrodkiem handlowym, stolicą dekanatu oraz siedzibą lokalnej administracji. Gmina ma charakter rolniczy. Szansą rozwoju gminy jest agroturystyka,

która odgrywa coraz większe znaczenie w gospodarce gminy. Dogodne położenie komunikacyjne, ciekawa historia, cenne obiekty architektury już teraz przyciągają turystów. Bogata chociaż nie w pełni udokumentowana historia gminy ukształtowała tożsamość jej mieszkańców i wpłynęła na rozwój materialny m. in. w postaci budownictwa sakralnego, dworskiego, mieszczańskiego. Przez Wielopole przebiega droga krajowa nr 986 relacji Tuszyna - Ropczyce- Wiśniowa.

Rys. 2. Położenie Gminy Wielopole Skrzyńskie na tle Powiatu Ropczycko – Sędziszowskiego.

Źródło: Zasoby internetowe.

Gmina liczy 8 185 mieszkańców, z czego 4 114. to kobiety i 4 071 to mężczyźni. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosi obecnie 87,5 osoby, co klasyfikuje gminę do jednostek o średniej liczbie mieszkańców¹. W gminie notuje się ujemny przyrost naturalny.

Gmina Wielopole Skrzyńskie położona jest geograficznie w Prowincji Karpat i Podkarpacia, Podprowincji Zewnętrznych Karpat Zachodnich. Południowo-zachodnie krańce gminy znajdują się w obszarze Czarnorzecko-Stryżowskiego Parku Krajobrazowego, który obejmując obszar 1195 ha zajmuje ósmą część gminy. Część ta stanowi strefę ochronną Parku. Obszar gminy charakteryzuje się bardzo urozmaiconą rzeźbą terenu, który tworzy szereg wąskich wzgórz (do wysokości 534 m.n.p.m.), porozcinanych doliną rzeki Wielopolki i jej licznymi dopływami.

Gmina Wielopole Skrzyńskie zajmuje obszar 9 355 ha, w tym jest 6 189 ha użytków rolnych i 3 484 ha zasiewów. Udział terenów rolnych i zielonych w ogólnej powierzchni gminy wynosi 72%. Zasadniczym typem krajobrazu jest ukształtowany historycznie krajobraz rolniczy. Odznacza się on barwną mozaiką upraw rolnych, łąk, pastwisk i zadrzewień śródpolnych. Dobre warunki glebowe sprzyjają rozwojowi rolnictwa. Uprawia się głównie zboża, ziemniaki i buraki cukrowe.

¹ Stan na 30 czerwca 2020

Teren gminy położony jest w górnej części dorzecza Wielopolki – prawego dopływu Wisłoki. Wielopolka ma długość 57, 4 km, z czego 13 km przebiega na terenie gminy. Zarówno ta rzeka, jak i jej dopływy: Liwek, Brzezinka, Malanka i Broniszowianka mają charakter rzek górskich. Maksymalne stany wód występują w okresie wczesnej wiosny (roztopowe) i na jesieni. Najwyżej położone rejony gminy, zbyt strome do uprawy, zajmują większe kompleksy leśne. Na terenie gminy przeważa zieleń nieurządzona w postaci lasów w większości jodłowo – bukowo - grabowych, dębowych i trześniowych. Na terenach podmokłych dominuje olcha. Naturalne wymieszanie wyżej wymienionych gatunków tworzy piękne kompozycje kolorystyczne, szczególnie w porze jesiennego przebarwienia liści oraz w okresie kwitnienia trześni. Rozległe obszary zielone wraz z ciekawą rzeźbą terenu stanowią o niepowtarzalnym krajobrazie gminy, wartym zagospodarowania turystycznego lub agroturystycznego.

Według podziału W. Okołowicza, zamieszczonego w Narodowym Atlasie Polski, Pogórze Strzyżowskie należy do klimatów kształtowanych pod wpływem gór i wyżyn. Wpływ klimatów wyżynnych zaznacza się dużymi dobowymi amplitudami temperatur i o wiele niższymi i łagodniejszymi amplitudami rocznymi. Sumy roczne opadów są dość wysokie. Wiosny znacznie się opóźniają. Zimą na tych terenach często występuje zjawisko inwersji, na skutek gromadzenia się zimnego powietrza w wąskich dolinach i tworzeniu zastoisk chłodnych mas powietrza. Według regionalizacji rolniczo – klimatycznej R. Gumińskiego nawiązującej do potrzeb rolnictwa, gmina Wielopole Skrzyńskie leży w dzielnicy podkarpackiej, która stanowi pas przejściowy pomiędzy górami i kotlinami podgórskimi.

W obrębie badanego terenu występuje duże zróżnicowanie warunków orograficznych i ekspozycji stoków, stanowiące dodatkowe czynniki powodujące zróżnicowanie warunków klimatycznych. Na badanym terenie lub w jego sąsiedztwie brak jest stacji meteorologicznej.

Wielopolszczyzna to tradycyjna nazwa terenów należących obecnie do gminy oraz leżących nieco poza jej granicami administracyjnymi, to mikroregion spójny pod względem kulturowym i gospodarczym. Centrum tego regionu było zawsze Wielopole Skrzyńskie. Wielopole było centrum handlowym regionu, stolicą dekanatu bądź siedzibą lokalnej administracji. Na przestrzeni wieków Wielopole wywierało wpływ na pozostałe miejscowości, przyczyniając się do rozwoju ich tradycji i kultury.

Rys. 3. Mapa Gminy Wielopole Skrzyńskie.

Źródło: Zasoby internetowe.

2.2 Charakterystyka poszczególnych miejscowości tworzących Gminę Wielopole Skrzyńskie

BRONISZÓW. Miejscowość granicząca od północy z gminą Ropczyce rozciąga się wzdłuż drogi lokalnej i potoku Broniszowianka będącego dopływem Wielopolki. Wieś powstała prawdopodobnie w XIV w. W Broniszowie w XVI w. założono folwark. Obecnie pozostałości zespołu parkowo – dworskiego przekazane zostały Akademii Ekonomicznej w Krakowie na cele rekreacyjne, jako fundacja im. prof. Jerzego Fiericha. Z dawnego układu pozostały dwa małe stawy, piwnica oraz resztki parku. W parku dworskim rośnie kilkanaście potężnych dębów i lip o charakterze pomnikowym oraz aleja grabowa. Najokazalsza jest lipa prof. Szafera, jedna z najstarszych i największych w województwie. Jej wiek szacuje się na 500 lat. Zabytkowe założenie dworsko – parkowe usytuowane na wzniesieniu z pięknymi widokami na dolinę Wielopolki stwarza dobre warunki dla turystycznego zagospodarowania. Na terenie wsi zachowały się stare zabudowania drewniane o konstrukcji zrębowej, niekiedy jeszcze krytą strzechą.

GLINIK. W północnej części gminy, usytuowana jest miejscowość Glinik. Położona jest przy drodze relacji Tuszyna - Ropczyce – Wielopole oraz wzdłuż rzeki Wielopolki. Historia Glinika sięga pierwszej połowy XIV w., kiedy to wraz z okolicznymi wsiami była własnością królewską. W XIX w. do ważnych wydarzeń, które miały miejsce również w Gliniku, należy zaliczyć rabację, w

wyniku, której zginęło wielu ludzi dworskich, między innymi zamordowany został w pobliskim Broniszowie dziedzic Gruszczyński i dzierżawca Olszewski – ojciec Karola Olszewskiego słynnego chemika i fizyka. W tym też czasie zauważa się rozwój świadomości chłopskiej. W 1880 r., w Gliniku na wiecu występował ksiądz Stojałowski, słynny obrońca praw chłopów. Fakt ten został upamiętniony poprzez postawienie krzyża na górze, gdzie graniczyły ze sobą miejscowości: Sośnica, Niewodna, Szufnarowa i Brzeziny. W Gliniku w XIX w. istniał zespół folwarczny usytuowany w przysiółku Lipowiec. W 1982r. została utworzona parafia w Gliniku, który dotychczas należał do parafii Łączki Kucharskie. W latach osiemdziesiątych wybudowano kościół pw. Maksymiliana Kolbe. Na uwagę zasługuje zabytkowa kapliczka, wzniesiona ok. 1860r., prostokątna, z kamienia, z rzeźbą ludową – Chrystusa Ukrzyżowanego. W Gliniku znajduje się budynek wielofunkcyjny i Szkoła Podstawowa.

WIELOPOLE SKRZYŃSKIE. Osada nad Wielopolką istniała już w XII w., przez którą prowadziła droga handlowa z Sandomierza w kierunku przełęczy karpackich na Węgry. Przymuszczalnie na Strażowej Górze powstał we wczesnym średniowieczu gród obronny, a później obok niego rozwinęła się osada. Prawa miejskie wieś otrzymała około 1348 r., jako Furstenberg i utraciła w okresie międzywojennym. O awansie do grona miast zadecydowało położenie Wielopola na drodze handlowej z Sandomierza przez Ropczyce, doliną Wielopolki, w kierunku przełęczy karpackich na Węgry. Sprzyjało to rozwojowi rzemiosła (kowlstwo, kołodziejstwo, szewstwo) oraz bazy bezpiecznego postoju. W XVI w. na dobrach plebańskich właściciel Wielopola Kasper Maciejowski wybudował zamek o cechach renesansowych (rozebrany w 1907 r.). W XIXw., wzniesiono w południowo – zachodnim narożniku rynku synagogę, w tym okresie Żydzi stanowili połowę mieszkańców Wielopola. Z tego okresu pochodzi również dom ubogich zarządzany przez miejscowego proboszcza. Upadek miasta nastąpił w wyniku kolejnych wojen, epidemii, ruchów społecznych (rzeź galicyjska), pożarów i rabacji w czasie wojen.

Niezwykle interesujący jest kultywowany do chwili obecnej tylko w Wielopolu Skrzyńskim zwyczaj chodzenia z bębniem w okresie Wielkiego Tygodnia. Biciem w bęben już od północy zwołuje się mieszkańców na rezurekcję, a w Wielką Niedzielę po południu na modlitwę za zmarłych. Obrzęd zaczyna się pod figurą św. Jana Nepomucena od śpiewania pieśni wielkanocnych i do św. Rozalii patronki od „morowego powietrza”. Kończy go modlitwa za zmarłych na tzw. cholerycznym cmentarzu, gdzie spoczywają ofiary XIX-wiecznej epidemii.

Do zabytków Wielopola Skrzyńskiego, które warto obejrzeć należą:

- Zespół kościoła parafialnego p. w. Wniebowzięcia NMP, usytuowany w zachodnim narożu założenia miejskiego (rynek wraz z zabudową) o charakterze barokowym, murowany, z zabytkowym wystrojem wnętrza oraz murowaną dzwonnica.

- Stara plebania z XIX w. – Murowana z drewnianą nadbudową, stojąca w głębi za kościołem, w której urodził się i mieszkał Tadeusz Kantor (1915 – 1990), malarz, dramaturg, scenograf i reżyser.
- Stojąca w rynku kapliczka św. Floriana i Sebastiana – murowana z drewnianymi figurami z początku XIX w.
- Liczne domy drewniane pochodzące z XIX w.
- Pozostałości po fortyfikacjach i obwarowaniach miejskich.
- Cmentarze znajdujące się wokół Wielopola stanowiące ważny element krajobrazu kulturowego.

NAWSIE. We wsi Nawsie wzniesiony został około połowy XIX w. murowany dwór, użytkowany jako leśniczówka, obecnie jako dom mieszkalny. We wsi zachowała się również zabudowa drewniana oraz liczne kapliczki i krzyże przydrożne.

BRZEZINY. Wieś w południowo – zachodniej części gminy założona już w XI w. Tutaj też w 1266 r. między rycerstwem polskim a rusko – tatarsko – litewskimi oddziałami rozegrała się bitwa, w której najeźdźcy ponieśli klęskę. Obecnie Brzeziny to dobrze rozwinięta wieś o zabudowie w większości współczesnej. Najcenniejszym zabytkiem na Wielopolszczyźnie jest bez wątpienia drewniany kościół pod wezwaniem Św. Mikołaja wzniesiony w XV w., malowniczo usytuowany na krawędzi wzniesienia, zachwyca bogactwem wyposażenia oraz malarskimi dekoracjami ścian. Kościół otoczony jest XVIII w. drewnianym ogrodzeniem konstrukcji zrębowej nakrytym dwuspadowym daszkiem. W zachodnim pasie ogrodzenia stoi drewniana dzwonnica z XVIII w., wewnątrz której wiszą dwa dzwony z XV i XVI w. Nieopodal na niewielkim wzniesieniu stoi stara plebania o ciekawej architekturze i drewnianym dekoracyjnym ganku (pocz. XX w.). Wartymi obejrzenia, jak również zagospodarowania turystycznego są znajdujące się za plebanią drewniane zabudowania gospodarcze (spichlerz i stodoła) - o wyjątkowych walorach architektonicznych. W centrum wsi znajduje się stara murowana szkoła, w której obecnie znajduje się Centrum Edukacji Ekologicznej. W Brzezinach obok skrzyżowania lokalnych dróg stoją na wzgórzu ruiny zespołu dworskiego, wybudowanego w pierwszej połowie XIX w. Całość dopełnia park dworski, z którego pozostały niewielkie fragmenty. O atrakcyjności kulturowej wsi świadczą również licznie zachowana zabudowa drewniana oraz kapliczki i krzyże przydrożne.

2.3 Zagospodarowanie przestrzenne Gminy Wielopole

Skrzyńskie.

Region, w którym leży gmina charakteryzuje się wysokimi walorami krajobrazowymi, urozmaiconą rzeźbą terenu, wieloma zabytkami wartymi zobaczenia, co umożliwia wykorzystanie tego obszaru do rozwoju różnych form turystyki i agroturystyki.

Gmina ma swoich sławnych rodaków. W Broniszowie urodził się Karol Olszewski – chemik, który wspólnie z Wróblewskim dokonał pierwszego w świecie skroplenia tlenu i azotu z powietrza atmosferycznego, skroplił argon oraz ustalił ciśnienie i temperaturę potrzebne do skroplenia wodoru.

Oprócz zabytków na walory turystyczne składają się duże kompleksy leśne, interesująca roślinność charakterystyczna dla terenów podgórskich i piękne krajobrazy.

Baza turystyczno - wypoczynkowa jest rozwinięta bardzo słabo, jedynie kilka miejsc noclegowych, działa niewiele prywatnych punktów gastronomicznych. W gminie przebiega szlak turystyczny prowadzący z Wielopola na górę Chełm w Brzezinach, miejsce kultu Słowian.

W Wielopolu urodził się Tadeusz Kantor, światowej sławy artysta malarz, dramaturg, scenograf i reżyser, reformator teatru. Budynek starej plebani w Wielopolu Skrzyńskim od lat odwiedzany jest przez turystów i miłośników twórczości Tadeusza Kantora. Sam artysta był związany emocjonalnie z miejscem swojego urodzenia i właśnie tam rozgrywa się akcja jednej z najgłośniejszych ze sztuk Kantora pt. „Wielopole, Wielopole”. W 1981 roku w kościele w Wielopolu Skrzyńskim odbyło się historyczne przedstawienie tej właśnie sztuki.

W 2006 roku dzięki staraniom Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Wielopolskiej im. Tadeusza Kantora, otworzono Ośrodek Dokumentacji i Historii Regionu – Muzeum Tadeusza Kantora. Ostatecznie w 2016r. Gminie Wielopole Skrzyńskie udało się pozyskać środki z funduszy unijnych. Po przeprowadzonych pracach remontowych Ośrodek został ponownie otwarty 26 kwietnia 2019r. pod nazwą Kantorówka pełni funkcję muzeum i żywego centrum kultury i sztuki kształującym regionalną tożsamość, integrującym lokalne społeczności wokół takich wartości jak wspólna przeszłość, tradycja, czy duma z dorobku minionych pokoleń, ze szczególnym naciskiem na spuściznę Tadeusza Kantora.

W granicach Gminy Wielopole Skrzyńskie ochronie podlegają:

W ramach terenów biologicznie czynnych:

- Czarnorzecko – Strzyżowski Park Krajobrazowy
- Otulina Czarnorzecko – Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego
- Sędziszowsko – Strzyżowski Obszar Chronionego Krajobrazu
- Pomniki przyrody żywej
- Parki dworskie

-Lasy wodochronne

-Cmentarz żydowski, choleryczny, cmentarze parafialne

W ramach przestrzeni produkcji rolnej

-Obszary występowania gleb o wysokich klasach bonitacyjnych

-Obszary zdrenowane

W ramach terenów, na których występują surowce mineralne

-Obszar występowania złóż gipsów

-Ujęcia wód podziemnych i źródeł ze strefami ochrony

Czarnorzecko - Strzyżowski Park Krajobrazowy utworzony Rozporządzeniem Wojewody Rzeszowskiego nr 11/93 z 16. 03. 1993r. ma charakter rolno – leśny, znajduje się w południowej części gminy Wielopole Skrzyńskie.

Sędziszowsko – Strzyżowski Obszar Chronionego Krajobrazu utworzony Rozporządzeniem 35/92 Wojewody Rzeszowskiego z 14. 07. 1992r. znajduje się w północno – wschodniej części gminy. Na terenie Parku Krajobrazowego i Obszarów Chronionego Krajobrazu nie powinny być lokalizowane obiekty uciążliwe dla środowiska, obowiązuje zakaz odprowadzania ścieków do wód powierzchniowych oraz stosowania dużej ilości środków ochrony roślin. Gospodarka rolna i leśna w obrębie tych obszarów, powinna mieć ekologiczny charakter. W obrębie tych terenów można organizować wszelkie dostępne formy turystyki i wypoczynku.

Na terenie gminy Wielopole Skrzyńskie występują pomniki przyrody żywej – drzewa, wyróżniające się wiekiem, wymiarami, oryginalnym kształtem.

W parku dworskim w Broniszowie rosną następujące drzewa będące pomnikami przyrody żywej: lipa drobnolistna, 2 lipy szerokolistne i 2 dęby szypułkowe.

Drzewa Pomnikowe wymagają zabiegów konserwatorskich.

Parki dworskie:

- Park Dworski w Broniszowie wpisany do rejestru zabytków nr A – 56 z dnia 23 września 1936 r.

- Park Dworski w Brzezinach wpisany do rejestru zabytków nr A – 983 z dnia 4 października 1976r.

W strefie tych parków zakłada się bezwzględny priorytet wymagań konserwatorskich, które powinny zmierzać do możliwie najpełniejszej rewaloryzacji historycznego założenia, wszelkie działania powinny uzyskać akceptację i zezwolenie służby konserwatorskiej.

Sieć drogowa na terenie gminy Wielopole Skrzyńskie ukształtowana została w sposób ewolucyjny wraz z rozwojem zagospodarowania terenu. Ciągi drogowe powstały poprzez kolejne modernizacje techniczne utrwalające wcześniejsze przebiegi szlaków komunikacyjnych. Taki sposób kształtowania sieci poddaje się zazwyczaj różnym czynnikom zewnętrznym. W przypadku dróg przebiegających przez teren gminy Wielopole Skrzyńskie dominującym

czynnikiem było zapewne ukształtowanie wysokościowe terenu. Znajduje to odzwierciedlenie w parametrach technicznych istniejących dróg.

Gmina Wielopole Skrzyńskie leży z dala od głównych szlaków komunikacyjnych. Przez teren gminy przebiega droga krajowa numer 986 relacji Tuszyna – Ropczyce – Wiśniowa. Jest to trasa coraz częściej uczęszczana i stanowi walor w rozwoju gminy, ponieważ umożliwia dojazd z rejonów Mielca i Ropczyc w Bieszczady. Gmina Wielopole Skrzyńskie administruje 361,9 km dróg publicznych, gminnych, przyjętych uchwałą Rady Gminy oraz 200 km dróg niezaliczonych do żadnej kategorii. Przez teren gminy przebiega jedna droga wojewódzka o długości 10,8 km oraz drogi powiatowe o łącznej długości 33,3 km. Drogi gminne na terenie gminy posiadają 27% nawierzchni asfaltowych utwardzonych, pozostałe posiadają nawierzchnię gruntową bądź ulepszoną wzmocnioną żwirem i tłuczniem. Przy drogach zlokalizowanych jest łącznie 3711 m² chodników dla pieszych. W roku 2019 przebudowano oraz rozbudowano nawierzchnie bitumiczne 1713 mb dróg w miejscowościach: Wielopole Skrzyńskie, Brzeziny, Nawsie i Glinik. W 2019r. dzięki wspólnym działaniom, zarówno Samorządu Województwa Podkarpackiego, jak i Gminy Wielopole Skrzyńskie, wybudowano 239 mb chodnika dla pieszych, który powstał wzdłuż drogi wojewódzkiej 986 w miejscowości Glinik. Nowy trakt dla pieszych połączył się z powstałym w latach poprzednich chodnikiem prowadzącym od budynku Szkoły Podstawowej w kierunku Filii Ośrodka Kultury w Gliniku. Jego budowa z pewnością zwiększy bezpieczeństwo wszystkich użytkowników drogi, zwłaszcza dzieci uczęszczających do szkoły. Przy drogach zlokalizowane jest łącznie 2693 mb chodnika wzdłuż drogi powiatowej w miejscowości Nawsie. Na terenie gminy zlokalizowanych jest 7 obiektów mostowych, w tym jeden kamienny, pięć żelbetonowych i jeden drewniany, z których trzy kwalifikują się do gruntownej przebudowy. W 2019r. zrealizowano inwestycję polegającą na przebudowie mostu w Brzezinach.

Tabela 1. Sieć dróg Gminy Wielopole Skrzyńskie.

Numer	Trasa	Długość (km)
Drogi wojewódzkie		
986	Tuszyna – Ropczyce - Wiśniowa	10,8
Drogi powiatowe		
1343 R	Gnojnica - Broniszów	5,0
1296 R	Dębica – Brzeziny – Wielopole Skrzyńskie	9,8
1249 R	Brzeziny – Brzeziny Pogwizdów	4,7
1348 R	Brzeziny – Jaszczurowa - Pogwizdów	1,7

1327 R	Broniszów - Szkodna	1,6
1342 R	Sędziszów – Zagórzycze – Wielopole Skrzyńskie	4,6
1337 R	Sędziszów – Bystrzyca – Wielopole Skrzyńskie	9,2

Źródło: Urząd Gminy Wielopole Skrzyńskie 2020 r.

Gmina Wielopole Skrzyńskie nie posiada publicznego transportu zbiorowego przez siebie zarządzanego. Na terenie gminy komunikacją zbiorową zarządzaną przez sektor prywatny objęte są wszystkie miejscowości. Gmina nie posiada taboru gminnej komunikacji, nie posiada również na swym terenie buspasów. Przez teren Gminy Wielopole Skrzyńskie nie przebiega żadna linia kolejowa, natomiast przebiega jedna linia komunikacyjna, zarządzana przez sektor prywatny obsługująca pięć kursów pięcioma pojazdami.

Gmina Wielopole Skrzyńskie posiada sieć wodociągową w miejscowości Glinik, w części miejscowości Broniszów, w części miejscowości Nawsie i Wielopole Skrzyńskie oraz wodociągi nieewidencjonowane z podłączeniami do 1593 budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej. W miejscowości Glinik istnieje obecnie stacja uzdatniania wody, dwa ujęcia głębinowe, oraz zbiornik wody pitnej o poj. 200 m³ oraz zbiornik wód popłucznych o poj. 46 m³. W miejscowości Broniszów znajduje się stacja uzdatniania wody wraz z jednym zbiornikiem wody uzdatnionej o poj. 100m³ i zbiornikiem wód popłucznych o poj. 46m³. Gmina Wielopole Skrzyńskie dostarcza dobrej jakości wodę pitną do gospodarstw domowych oraz obiektów użyteczności publicznej co niewątpliwie wpływa na poprawę jakości życia mieszkańców.

W 2019r. zakończono realizację inwestycji obejmującą budowę oczyszczalni ścieków w miejscowości Wielopole Skrzyńskie wraz z siecią kanalizacji sanitarnej. Wybudowano nowoczesny obiekt oczyszczalni, budynek techniczno-socjalny oraz budynek kraty ze zbiornikiem uśredniającym wstępnym. Gmina posiada 14,2 km sieci kanalizacyjnej i od 2019r. rozpoczęła świadczenie usług w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków. Gospodarstwa domowe, które nie są podpięte do sieci kanalizacyjnej mogą również korzystać z oczyszczalni poprzez usługodawców odbierających ścieki ze zbiorników bezodpływowych. Oczyszczalnia posiada bowiem stację ścieków dowożonych.

2.4 Własność nieruchomości i gruntów, zasoby mieszkaniowe w Gminie Wielopole Skrzyńskie

W chwili obecnej na terenie Gminy nie ma przedsiębiorstw państwowych. Część mienia jest w posiadaniu gminy, w tym szkoły i obiekty użyteczności publicznej. Pozostała część stanowi indywidualną własność i własność spółdzielczą (Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska, Bank Spółdzielczy). W przypadku własności mieszkań wielkości te przedstawiają się następująco: w roku 2002 istniało 1917 mieszkań prywatnych z tego najwięcej w Brzezinach 29,3% ogółu, Wielopolu Skrzyńskim 25,7%, Nawsiu 19,2%, Gliniku 16,3%, Broniszów 9,5%.

Jeśli chodzi o zasoby mieszkaniowe w roku 2018r. przedstawia je poniższa tabela.

Tabela 2. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Wielopole Skrzyńskie w 2018r.

	Mieszkania	Izby	Powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	Przeciętna				
				liczba izb w mieszkaniu	liczba osób na		powierzchnia użytkowa w m ²	
					1 mieszkanie	1 izbę	1 mieszkanie	1 izbę
Wielopole Skrzyńskie	2171	8814	199946	4,06	3,79	0,93	92,1	24,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: „Województwo Podkarpackie. Podregiony, powiaty, gminy 2018”, Wyd. US Rzeszów 2019, op. cit. s. 155.

W Gminie Wielopole Skrzyńskie według stanu na dzień 31.12.2018r. istniało 2171 mieszkań i 8814 izb. Powierzchnia użytkowa mieszkań wynosiła 199946 m². Przeciętna liczba izb w mieszkaniu wynosiła 4,06 izby. Przeciętna liczba osób na jedno mieszkanie to 3,79 osoby. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania to 92,1 m², a izby to 24,3 m².

Gmina Wielopole Skrzyńskie jest właścicielem 10 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni 611,25 m² oraz 12 lokali użytkowych o łącznej powierzchni 1009,66 m². W przypadku własności gruntów w Gminie Wielopole Skrzyńskie dominuje własność prywatna.

Tabela 3. Wykaz lokali mieszkalnych według miejscowości w 2019r.

Miejscowość	Powierzchnia użytkowa lokali w m ²	Ilość lokali
Wielopole Skrzyńskie	119 m ²	2
Brzeziny	104,9 m ²	2
Nawsie	206 m ²	4
Wielopole Skrzyńskie	57 m ²	1
Nawsie	124,35 m ²	1
Ogółem	611,25 m²	10

Źródło: Raport o stanie Gminy Wielopole Skrzyńskie za 2019 rok.

Tabela 4. Wykaz lokali użytkowych według miejscowości w 2019r.

Adres budynku	Powierzchnia użytkowa lokali w m ²	Ilość lokali
Wielopole Skrzyńskie	745,70 m ²	7
Brzeziny	150,07 m ²	4
Glinik	113,89 m ²	1
Ogółem	1009,66 m²	12

Źródło: Raport o stanie Gminy Wielopole Skrzyńskie za 2019 rok.

Tabela 5. Struktura własności gruntów w poszczególnych sołectwach w Gminie Wielopole Skrzyńskie (w ha).

Nazwa wsi	Osoby prawne	Komunalna	Skarbu Państwa	Osób prywatnych	Kościelną
Brzeziny	69,5854	87,7876	-	3019,0611	14,7429
Broniszów	93,83	26,1447	-	641,0750	0,57
Glinik	6,13	33,5365	-	1093,6701	1,5765
Nawsie	382,2226	62,2721	-	1575,5566	2,5868
Wielopole Skrzyńskie	55,8738	54,6026	0,10	1726,8131	15,37
Razem:	607,6418	264,3435	0,10	8056,1759	34,8462

Źródło: Urząd Gminy Wielopole Skrzyńskie 2020r.

Tabela 6. Użytkowanie gruntów na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie.

Powierzchnia ogółem	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
	Razem	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska		
9351	5741	4291	8	414	1028	2788	822

Źródło: Urząd Gminy Wielopole Skrzyńskie 2020r.

2.5 Ludność

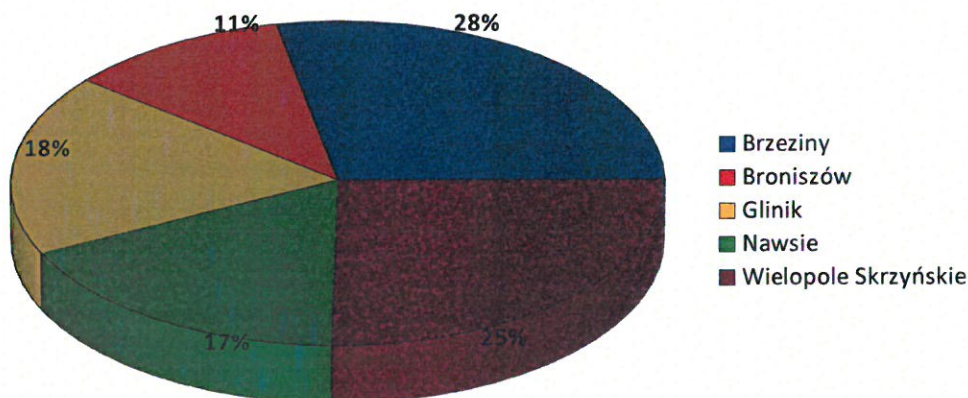
Jednym z najważniejszych czynników kształtujących procesy rozwojowe w Gminie są jej mieszkańcy. Według stanu na dzień 31.12.2019r. na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie zamieszkiwało 8216 osób.

Tabela 7. Ilość mieszkańców w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019

Lp.	Nazwa wsi	2017	2018	2019
1	Brzeziny	2354	2339	2306
2	Broniszów	922	917	916
3	Glinik	1508	1503	1484
4	Nawsie	1474	1457	1432
5	Wielopole Skrzyńskie	2087	2095	2078
	Razem:	8345	8311	8216

Źródło: Urząd Gminy Wielopole Skrzyńskie 2020r.

Wykres 1. Procentowa liczba mieszkańców Gminy Wielopole Skrzyńskie.

Źródło: Urząd Gminy Wielopole Skrzyńskie 2020r.

Najwięcej mieszkańców Gminy Wielopole Skrzyńskie zamieszkuje w miejscowości Brzeziny tj. 2306 mieszkańców co stanowi 28,07% ogółu mieszkańców całej gminy. Na drugim miejscu Wielopole Skrzyńskie, które zamieszkuje 2078 mieszkańców co stanowi 25,29 %. Tuż za nim jest Glinik oraz Nawsie klasyfikują się na podobnym poziomie: Glinik z 1484 mieszkańcami co stanowi 18,06% ogółu i Nawsie z 1432 mieszkańcami co stanowi 17,43% ogółu. Najmniejszą

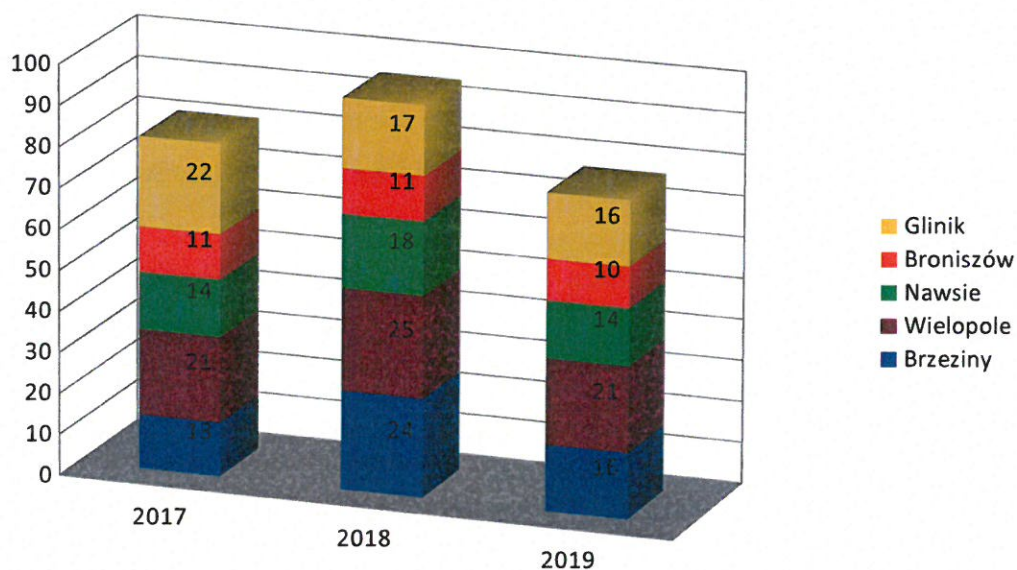
miejscością jest Broniszów, którą zamieszkuje 916 mieszkańców co stanowi jedynie 11,15% ogółu mieszkańców całej Gminy.

Tabela 8. Urodzenia w Gminie Wielopole Skrzyńskie według sołectw w latach 2017-2019

Lp.	Nazwa wsi	2017	2018	2019
1	Brzeziny	13	24	16
2	Broniszów	11	11	10
3	Glinik	22	17	16
4	Nawsie	14	18	14
5	Wielopole Skrzyńskie	21	25	21
	Razem:	81	95	77

Źródło: *Urząd Gminy Wielopole Skrzyńskie 2020r.*

Wykres 2. Urodzenia w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019r.

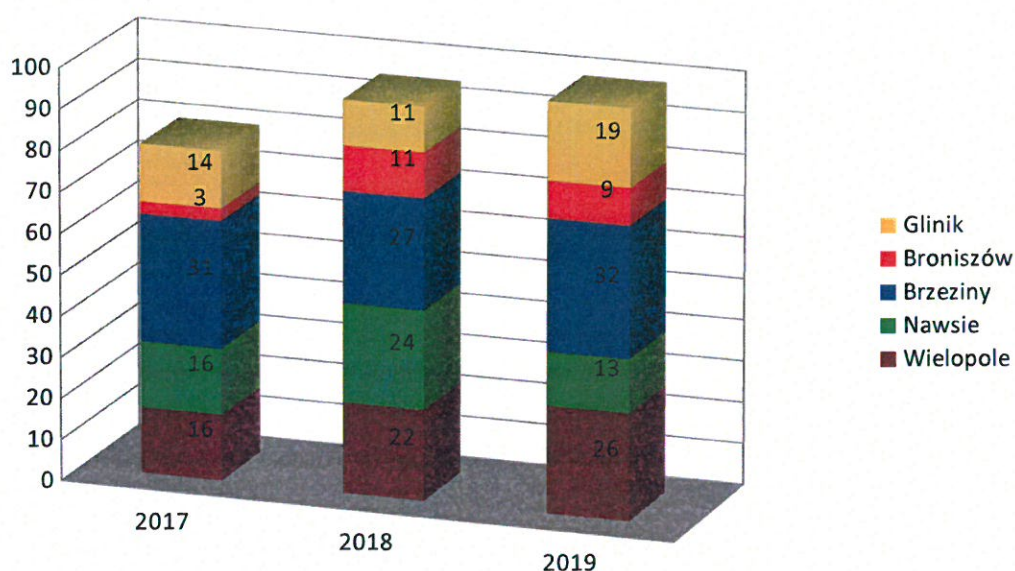
Źródło: *Urząd Gminy Wielopole Skrzyńskie 2020r.*

Tabela 9. Zgony w Gminie Wielopole Skrzyńskie wg sołectw w latach 2017-2019

Lp.	Nazwa wsi	2017	2018	2019
1	Brzeziny	31	27	32
2	Broniszów	3	11	9
3	Glinik	14	11	19
4	Nawsie	16	24	13
5	Wielopole Skrzyńskie	16	22	26
	Razem:	80	95	99

Źródło: *Urząd Gminy Wielopole Skrzyńskie 2020r.*

Wykres 3. Zgony w Gminie Wielopole Skrzyńskie według sołectw w latach 2017-2019.

Źródło: Urząd Gminy Wielopole Skrzyńskie 2020r.

Ruch naturalny ludności to termin socjologiczny oznaczający zmiany w populacji ludzkiej na skutek zdarzeń naturalnych takich jak zawieranie związków małżeńskich, rozwodów, urodzeń i zgonów.

Pierwszym analizowanym czynnikiem są urodzenia i zgony w Gminie Wielopole Skrzyńskie na przestrzeni lat 2017-2019. Analizując urodzenia w roku w latach 2017, 2018 i 2019 w roku 2018 urodzeń był najwięcej, tj. 95 a już w 2019 mniej bo 77. W przypadku zgonów w tych latach widoczna jest tendencja wzrostowa. W 2017 nastąpiło 80 zgonów, w 2018 nastąpiło 95, natomiast w ostatnim analizowanym roku nastąpiło 99 zgonów.

Tabela 10. Ruch naturalny ludności w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019

Rok	Liczba mieszkańców	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny
2017	8345	81	80	1
2018	8311	95	95	0
2019	8216	77	99	-22

Źródło: Urząd Gminy Wielopole Skrzyńskie 2020r.

Na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie w 2019 roku wystąpił przyrost naturalny ujemny, co świadczy o tendencji spadkowej liczby mieszkańców naszej Gminy.

Tabela 11. Ludność w wieku przedprodukcyjnym w Gminie Wielopole Skrzyńskie i Powiecie Ropczycko-Sędziszowskim w 2019r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Ludność w wieku przedprodukcyjnym				
		0 -2 lat	3 - 6 lat	7 – 14 lat	15 – 17 lat	Razem
	Osoby	Osoby	Osoby	Osoby	Osoby	Osoby
	%	%	%	%	%	%
Powiat Ropczycko-Sędziszowski	74515	2620	3180	6852	2440	15092
	100	3,52	4,27	9,2	3,28	20,25
Gmina Wielopole Skrzyńskie	8216	172	333	802	318	1625
	100	2,09	4,05	9,76	3,87	19,78

Źródło: Baza demograficzna GUS 2019 i opracowanie własne.

Tabela 12. Ludność w wieku produkcyjnym w Gminie Wielopole Skrzyńskie i Powiecie Ropczycko-Sędziszowskim w 2019r.

Wyszczególnienie	Ludność gminy	Ludność w wieku produkcyjnym					
		Kobiety		Mężczyźni		Razem	
		Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Powiat Ropczycko-Sędziszowski	74515	21349	28,65	24449	32,81	45798	61,46
Gmina Wielopole Skrzyńskie	8216	2363	28,76	2795	34,02	5158	62,78

Źródło: Baza demograficzna GUS 2019 i opracowanie własne

Tabela 13. Ludność w wieku poprodukcyjnym w Gminie Wielopole Skrzyńskie i Powiecie Ropczycko-Sędziszowskim w 2019r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Ludność w wieku poprodukcyjnym					
	Osoby	Kobiety powyżej 60 roku życia		Mężczyźni powyżej 65 roku życia		Razem	
		Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Powiat Ropczycko-Sędziszowski	74515	8967	12,03	4659	6,25	13625	18,29
Gmina Wielopole Skrzyńskie	8216	950	11,56	483	5,88	1433	17,44

Źródło: Baza demograficzna GUS 2019 i opracowanie własne

Tabela 14. Ludność według płci w Gminie Wielopole Skrzyńskie

Wyszczególnienie	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Ogółem	8345	8311	8216
Mężczyźni	4140	4128	4080
Kobiety	4205	4183	4136

Źródło: Urząd Gminy Wielopole Skrzyńskie 2020r.

Tabela 15. Zawieranie małżeństw w Gminie Wielopole Skrzyńskie (dotyczy osób które miały pobyt stały w gminie Wielopole Skrzyńskie w momencie zmiany stanu cywilnego)

Rok	Ilość osób które zawarły małżeństwo		
	W USC Wielopole Skrzyńskie	W innym USC	Razem
2017	56	43	99
2018	51	46	97
2019	57	51	108

Źródło: Urząd Gminy Wielopole Skrzyńskie 2020r.

Kolejnym elementem analizy ruchu naturalnego w Gminie Wielopole Skrzyńskie są małżeństwa. Na podstawie powyższego wykresu można zauważyć, że z roku na rok coraz więcej osób decyduje się na związek małżeński. Dla porównania w 2017 roku było zawarte 99 związki małżeńskie. Natomiast w roku 2019 liczba małżeństw to 108.

Rozwód to kolejny czynnik ruchu naturalnego. Liczba rozwodów i separacji orzeczonych w Polsce w ostatnich latach dramatycznie rośnie, a dynamika tego wzrostu jest wyższa niż w wielu krajach Europy Zachodniej.

Tabela 16. Liczba rozwodów w województwie podkarpackim.

Rok	Wyszczególnienie	Ogółem	Liczba rozwodów		Liczba małżeństw
			Miasto	Wieś	
2017	Województwo podkarpackie	2467	1390	1077	10988
	Powiat Ropczycko-Sędziszowski	66	21	45	430
2018	Województwo podkarpackie	2477	1460	1017	10874
	Powiat Ropczycko-Sędziszowski	63	27	36	447
2019	Województwo podkarpackie	2568	1509	1059	10123
	Powiat Ropczycko-Sędziszowski	62	31	31	391

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS Rzeszów

Analizując liczbę małżeństw i rozwodów zawartych w województwie podkarpackim w latach 2017, 2018 i 2019 zauważalne jest, iż w przypadku zawieranych małżeństw widoczna jest tendencja spadkowa, natomiast w przypadku rozwodów rosnąca, co jest niepokojącym zjawiskiem.

2.6 Przemysł

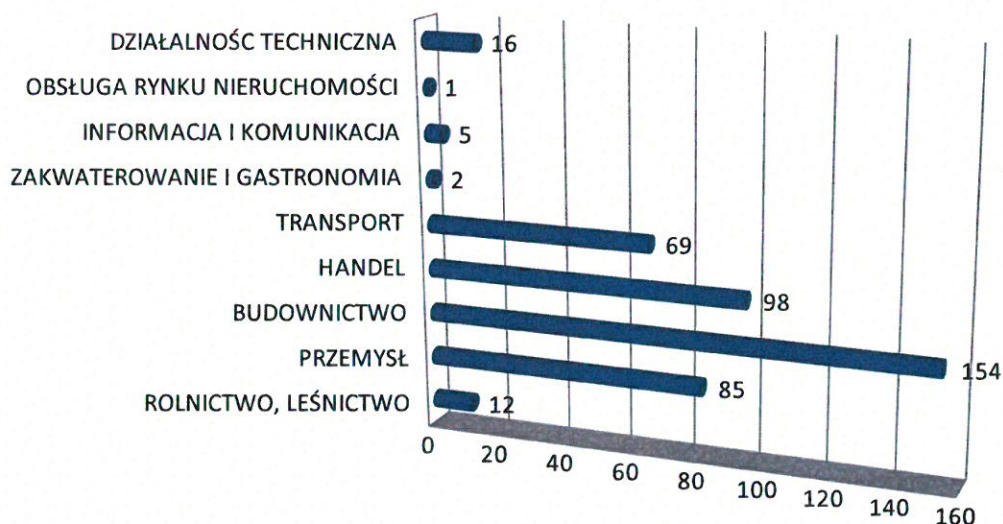
Gmina Wielopole Skrzyńskie charakteryzuje się niewielką liczbą podmiotów gospodarczych, zajmując przedostatnie miejsce w zestawieniu z pozostałymi gminami Powiatu Ropczycko-sędziszowskiego. Według danych na 31.XII.2019 r. na terenie gminy działalność prowadziło 539 podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON, z czego 524 działało w sektorze prywatnym, natomiast 12 – w publicznym.

Tabela 17. Liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie województwa podkarpackiego, powiatu Ropczycko-sędziszowskiego oraz Gminy Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.

Wyszczególnienie	Ogółem	Sektor		Fundacje Stowarzyszenia	Osoby fizyczne
		Publiczny	Prywatny		
2017					
Woj. podkarpackie	171070	5360	164199	7852	125533
Powiat Ropczycko-Sędziszowski	5197	156	5007	219	4208
Gmina Wielopole Skrzyńskie	508	13	494	20	427
2018					
Woj. podkarpackie	174830	5345	167672	7566	129853
Powiat Ropczycko-Sędziszowski	5333	156	5138	220	4344
Gmina Wielopole Skrzyńskie	533	13	517	19	452
2019					
Woj. podkarpackie	181107	5291	173894	7851	134752
Powiat Ropczycko-Sędziszowski	5511	151	5312	229	4496
Gmina Wielopole Skrzyńskie	539	12	524	20	455

Źródło: Opracowanie własne według danych GUS.

Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON działające na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie według wybranych sekcji.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: „Województwo Podkarpackie. Podregiony, powiaty, gminy 2018”, Wyd. US Rzeszów 2019, op. cit. s. 330.

Z przedstawionych danych wynika duży udział sektora prywatnego, zwłaszcza związanego z budownictwem (154 podmioty), handlem – 98 podmiotów i przemysłem - 85 podmiotów.

Tabela 18. Liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie w porównaniu z pozostałymi gminami powiatu Ropczycko-sędziszowskiego.

Gmina/Miasto	Ogółem	Sektor publiczny	Sektor prywatny	Fundacje Stowarzyszenia	Osoby fizyczne
Ropczyce	2219	74	2132	85	1778
Sędziszów Małopolski	1637	36	1588	73	1325
Iwierzycy	500	15	478	18	424
Ostrów	444	18	423	25	365
Wielopole Skrzyńskie	533	13	517	19	452

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: „Województwo Podkarpackie. Podregiony, powiaty, gminy 2018”, Wyd. US Rzeszów 2019, op. cit. s. 321.

Tabela 19. Nowo rejestrowane podmioty gospodarcze na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.

Sołectwo	Lata		
	2017	2018	2019
Glinik	12	9	4
Nawsie	6	6	8
Wielopole Skrzyńskie	12	21	12
Brzeziny	9	8	6
Broniszów	5	5	1
Razem:	44	49	31

Źródło: Urząd Gminy Wielopole Skrzyńskie

W Wielopolu Skrzyńskim funkcjonują cztery znaczące zakłady produkcyjne:

1. PPHU „Kabanospol” sp. z o. o. Firma zajmuje się produkcją i zbytem wyrobów branży mięsnej. Została utworzona w 1990 roku. W perspektywie przedsiębiorstwo zamierza utrzymać dotychczasowy poziom produkcji i zatrudnienia, co uzależnione jest od rynków zbytu i zakupu surowca.

2. „Drewspan” PPHU s. j. Firma powstała w 1995 roku. Zajmuje się produkcją i sprzedażą wyrobów drewnianych.
3. „Drewnsystem” s. j. Firma powstała na początku 1995 roku. Na początku firma zajmowała się wyłącznie produkcją drewnianych obłogów. W miarę upływu czasu zakres działalności zaczął się poszerzać. Wprowadzono do produkcji sklejkę drewnianą i metodą formpressingu zaczęto wytwarzać siedziska, oparcia, sklejki i inne elementy giętoklejone.
4. "FANUM" – Producent maszyn CNC do obróbki drewna, tworzyw sztucznych i aluminium.

Działalność usługowo-handlowa skoncentrowana jest przy głównych ciągach komunikacji kołowej, w obiektach wolno stojących lub zlokalizowana w budynkach mieszkalnych (Nawsie, Glinik). Oferta usługowo-handlowa nie jest wystarczająca w stosunku do potrzeb mieszkańców okolicznych wsi (ogranicza się do sklepów spożywczo – przemysłowych). Jedynie w Wielopolu Skrzyńskim głównie w przestrzeni przyrynkowej skupiona jest największa część usług znajdujących się w gminie. Można tu zaobserwować największe zróżnicowanie oferty handlowej (tj. sklepy: spożywcze, odzieżowe, przemysłowe, cukiernie, apteka, dwa punkty apteczne,) oraz usługowej (tj. usługi weterynaryjne, usługi meblarskie, usługi ubezpieczeń, biuro rachunkowe, zakłady fryzjerskie, zakład pogrzebowy).

W Gminie Wielopole Skrzyńskie znajdują się dwa Kółka Rolnicze w Gliniku i w Brzezinach. Kółka w obecnym czasie nie świadczą żadnych usług mechanizacyjnych, budynki w całości są dzierżawione innym podmiotom. We wsi Nawsie znajduje się teren przeznaczony dla bazy usługi rolnictwa, do tej pory niewykorzystany.

We wsiach wchodzących w skład gminy Wielopole Skrzyńskie znajdują się punkty sprzedaży materiałów budowlanych, nasion, nawozów, środków ochrony roślin oraz maszyn rolniczych.

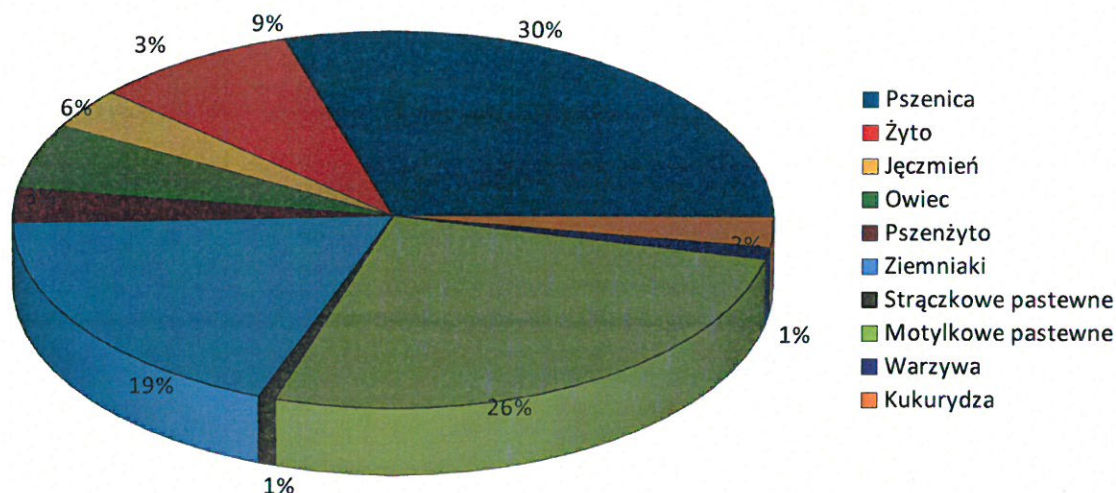
2.7 Rolnictwo

Gmina Wielopole Skrzyńskie jest gminą o charakterze typowo rolniczą. Pola uprawne rozmieszczone są równomiernie na terenie całej gminy. Po stronie północno-wschodniej poprzecinane są licznymi dolinami z zielenią łągową oraz ciekami wodnymi. Występuje duże nachylenie terenu, co utrudnia uprawę oraz dojazd do pól. W gminie występują zróżnicowane warunki klimatyczne, które oddziałują na wielkość plonów i zbiorów. Najmniej korzystne warunki posiada wieś Brzeziny i północną część wsi Nawsie oraz Wielopole Skrzyńskie, Broniszów, gdzie w stosunku do innych wsi gminy prace opóźnione są o około dwa tygodnie. Praca na roli jest uciążliwa, ze względu na górzysty, trudny do zmechanizowania teren. Na terenie gminy potykamy głównie gleby korzystne dla rolnictwa i sprzyjające uprawie zbóż, ziemniaków i roślin pastewnych. Produkcja większości gospodarstw ukierunkowana jest na zaspokojenie własnych potrzeb. W gminie Wielopole Skrzyńskie przy ogólnej powierzchni 8 059 ha, użytki rolne stanowią około

80,29%. W ogólnej powierzchni gruntów ornych przewagę stanowią grunty klasy IVa i IVb. Około 70 % ogólnej powierzchni użytków zielonych zajmują gleby klasy IV. Zmeliorowanych jest 1825 ha użytków rolnych, w tym 410 ha użytków zielonych. Zmeliorowane grunty obejmują wsie Glinik, Nawsie – strona południowa oraz łąki w dorzeczu rzeki Wielopolki i Brzezinki. W około 1580 gospodarstwach indywidualnych gminy dominuje produkcja żywności oraz chów trzody. Charakterystyczną cechą rolnictwa jest jego rozdrobnienie, ze średnią wielkością gospodarstwa 3,18 ha. Głównym kierunkiem ich produkcji jest uprawa zbóż, warzyw i owoców, a zwierzęcej – hodowla trzody chlewnej i bydła. Na terenie gminy znajduje się kilka gospodarstw wielkotowarowych. Gmina należy do obszarów o małej lesistości. Lasy zajmują 1005,0 ha, pokrywają około 11,0 % powierzchni gminy. Większe kompleksy leśne to lasy państwowe oraz prywatne podlegające zarządowi Nadleśnictwa Lasów Państwowych w obrębie Strzyżów i Wiśniowa. Gospodarowanie w nich jest zgodne z aktualnie obowiązującymi „Planami Urządzenia Lasu” oraz „Uproszczonym Planem Urządzenia Lasu”. Według nich podstawowym siedliskiem występującym na terenie gminy jest las wyżynny stanowiący 97,2 % powierzchni zalesionej. Las górski stanowi 2,2 % powierzchni, a ols jesionowy – 0,3 % powierzchni. Lasy państwowe występujące w Gminie uznane są za lasy wodochronne (zgodnie z Zarządzeniem nr 179 MOŚZN i L z dnia 01.08.1995 w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa).

Działalność rolniczą indywidualnych przedsiębiorstw skoncentrowana jest przede wszystkim na konsumpcji i zaspokajaniu własnych potrzeb. Taka działalność prowadzona jest przez 63% gospodarstw, a tylko 32% gospodarstw przeznaczają produkcję głównie na rynek. Z ogólnej powierzchni upraw zbóż - 2 254 ha tylko produkcja 135 ha – 6% przeznaczona jest na sprzedaż. Sytuacja wygląda mniej korzystnie w przypadku upraw ziemniaków z ogólnej liczby 830 ha na sprzedaż przeznaczone tylko, 4% czyli z 33 hektarów. W produkcji roślinnej dominują zboża, których ogólna powierzchnia upraw wynosi 2254, co stanowi 51% ogólnej powierzchni zasiewów. Wśród zbóż największą powierzchnię zajmuje pszenica – 1323 ha, około 30 % ogólnej powierzchni zasiewów zbóż.

Wykres 5. Powierzchnia podstawowych upraw w Gminie Wielopole Skrzyńskie.

Źródło: Urząd Gminy w Wielopolu Skrzyńskim: „Strategia rozwoju Gminy Wielopole Skrzyńskie na lata 2015-2020”.

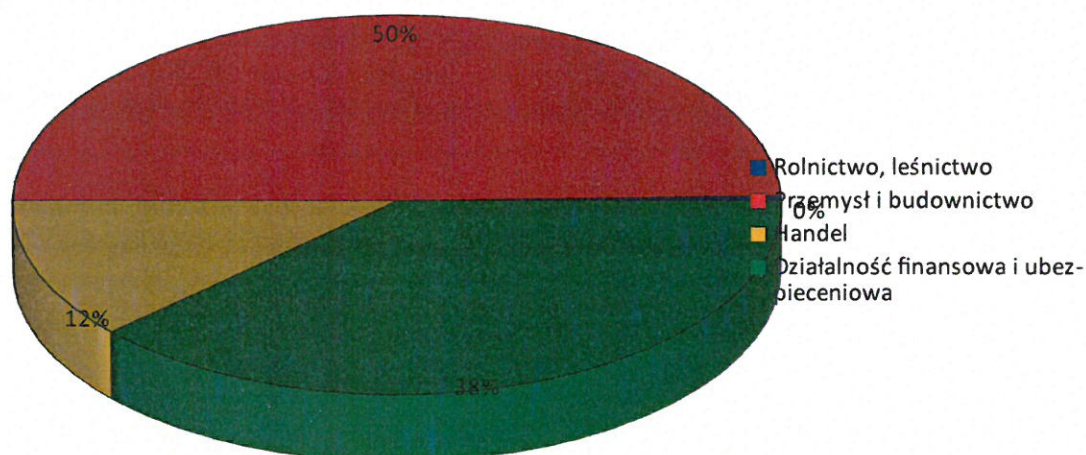
Tradycyjną formą hodowli w gminie jest hodowla trzody chlewnej. W porównaniu z innymi gminami Wielopole wyróżnia się ze względu na ilość hodowlanych koni i bydła. Wszystkie zwierzęta hodowane są wyłącznie przez prywatnych hodowców. W ostatnich latach zauważa się spadek pogłowia zwierząt gospodarskich, zwłaszcza bydła mlecznego. Powodem takiej sytuacji są niskie ceny skupu. Na terenie gminy nie ma punktów skupowych zboża i ziemniaków. Nadwyżki rolnicy sprzedają w obrocie międzysąsiedzkim. Skup żywca wołowego i wieprzowego prowadzi miejscowy zakład „Kabanospol”. W ostatnich latach na obszarze gminy zawiązały się grupy producentów rolnych, głównie producentów mleka. Szansą na rozwój jest produkcja ekologiczna oraz kreowanie produktów lokalnych. Działalność rolników z terenu Gminy Wielopole Skrzyńskie została wyróżniona w 2019 roku konferencji pn. „Innowacyjne Technologie w Produkcji Zwierzęcej”. Przyznane nagrody świadczą o wysokim poziomie gospodarstw rolnych prowadzonych na obszarze gminy.

Perspektywy rozwojowe w gminie dla rolników indywidualnych utrzymujących się wyłącznie lub głównie z pracy na własnym gospodarstwie, według ich oceny, nie są optymistyczne.

2.8 Pracujący i bezrobotni

Gmina Wielopole Skrzyńskie jest gminą typowo rolniczą. Na jej terenie zlokalizowanych jest niewiele zakładów przemysłowych. Większość mieszkańców utrzymuje się z pracy na roli. Sytuacja gospodarcza powoduje jednak, że ludzie zmuszeni są poszukiwać innych źródeł. Generalnie na dochody gospodarstw domowych składają się: dochody osób zatrudnionych poza rolnictwem, renty, emerytury (w tym rolnicze). Szacunkowo można określić, iż co czwarta dorosła osoba w gminie pobiera rentę lub emeryturę.

Wykres 6. Pracujący w Gminie Wielopole Skrzyńskie w poszczególnych sektorach w 2018 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: „Województwo Podkarpackie. Podregiony, powiaty, gminy 2018”, Wyd. US Rzeszów 2019, op. cit. s. 128.

Bezrobocie to zjawisko polegające na tym, że pewna część ludzi zdolnych do pracy, poszukujących pracy i akceptujących istniejący poziom wynagrodzenia nie znajduje zatrudnienia. Prowadzi do zbiorowego niepokoju poprzez naruszenie bezpieczeństwa całych zbiorowości, poczucie własnej wartości. Zjawisko bezrobocia jest wyjątkowo dotkliwe i odczuwalne dla jednostki i rodziny, w której występuje, zmniejsza szanse na znalezienie pracy, powoduje degradację materialną i społeczną jednostek dotkniętych tym problemem i ich rodzin co z kolei prowadzi do społecznego wykluczenia. Najbardziej odczuwalne skutki społeczne bezrobocia wywołuje wobec młodych mieszkańców Gminy Wielopole Skrzyńskie, którzy dopiero wkraczają w dorosłe życie zawodowe, ponieważ już na starcie spotykają się z brakiem pracy w gminie,

powiecie nawet województwie co w konsekwencji prowadzi do ich wyjazdu za granicę w celu zarobkowym.

Rodzaje bezrobocia ze względu na przyczyny:

- Frykcyjne – tymczasowe, związane np. ze zmianą miejsca pracy, wchodzeniem na rynek pracy – bezrobocie to nie ma wpływu na stan gospodarki;
- Strukturalne – wynikające z niedostosowania kwalifikacji siły roboczej do potrzeb gospodarki, powodem może być także upadek niektórych gałęzi gospodarki czy branż;
- Technologiczne – wynikające z postępu technicznego i technologicznego, powodujących ogólny spadek popytu na pracę;
- Cykliczne – w okresie słabej koniunktury gospodarczej popyt na dobra i usługi maleje, firmy ograniczają zatrudnienie, wzrasta bezrobocie;
- Sezonowe – związane z sezonowością pracy, np. w rolnictwie.

Rodzaje bezrobocia ze względu na fakt rejestracji bezrobotnego wyróżnia się:

- bezrobocie rejestrowane - dotyczy osób pozostających bez pracy zarejestrowanych w urzędach pracy oraz posiadających cechy określone ustawowo;
- bezrobocie ukryte - dotyczy osób, które nie chcą lub nie mogą się zarejestrować w urzędach pracy, ponieważ nie spełniają wszystkich kryteriów określonych w ustawie; pojawia się w sytuacji nad zatrudnienia (tzn. wykonywana praca wydaje się być zbędna, a zmniejszenie zatrudnienia nie wpływa na wielkość produkcji); najczęściej dotyczy rolnictwa.

Tabela 20. Liczba osób bezrobotnych w latach 2017-2019.

Wyszczególnienie	Rok 2017		Rok 2018		Rok 2019	
	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
Powiat Ropczycko - Sędziszowski	1984	1551	1952	1474	1622	1297
Ogółem	3535		3426		2919	
Gmina Wielopole Skrzyńskie	203	186	211	185	171	151
Ogółem	389		396		322	
% ogółu w stosunku do powiatu	10,23	11,99	10,81	12,55	10,54	11,64
Łącznie % w stosunku do powiatu	11,00		11,56		11,03	

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Ropczycach.

Mieszkańcy obszarów wiejskich pozostają grupą szczególnie zagrożoną problemem bezrobocia, które w dzisiejszych czasach jest jednym z głównych problemów współczesnego systemu gospodarczego.

Analizując poziom bezrobocia w Gminie Wielopole Skrzyńskie na przestrzeni ostatnich 3 lat pod kątem liczby osób zarejestrowanych możemy stwierdzić, że mamy do czynienia ze stopniowym spadkiem bezrobocia. W pierwszym analizowanym roku tj. 2017 r. ogółem zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy było 389 osób w tym 203 kobiet i 186 mężczyzn. W następnym roku niewielki wzrost bezrobocia. W 2018 r. zarejestrowanych było 396 osób w tym 211 kobiet i 185 mężczyzn. W 2019 znaczący spadek bezrobocia. Osób zarejestrowanych było 322, w tym 171 kobiet i 151 mężczyzn. Różnica pomiędzy ilością kobiet a mężczyzn bezrobotnych w latach 2017 jest niewielka 17 osób natomiast w roku 2018 nastąpiła przewaga kobiet o 26 osób.

Tabela 21. Bezrobotni w oparciu o przedział wiekowy w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.

Wyszczególnienie	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
18-24 lata	72	80	62
25-34 lata	137	130	103
35-44 lata	78	74	54
45-54 lata	65	71	66
55 i powyżej	37	41	37
Łącznie:	389	396	322

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Ropczycach

Z powyższej tabeli wynika, że najwięcej osób zarejestrowanych w urzędzie pracy ze względu na wiek waha się w granicach wieku 25-34 lata. Taka sytuacja podobna jest w trzech ostatnich analizowanych latach. Najmniej osób bezrobotnych jest w wieku 55 lat i powyżej.

Tabela 22. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w oparciu o przedział wiekowy w Gminie Wielopole Skrzyńskie i w Powiecie Ropczycko-sędziszowskim w 2019 roku.

Wyszczególnienie	Ogółem	Przedział wiekowy bezrobotnych				
		18-24 lata	25-34 lata	35-44 lata	45-54 lata	Pow. 55 roku życia
Powiat Ropczycko-sędziszowski	2919	444	943	671	470	391
Gmina Wielopole Skrzyńskie	322	62	103	54	66	37

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Ropczycach

Tabela 23. Bezrobotni z rozróżnieniem na wykształcenie w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.

Wykształcenie	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
wyższe	29	31	21
policealne i średnie zawodowe	128	132	113
średnie ogólnokształcące	25	30	18
zasadnicze zawodowe	114	125	102
gimnazjalne i podstawowe	93	78	68
Razem:	389	396	322

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Ropczycach.

Analizując powyższe dane najwięcej bezrobotnych posiada wykształcenie policealne, średnie i zawodowe oraz zasadnicze zawodowe. Najmniej bezrobotnych posiada wykształcenie średnie ogólnokształcące i wyższe.

Tabela 24. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych z rozróżnieniem na wykształcenie w Gminie Wielopole Skrzyńskie oraz w Powiecie Ropczycko-średziszowskim w 2019 roku.

Wyszczególnienie	Ogółem	Rozróżnienie na wykształcenie				
		wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i podstawowe
Powiat Ropczycko-średziszowski	2919	397	983	271	757	511
Gmina Wielopole Skrzyńskie	322	21	113	18	102	68

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Ropczycach.

Tabela 25. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.

Wyszczególnienie	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Do 1 miesiąca	40	34	40
1-3 miesiące	82	64	49
4-6 miesięcy	69	69	39
7-12 miesięcy	54	65	57
13-24 miesięcy	56	80	61
pow. 24 miesięcy	88	84	76
Razem:	389	396	322

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Ropczycach.

Analizując strukturę bezrobotnych ze względu na czas pozostawania bez pracy w Gminie Wielopole Skrzyńskie można wnioskować, że największą grupę stanowią osoby długotrwale bezrobotne, pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy. Najmniejsze grupy bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy, na przestrzeni analizowanych lat 2017-2019, stanowią osoby zarejestrowane krócej niż 1 miesiąc. Ta tendencja utrzymuje się również w całym Powiecie Ropczycko-Sędziszowskim, co prezentuje Tabela 26.

Tabela 26. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych z rozróżnieniem na czas pozostawania bez pracy w Gminie Wielopole Skrzyńskie i Powiecie Ropczycko-Sędziszowskim w 2019r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Rozróżnienie na czas pozostawania bez pracy					
		Do 1 miesiąca	1-3 miesiące	3-6 miesięcy	6-12 miesięcy	12-24 miesiące	pow. 24 miesięcy
Powiat Ropczycko-Sędziszowski	2919	364	513	370	438	445	789
Gmina Wielopole Skrzyńskie	322	40	49	39	57	61	76

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Ropczycach.

Tabela 27. Liczba osób bezrobotnych Powiatu Ropczycko-Sędziszowskiego z rozbiciem na gminy i miasto Ropczyce w 2019.

Wyszczególnienie	Ogółem		Będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy	Do 30 roku życia	Do 50 roku życia	Powyżej 50 roku życia	Długotrwale bezrobotni
	razem	kobiety					
Miasto Ropczyce	541	318	450	149	62	118	275
Gmina Ropczyce	410	239	362	174	87	69	205
Miasto Sędziszów Młp.	499	282	414	131	64	105	259
Gmina Sędziszów Młp.	525	279	455	148	69	116	290
Gmina Iwierzyce	304	161	264	104	50	61	163
Gmina Ostrów	318	172	257	85	49	69	152
Gmina Wielopole Skrzyńskie	322	171	273	113	63	67	173
Ogółem:	2919	1622	2475	904	444	605	1517

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Ropczycach.

2.9 Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne i jego poprawa znajduje się w centrum oczekiwań każdego społeczeństwa, to pewne warunki i instytucje chroniące życie, zdrowie, mienie obywateli a także majątek ogólnonarodowy.

Zaspokojenie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym również zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, reguluje ustawa o samorządzie gminnym która traktuje powyższe jako zadania własne gminy.

Do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego zobowiązane są organy władzy administracji państwowej, szczególnie instytucje wyspecjalizowane w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego, jak np. Policja, Ochotnicza Straż Pożarna.

Swój wkład w poprawę efektywności w/w służb mają również władze gminy, które w miarę swoich możliwości wspierają finansowo służby, wpływając tym samym na podnoszenie poziomu poczucia bezpieczeństwa mieszkańców naszej Gminy.

Celem zabezpieczenia realizacji zadań wynikających z ochrony przeciwpożarowej w budżecie Gminy zabezpiecza się środki finansowe z przeznaczeniem na utrzymanie jednostek OSP, zapewnienie ich gotowości bojowej, zakupu sprzętu przeciwpożarowego, wyszkolenie

i prowadzenie remontów baz lokalowych. Ochotnicze Straże Pożarne są organizacjami zajmującymi się prewencją i walką z pożarami oraz pozostałymi zagrożeniami dla zdrowia i życia ludzkiego, dobytku oraz środowiska naturalnego, oraz usuwaniem skutków klęsk żywiołowych i katastrof. Na terenie Gminy funkcjonują:

- a) Ochotnicza Straż Pożarna w Brzezinach
- b) Ochotnicza Straż Pożarna w Gliniku
- c) Ochotnicza Straż Pożarna w Broniszowie
- d) Ochotnicza Straż Pożarna w Nawsiu
- e) Ochotnicza Straż Pożarna w Wielopolu Skrzyńskim
- f) Ochotnicza Straż Pożarna w Wielopolu Skrzyńskim - Sońnice

Skuteczna walka z przestępczością nie może być prowadzona wyłącznie przez aparat policyjny przy jednoczesnej bierności społeczeństwa, gdyż poziom bezpieczeństwa mieszkańców zależy od prawidłowej współpracy wszystkich podmiotów uczestniczących w zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku publicznego. W Wielopolu Skrzyńskim nie ma Komisariatu Policji. Komenda Powiatowa Policji w Ropczycach obejmuje teren Gminy Wielopole Skrzyńskie.

Przestępczość zostawia za sobą ślad w funkcjonowaniu lokalnej społeczności.

Dane zawarte w poniższej tabeli przedstawiają ilość przestępstw zaistniałych na terenie gminy Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.

Tabela 28. Przestępstwa w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.

Rodzaje przestępstw	2017	2018	2019
Przestępstwa rozbójnicze (rozbój, kradzież rozbójnicza, wymuszenie rozbójnicze)	0	0	0
Bójki i pobicia	0	0	2
Przestępstwa narkotykowe	0	0	5
Uszkodzenia ciała	0	0	0
Kradzieże z włamaniem	11	7	30
Przemoc (art. 207 KK)	0	3	3
Kradzieże	3	6	5
Uszkodzenie mienia	0	1	3
Krótkotrwałe użycie pojazdu	0	0	0
Falszerstwo dokumentów	2	2	0
Razem-przestępstw kryminalnych	11*	20*	70*
Nietrzeźwi kierujący	9	6	7
Zabójstwo	0	0	0
Razem wszystkich przestępstw	40	42	92

*część z wyszczególnionych kategorii przestępstw wchodzi jednocześnie w kategorię przestępstw kryminalnych.

Źródło: Dane statystyczne z Komenda Powiatowa Policji w Ropczycach

Z powyższego zestawienia wynika, że na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019 nasiliła się przestępczość. W roku 2017 łącznie przestępstw było 40 a w 2019 aż 92. Niepokojący jest odnotowany wzrost kradzieży z włamaniem. W 2019 roku tego typu przestępstw odnotowano aż 30. Niepokojącym zjawiskiem są odnotowane w 2019 roku przestępstwa narkotykowe - odnotowano ich 5. Wcześniej w latach 2017 i 2018 takie przestępstwa nie były odnotowane.

2.10 Kultura i sport

Funkcję Instytucji Kultury w Gminie Wielopole Skrzyńskie pełni Gminny Ośrodek Kultury i Wypoczynku w Wielopolu Skrzyńskim, który działa od 1959 roku. Celem jego funkcjonowania jest tworzenie, upowszechnianie oraz ochrona kultury i szerzenie działalności amatorskiego ruchu artystycznego. W skład organizacji GOKiW wchodzi: biblioteki w Nawsiu, Brzezinach, Gliniku i Wielopolu Skrzyńskim, Ośrodek Sportu i Rekreacji w Wielopolu Skrzyńskim, Ośrodek Wypoczynku w Wielopolu Skrzyńskim, Filie Ośrodka Kultury w Nawsiu, Brzezinach, Broniszowie oraz Kantorówka Ośrodek Dokumentacji i Historii Regionu Muzeum Tadeusza Kantora w Wielopolu Skrzyńskim.

Stale formy działalności GOKiW w Wielopolu Skrzyńskim:

Zespół Regionalny „Wielopolanie”, Zespół Regionalny „Mali Wielopolanie”, Zespół Tańca Nowoczesnego Clap Trap Baby, Nowoczesnego Clap Trap Mini, Nowoczesnego Clap Trap Kids, Nowoczesnego Clap Trap Junior, Nowoczesny Clap Trap Crew, Gminna Orkiestra OSP w Brzezinach, Zespół Mażorettek Kadetki w Brzezinach, Zespół Mażorettek Seniorki w Brzezinach, Zespół Mażorettek Mini w Brzezinach, Teatr Kantor Wymiany Myśli z Wielopola Skrzyńskiego, Męski Chór Rolników im. Stanisława Świerada w Wielopolu Skrzyńskim, Chór Mieszany „Gloria” z Brzezin, , Chór Mieszany „Opoka” z Glinika, Chór Mieszany Seniores z Nawsia, Grupa Biesiadno-Teatralna VICTORIA z Broniszowa, Zespoły i chóry działające na terenie Gminy uświetniają swą obecnością uroczystości Gminne jak również biorą udział w przeglądach, konkursach regionalnych i ogólnopolskich promując nasze tradycje i obrzędy. GOKiW w Wielopolu Skrzyńskim również prowadzi zajęcia nauki gry na instrumentach klawiszowych i strunowych przez Szkołę Muzyczną Yamaha z Ropczyc.

Biblioteki na terenie Gminy posiadają 43 950 egzemplarzy książek. Biblioteka w Wielopolu Skrzyńskim oprócz działalności podstawowej, ściśle współpracuje z Urzędem Gminy, miejscowymi organizacjami, szkołami, organizując życie kulturalno-oświatowe po przez spotkania autorskie, szkolenia, warsztaty itp. Organizuje lub współorganizuje wiele imprez lokalnych typu pikniki, rajdy, plenery, wycieczki jak również gminnych np. dożynki, konferencje naukowe. Biblioteka jest instytucją otwartą na współpracę z instytucjami i organizacjami społecznymi działającymi w naszej

Gminie. Dzięki uczestnictwie w Programie Rozwoju Bibliotek w chwili obecnej wszystkie placówki są wyposażone w sprzęt komputerowy. Poprzez aplikowanie do programów grantowych instytucja pozyskuje fundusze na uatrakcyjnienie swojej oferty.

GOKiW corocznie organizuje szereg wydarzeń kulturalnych, rozrywkowych i sportowych, są to m. in: Orszak Trzech Króli, Gala Orszaku Trzech Króli, Koncert Kolęd z udziałem Chórów w Kościele Parafialnym w Broniszowie, Spotkania Noworoczne, Gminne Spotkania Ostatkowe Seniorów, Gminne Obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych, Akcja Ferie, Dzień Kobiet, obchody rocznic urodzin Tadeusza Kantora, rocznice pożaru Baraku Szkolnego, koncerty, Dni Wielopola Skrzyńskiego, pikniki rodzinne, Wielopolandię Festyn dla dzieci niepełnosprawnych i pełnosprawnych, Wielopolanie Wierni Tradycji – prezentacja wieńców dożynkowych, Dożynki Gminne w Wielopolu Skrzyńskim, Noworoczny Turniej w Halowej Piłce Nożnej Szkół Podstawowych, Rozgrywki Amatorskiej Ligii Piłki Siatkowej, Turniej Piłki Siatkowej Zakładów i Stowarzyszeń.

GOKiW od 2000 r. współpracuje z Gminą Giraltovce na Słowacji wymieniając się zespołami i organizując wspólne wydarzenia kulturalne. Od 2011 r. GOKiW współpracuje z Węgrami, od 2012 r. z miastem Bodrogkeresztúr, rok współpracował z miastem Erdohorwati.

Wielopole Skrzyńskie ma drużynę piłkarską Ludowy Klub Sportowy Pogórze Wielopole Skrzyńskie.

Kantorówka Ośrodek Dokumentacji i Historii Regionu Muzeum Tadeusza Kantora w Wielopolu Skrzyńskim. Historia Kantorówki sięga 1996r. kiedy to dzięki staraniom Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Wielopolskiej im. Tadeusza Kantora powstała Izba Pamięci tego wielkiego artysty a w 2006r. Ośrodek Dokumentacji i Historii Regionu Muzeum Tadeusza Kantora. Ostatecznie w 2016r. Gminie Wielopole Skrzyńskie udało się pozyskać środki z funduszy unijnych. Po przeprowadzonych pracach remontowych Ośrodek został ponownie otwarty 26 kwietnia 2019r. Z nowym otwarciem, pojawiły się nowe możliwości, wielkie marzenia i plany związane z Kantorówką, która ma stać się skarbnicą kultury regionu, wokół której skupiać się będą przedstawiciele różnych środowisk twórczych, a ona sama patronować będzie wielorakim inicjatywom artystycznym. Żywym centrum kultury i sztuki kształtującym regionalną tożsamość, integrującym lokalne społeczności wokół takich wartości jak wspólna przeszłość, tradycja, czy duma z dorobku minionych pokoleń, ze szczególnym naciskiem na spuściznę Tadeusza Kantora.

Kantorówka organizuje następujące wydarzenia kulturalne:

- Noc Muzeów,
- Lekcje Wielopolskie,
- Pocztówki z Kantorówki,
- Cykliczne Lekcje „Spotkania z Historią”

2.11 Organizacje społeczne

Na terenie Powiatu Ropczycko – Sędziszowskiego działają organizacje pozarządowe. Są to m. in.:

- Caritas Diecezji Rzeszowskiej, który na terenie powiatu prowadzi Stację Opieki Caritas.
- Polski Związek Niewidomych Okręg Podkarpacki Powiatowe Koło w Ropczycach,
- Zarząd Rejonowy Polskiego Czerwonego Krzyża w Ropczycach,
- Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Upośledzonych Umysłowo koło w Sędziszowie Młp., które prowadzi Środowiskowy Dom Samopomocy oraz Dzielne Centrum Aktywności,
- Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci Niepełnosprawnych z Domu Pomocy Społecznej w Lubzinie,
- Stowarzyszenie „Podaruj Dzieciom Uśmiech” przy Specjalnym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym w Ropczycach
- Stowarzyszenie „Jesteśmy Razem” w Ropczycach,
- grupy samopomocowe dla osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu.

W Gminie Wielopole Skrzyńskie działa aktywnie kilka **Kół Gospodyń Wiejskich**.

1. Koło Gospodyń Wiejskich w Brzezinach „Brzezinianki“
2. Koło Gospodyń Wiejskich „Broniszowianki”
3. Koło Gospodyń Wiejskich Brzeziny – Jaszczurowa.
4. Koło Gospodyń Wiejskich w Nawsiu „Nawsianki“,
5. Koło Gospodyń Wiejskich „Gliniczanki“ z Glinika
6. Wielopolskie Stowarzyszenie Kobiet „Pasjonatki Tradycji” z Wielopola Skrzyńskiego

Organizacje te swoją działalnością promują lokalne tradycje kulinarne oraz rękodzielnicze podczas różnego rodzaju targów, imprez lokalnych i regionalnych. Dzięki ich działalności zachowywane są i przekazywane kolejnym pokoleniom tradycje wsi wielopolskich.

Stowarzyszenie Klubów Seniora Gminy Wielopole Skrzyńskie Złoty Wiek. Kluby Seniora znajdujące się na terenie Gminy zajmują się rozwojem życia kulturalnego, oświatowego, towarzyskiego i rekreacyjnego osób starszych. Uczestnictwo w takim klubie to doskonała okazja do aktywnego spędzania czasu, rozwoju pasji i otwierania się na nowe doznania i doświadczenia. Oprócz funkcji kulturalno-artystycznych i ogólnorozwojowych, kluby seniora pełnią niejednokrotnie funkcje pomocowe, podejmując się zadania niesienia pomocy najbardziej potrzebującym, schorowanym i samotnym uczestnikom. W skład Stowarzyszenia Klubów Seniora Gminy Wielopole Skrzyńskie Złoty Wiek wchodzi: Klub Seniora z Wielopola Skrzyńskiego, Klub Seniora z Brzeziny, Klub Seniora z Broniszowa, Klub Seniora z Nawsia, Klub Seniora z Glinika.

Ponadto na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie funkcjonują stowarzyszenia:

- Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Wielopolskiej Im. Tadeusza Marii Kantora w Wielopolu Skrzyńskim,
- Stowarzyszenie Jedność Brzezińskiej Ziemi,

- Stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi Glinik „Nasz szkoła – Nasza wieś”,
- Podkarpackie Stowarzyszenie Agroturystyczne Ziemi Ropczycko – Sędziszowskiej,
- Stowarzyszenie Rodziców SP 2 im. Marii Lachman w Brzezinach-Berdechowie.

2.12 Służba zdrowia

W Gminie Wielopole znajduje się placówka Niepublicznego Ośrodka Zdrowia „PIOMAR”. Szacunkowo z usług placówki korzysta około 85-90% mieszkańców gminy. W skład załogi Ośrodka wchodzi trzech lekarzy rodzinnych i jeden lekarz rezydent. Jedna położna, cztery pielęgniarki środowiskowe oraz jedna higienistka. Do dyspozycji mieszkańców jest punkt pobrań laboratorium. Ze specjalistycznej służby zdrowia mieszkańcy korzystają poza granicami gminy. Najbliższy punkt pogotowia ratunkowego znajduje się w Ropczycach. Pacjenci z gminy hospitalizowani są w okolicznych szpitalach o różnej stopniu referencyjności. Najczęściej korzystają ze szpitala w Dębicy, Sędziszowie Małopolskim oraz szpitale w Rzeszowie. Mieszkańcy gminy mają do dyspozycji po jednym gabinecie stomatologicznym. Obydwa, oprócz praktyki prywatnej, posiadają umowę z Narodowym Funduszem Zdrowia. W Brzezinach funkcjonuje prywatny gabinet rehabilitacji. W Wielopolu Skrzyńskim znajduje się apteka i dwa punkty apteczne.

Mieszkańcy Gminy Wielopole Skrzyńskie w razie nagłych wypadków, urazów i zachorowań mają możliwość uzyskania szybkiej pomocy, ponieważ w Wielopolu Skrzyńskim jest karetka podstawowa w obsadzie dwóch ratowników. Karetka działa w systemie dwuzmianowym od 7.00 do 23.00. Zespoły ratownictwa medycznego dysponowane są z dyspozytorni zarządzającej w Krośnie. Wykonują zlecenia wyjazdów zgłoszone z numeru alarmowego 999 i 112. W przypadkach bardziej zagrażających życiu oraz w godzinach niedziałania karetki z Wielopola Skrzyńskim wyjazdy ratunkowe realizowane są przez inne zespoły ratownicze np. w Ropczycach, Strzyżowie.

2.13 Szkolnictwo

Na terenie gminy Wielopole Skrzyńskie znajduje się sześć szkół podstawowych oraz do 31 sierpnia 2019 roku funkcjonowało Publiczne Gimnazjum im. Ks. Jerzego Popiełuszki w Wielopolu Skrzyńskim, do którego dowożone były dzieci z całej gminy, czyli: Nawsia, Brzezin, Broniszowa, Glinika oraz z Wielopola Skrzyńskiego.

Dwie szkoły podstawowe zabudowane są w Brzezinach - wiosce najbardziej rozległej. Są to: Szkoła Podstawowa Nr 1 im. mjr Ludwika Marszałka „Zbroi” i Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Marii Lachman w Brzezinach – Berdechów. Ponadto część dzieci z terenu Brzezin zamieszkała na pograniczu gminy Wielopole Skrzyńskie i gminy Wiśniowa uczęszcza do szkoły podstawowej w sąsiadującej wsi Jaszczurowa i Gimnazjum w Wiśniowej. Kolejna Szkoła Podstawowa

im. Świętego Jana Pawła II znajduje się we wsi Glinik. W Broniszowie istnieje Szkoła podstawowa im. prof. Karola Olszewskiego, lecz i z tej miejscowości dzieci uczęszczają do szkoły w pobliskiej miejscowości Niedźwiada, do której jest znacznie bliżej dla dzieci zamieszkałych na początku wsi od strony Ropczy. We wsi Nawsie ma siedzibę piąta Szkoła Podstawowa im. Sybiraków i ostatnia szósta Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Marii Kantora znajduje się w Wielopolu Skrzyńskim. Liczbę szkół w poszczególnych miejscowościach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 29. Przedszkola, szkoły i gimnazja w Gminie Wielopole Skrzyńskie w 2019r.

Lp.	Nazwa wsi	Przedszkola	Szkoły podstawowe	Gimnazja
1	Brzeziny	-	2	0
2	Broniszów	-	1	0
3	Glinik	-	1	0
4	Nawsie	-	1	0
5	Wielopole Skrzyńskie	1	1	1
Razem:		1	6	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ZOSiP w Wielopolu Skrzyńskim.

Tabela 30. Liczba uczniów i nauczycieli w poszczególnych szkołach podstawowych i Gimnazjum w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017 – 2019.

Lp.	Nazwa szkoły	Rok 2017		Rok 2018		Rok 2019	
		Ucz.	E. Na.	Ucz.	E. Na.	Ucz.	E. Na.
1	Brzeziny	96	14,04	105	15,14	105	14,05
2	Brzeziny Berdechów	50	11,04	64	12,46	56	14,08
3	Broniszów	61	11,59	67	13,71	63	14,31
4	Glinik	112	13,57	126	15,33	131	18,27
5	Nawsie	71	12,04	83	15,47	79	15,56
6	Wielopole Skrzyńskie	196	18,76	236	24,24	223	22,28
7	Ogółem podstawowe	586	81,04	681	96,35	657	98,55
8	Gimnazjum	170	17,18	89	9,13	-	-
9	Ogółem	756	98,22	770	105,48	657	98,55

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ZOSiP w Wielopolu Skrzyńskim.

W Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019 najliczniejszym rocznikiem w szkołach podstawowych był rok 2018, kiedy to do tychże szkół uczęszczało 681 uczniów. W roku 2019 do szkół podstawowych uczęszczało 657 uczniów. Spośród szkół podstawowych najwięcej

uczniów uczęszcza do szkoły podstawowej w Wielopolu Skrzyńskim. Pominięto analizę uczniów uczęszczających do gimnazjum, ponieważ dane nie są miarodajne. Od 2017 roku rozpoczęto wygaszanie gimnazjów. Z dniem 1 września 2017 zlikwidowano klasę I gimnazjum, a w następnych latach pozostałe klasy.

Tabela 31. Liczba dzieci w Samorządowym Przedszkolu w Wielopolu Skrzyńskim i w oddziałach przedszkolnych na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.

Wyszczególnienie	Lata		
	2017	2018	2019
Samorządowe Przedszkole w Wielopolu Skrzyńskim	113	99	97
Oddział SP Brzeziny	33	37	37
Oddział SP Glinik	37	37	37
Oddział SP Nawsie	20	25	29
Oddział SP Berdechów	12	15	12
Oddział SP Broniszów	26	31	30
Razem:	241	244	242

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ZOSiP w Wielopolu Skrzyńskim.

Jak widać w powyższej tabeli liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych jest zbliżona. W oddziale przedszkolnym w Nawsiu w 2017 roku było 20 dzieci natomiast w roku 2019 było 29 dzieci. W oddziale przedszkolnym w Broniszowie w 2017 roku było 26 dzieci w roku 2019 liczba dzieci wzrosła do 30.

Uczniowie mogą skorzystać z pomocy materialnej. Przyznawana jest w formie stypendium szkolnego i zasiłku szkolnego. Podstawa prawna stypendium: art. 90d, art. 90m, art. 90n, art. 90p ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 1327) oraz art. 104 § 1, art. 107 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks Postępowania Administracyjnego (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 256 z późn. zm.), Uchwały Rady Gminy Wielopole Skrzyńskie Nr XLIV.296.2018 z dnia 16 sierpnia 2018 r. w sprawie uchwalenia regulaminu pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie zmienionej Uchwałą Nr VIII.69.2019 z dnia 22 listopada 2019 r. Podstawa prawna zasiłek: art. 90e ust. 1, art. 90m ust. 1, art. 90n ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 1327) oraz art. 104 § 1, art. 107 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks Postępowania Administracyjnego (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 256 z późn. zm.), Uchwały Rady Gminy Wielopole Skrzyńskie Nr XLIV.296.2018 z dnia 16 sierpnia 2018 r. w sprawie uchwalenia regulaminu pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie zmienionej Uchwałą Nr VIII.69.2019 z dnia 22 listopada 2019 r.

Stypendium szkolne może otrzymać uczeń zamieszkujący na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie, a w szczególności gdy w rodzinie tej występują okoliczności takie jak: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, niepełna rodzina, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, bądź gdy wystąpiło zdarzenie losowe. Prawo do ubiegania się o stypendium szkolne przysługuje uczniowi, jeżeli miesięczna wysokość dochodu na osobę w jego rodzinie nie przekracza kwoty, o której mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, weryfikowanej Rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej.

Zasiłek szkolny może otrzymać uczeń zamieszkujący na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie, który przejściowo znalazł się w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego. Pomoc materialną dla uczniów w latach 2017-2019 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 32. Pomoc materialna dla uczniów przyznana w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.

Wyszczególnienie	Lata		
	2017	2018	2019
Przyznane stypendia			
Kwota ogółem w tym:	299 486,00	347 864,22	354 319,11
-dotacja	239 588,80	302 500,00	336 300,00
-środki własne	59 897,20	45 364,22	18 019,11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZOSiP w Wielopolu Skrzyńskim.

2.14 Gminny Żłobek „Maluszek” w Wielopolu Skrzyńskim

W ramach pozyskanych środków z Unii Europejskiej w Wielopolu Skrzyńskim powstał pierwszy w gminie żłobek. Projekt realizowany jest z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, priorytet VII Regionalny Rynek Pracy, Działanie 7.4 Rozwój opieki żłobkowej w regionie, pn. "Aktywni Rodzice, Aktywne Maluchy. Nowe Miejsca Opieki Żłobkowej w Wielopolu Skrzyńskim". Czas trwania projektu 02.01.2020 do 31.12.2021. W placówce uruchomione zostały dwie grupy dla 16 dzieci w wieku do 3 lat. Żłobek został zlokalizowany w budynku dawnego Samorządowego Przedszkola Krasnała Hałabały, w centrum Wielopola Skrzyńskiego. W dogodnej lokalizacji dla rodziców dzieci z całej gminy. Nowo powstała placówka zapewnia 10 godzinną opiekę nad dziećmi sprawowaną przez wykwalifikowaną kadrę pedagogiczną, nowe dobrze wyposażone sale przystosowane do opieki nad dziećmi od 20 tygodnia

do lat 3, organizuje imprezy oraz zajęcia rytmiczne i logopedyczne dla grup starszych. Dzięki nowo otwartej placówce, możliwe będzie zwiększenie zatrudnienia wśród ludzi młodych mających utrudniony dostęp do rynku pracy z powodu sprawowania opieki nad dziećmi. W 2020 roku do żłobka uczęszcza 16 dzieci z terenu Gminy Wielopole Skrzyńskie.

ROZDZIAŁ 3. Diagnoza problemów społecznych w Gminie Wielopole Skrzyńskie

3.1 Inwentaryzacja problemów społecznych w Gminie Wielopole Skrzyńskie

Identyfikacja problemów społecznych na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie została dokonana poprzez wykorzystanie podstawowych narzędzi statystycznych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wielopolu Skrzyńskim, Powiatowego Urzędu Pracy w Ropczycach, Ewidencji Ludności Gminy Wielopole Skrzyńskie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Do głównych problemów społecznych Gminy zalicza się bezrobocie, niepełnosprawność, problemy alkoholowe, problemy ludzi starszych. Każdy z wymienionych wskaźników adresowany jest do wybranej grupy odbiorców wśród których są: dzieci i młodzież, osoby bezrobotne, rodziny wielodzietne, osoby z problemem alkoholowym, osoby starsze, samotne oraz niepełnosprawne.

Problemy społeczne Gminy można mierzyć różnymi wskaźnikami: wysokością dochodu, poziomem i strukturą konsumpcji, warunkami mieszkaniowymi i innymi zasobami materialnymi.

Poniższa tabela przedstawia obszary i identyfikację problemów społecznych w Gminie Wielopole Skrzyńskie.

Tabela 33. Inwentaryzacja problemów społecznych w Gminie Wielopole Skrzyńskie.

Katalog problemów społecznych w gminie	Analiza problemów społecznych w gminie	Prognoza zakresu potrzeb - możliwość ich realizacji w przyszłości
LUDNOŚĆ 1. Bezrobocie	- brak miejsc pracy, - brak kwalifikacji, - niskie kwalifikacje, - ukryte bezrobocie wśród rolników, - brak edukacji, doradztwa, - brak chęci do pracy, - brak motywacji, - oczekiwanie na pomoc	- szansą dla rozwiązania sytuacji byłoby tworzenie na terenie gminy nowych miejsc pracy, wspieranie i tworzenia małej przedsiębiorczości, <u>spółdzielczości społecznej</u>, <u>podnoszenie oferty szkoleniowej</u>, <u>intensyfikacja doradztwa zawodowego</u>.

		<u>działania na rzecz rozwoju infrastruktury lokalnej.</u>
2. Starzejące się społeczeństwo	- zmniejszenie się liczby urodzeń, - migracje ludzi młodych do dużych miast, - osłabianie więzi rodzinnych, - zbyt mała oferta działań edukacyjnych dla osób starszych, - niskie zaangażowania w życie społeczne, - słaba integracja międzypokoleniowa, - mała mobilność.	- poszerzenie oferty usług społecznych dedykowanych osobom starszym, w tym usług opiekuńczych, - tworzenie miejsc rekreacyjnych w celu spędzania wolnego czasu, takich jak dzienne domy lub kluby pobytu dla seniora - łatwiejszy dostęp do opieki medycznej, - zwiększenie propozycji działań w sferze integracji międzypokoleniowej, - utworzenie Rady Seniorów.
3. Alkoholizm (pijaństwo)	- zaniedbanie rodziny wynikające z nieobecności w domu, - konflikty rodzinne, - problemy opiekuńczo-wychowawcze, - rozluźnienie więzi wewnątrz rodziny, - problemy zdrowotne.	- prowadzenie poradnictwa specjalistycznego dla osób doświadczających i stosujących przemoc domową w Punkcie Konsultacyjnym - działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, - szkolenia mające na celu zwiększenie świadomości skutków spożywania alkoholu,
4. Brak organizacji czasu wolnego powodujące chuligaństwo	- brak zainteresowania i kontroli rodziców nad dziećmi, - brak ofert na zajęcia, - brak miejsc spotkań młodzieży, - brak organizacji skupiających młodzież, - zagrożenie zjawiskiem narkomanii.	- wykorzystanie istniejących lokali, - doposażenie ich w sprzęty elektroniczne, - otwarcie w odpowiednich godzinach, - współpraca z istniejącymi organizacjami, - zachęcenie młodzieży do wolontariatu, - pozyskiwanie fachowców, animatorów. - organizowanie szkoleń, kursów, programy profilaktyczne.
5. Brak opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi	- duża odległość od większych ośrodków miejskich, - trudna sytuacja rodziny, - brak środków finansowych, - brak opieki wytechnieniowej.	- współpraca z fundacjami, - zaangażowanie samorządu i zainteresowanych rodziców, - tworzenie grup samopomocowych,

6.Brak fachowej opieki lekarskiej i pielęgniarskiej	- utrudniony dostęp do specjalistów, - utrudniony dostęp do rehabilitacji, opieki pielęgniarskiej domowej, - brak środków finansowych.	- program opieki wytechnieniowej. - realizacja programów profilaktycznych, - zwiększenie dostępności usług rehabilitacyjnych, - zwiększenie środków finansowych, - propozycja wynagrodzenia za czas dojazdów,
TURYSTYKA	- brak bazy turystycznej i rekreacyjnej, - brak środków finansowych, pozwalających wykorzystać walory gminy, - niewystarczająca promocja turystyczna Gminy	- poszerzenie bazy turystycznej i oferty gospodarstw agroturystycznych dałoby szanse na pozyskanie większej liczby turystów, - intensyfikacja działań promocyjnych.
ROLNICTWO	- rozdrobnienie gospodarstw, - brak przetwórstwa, - niskie dochody.	- możliwość produkcji rolnej i przetwórstwa, - pozyskiwanie wysokojakościowych produktów rolniczych pod względem ekologicznym, - propagowanie idei sprzedaży bezpośredniej produktów tradycyjnych i ekologicznych, - rozwój grup producenckich.
OŚWIATA	- ograniczone środki finansowe, - problemy inwestycyjne, kadrowe i organizacyjne. - brak motywacji samych uczniów,	- monitorowanie zróżnicowanych potrzeb placówek, kadry i uczniów, - zapewnienie funduszy na dalszy rozwój bazy oświatowej, - promowanie zdrowego stylu życia oraz zwiększenie aktywności wśród uczniów.

Źródło: Opracowanie własne GOPS Wielopole Skrzyńskie.

3.2 Hierarchizacja problemów społecznych uznanych za dominujące

Mianem problemu społecznego określa się zjawisko niekorzystne dla społeczności, w której występuje, oceniane przez tą zbiorowość jako zagrażające, niebezpieczne, konieczne do wyeliminowania. Na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie najczęściej występujące problemy to związane z: organizacją czasu wolnego, starzejącym się społeczeństwem, alkoholizmem, bezrobociem.

Tabela 34. Problemy dominujące w Gminie Wielopole Skrzyńskie.

PROBLEM	POTRZEBY	BARIERY
BRAK ORGANIZACJI CZASU WOLNEGO DLA DZIECI (SZKOŁY PODSTAWOWE I GIMNAZJA) BRAK ZORGANIZOWANIA FORM CZASU DLA MŁODZIEŻY STARSZEJ W TYM BEZROBOTNEJ	-diagnoza, -zapotrzebowanie na sport, naukę, kulturę, zajęcia artystyczne, zajęcia przedszkolne, -dotarcie do informacji o miejscach pracy i możliwości ich zorganizowania, -szkolenia informacyjne, -zapotrzebowanie na sport kulturę, -zajęcia ze specjalistą,	-brak środków finansowych na zabezpieczenie kadry, -brak odpowiedniego wyposażenia, lokum, -brak miejsc spotkań, -brak kadry instruktorów, -brak motywacji,
OSOBY STARSZE ZAMKNIĘTE WE „WŁASNYM ŚWIECIE „, STARZEJĄCE SIĘ SPOŁECZEŃSTWO	-dotarcie z odpowiednimi propozycjami, -dzielenie się doświadczeniami, - integracja pokoleń, -zapewnienie kontaktu z ludźmi, -pomoc sąsiedzka, -organizowanie opieki medycznej w miejscu zamieszkania, -organizowanie życia kulturalnego typu imprezy okolicznościowe, spotkania osób o różnych hobby,	-brak środków, -brak transportu, -brak organizatorów, -brak lokalu, -różnorodność oczekiwań, -bierność i brak chęci do działań, -brak miejsc spotkań, -brak organizacji skupiających seniorów,
ALKOHOLIZM	-diagnoza (określenie skali problemu), -szkolenia w zakresie wsparcia dla osób uzależnionych, -wsparcie dla całej rodziny (psychologiczne, pedagogiczne),	-ukryty alkoholizm, -nieświadomość własnego uzależnienia i jego skutków, -poczucie wstydu, -brak motywacji do podjęcia leczenia, -brak informacji,

BEZROBOCIE	-stworzenie miejsc pracy, -szkolenia, -przekwalifikowania, -kształcenie zawodowe w potrzebnych specjalnościach, -punkt informacji na temat prac sezonowych,	-brak informacji, -brak miejsc pracy w miejscu zamieszkania, -wiek, -przerost ambicji, -zatrudnienia na „czarno”,

Źródło: Opracowanie własne GOPS Wielopole Skrzyńskie.

Problemy społeczne charakteryzują się występowaniem na masową skalę skrajnie trudnych sytuacji w życiu jednostek i rodzin. Źródła problemów społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmie życia zbiorowego, które generują depryzację i poniżenie szerokich warstw ludzi.

Brak organizacji czasu wolnego w dużym stopniu sprowadza się do: sięgania po różnego rodzaju używki, izolacji od otoczenia, utracie szans rozwoju bądź doskonalenia swoich zainteresowań i umiejętności, uzależnień od sprzętów elektronicznych i internetu.

Proces starzejącego się społeczeństwa niesie ze sobą negatywne skutki w postaci samotności, większej zachorowalności mieszkańców z czym wiąże się także niepełnosprawność oraz brak poczucia sensu życia, przydatności i pomocniczości.

Ze zjawiskiem tym związane są także migracje, które powodują osłabienie więzi rodzinnych. W najbliższych latach proces starzejącego się społeczeństwa może spowodować pogorszenie się jakości życia w Gminie, zmniejszenie dobrobytu oraz wykluczenie z życia społecznego osób starszych i niepełnosprawnych.

Kolejnym problemem jest alkoholizm, który w dużej mierze wiąże się z dysfunkcjami w rodzinie, problemami wychowawczymi, ukrytym i jawnym problemem przemocy domowej.

Z bezrobociem łączą się także problemy w rodzinach, migracje, eurosieroctwo, zła sytuacja gospodarcza, patologie społeczne (alkoholizm, kradzieże, włamania, rozbój, samobójstwa, narkomania, itp.).

3.3 Stopień nasilenia problemów społecznych w Gminie Wielopole Skrzyńskie

W każdej zbiorowości ludzkiej możemy zauważyć występowanie problemów społecznych. Począwszy od ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności, w tym również z powodu starości, bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, poprzez różnego rodzaju patologie, z tą różnicą, że występuje odmienny stopień nasilenia tego samego problemu w różnej zbiorowości społecznej.

Gmina Wielopole Skrzyńskie zaliczana jest do gmin wiejskich i jak każda jednostka gminna boryka się ze swoimi problemami, które nie występują na ogół w izolacji od siebie, ale są ze sobą sprzężone, jeden problem pociąga za sobą kolejny.

Tabela 35. Ilość osób korzystających z pomocy społecznej w zależności od przyczyny ubiegania się o takie świadczenie w latach 2017-2019.

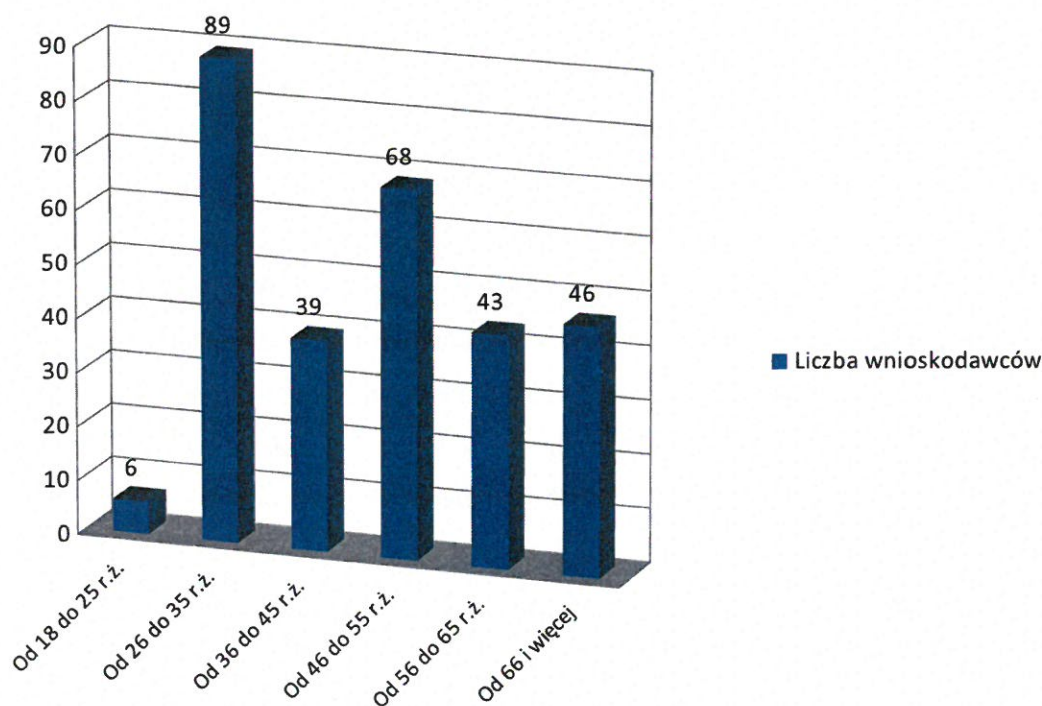
Powód trudnej sytuacji życiowej	2017		2018		2019	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba Rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Ubóstwo	26	65	12	25	12	18
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	3	3	1	1	4	4
Potrzeba ochrony macierzyństwa	39	230	17	104	50	306
W tym: wielodzietność	35	218	15	96	26	157
Bezrobocie	107	467	91	350	82	317
Niepełnosprawność	151	548	155	464	126	418
Długotrwała lub ciężka choroba	88	339	93	290	95	315
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem, w tym:	65	373	67	387	28	169
- rodziny niepełne	11	48	8	31	8	34
- rodziny wielodzietne	54	326	59	356	18	124
Przemoc w rodzinie						
Alkoholizm	5	10	5	10	5	5
Narkomania	0	0	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1	1	2	2	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna						
Zdarzenia losowe	1	7	2	7	3	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Wielopolu Skrzyńskim.

W 2019 roku pomocą społeczną objęto 259 rodzin, tj. 946 osób. Populacja rodzin korzystających z pomocy społecznej jest różnorodna, tak ze względu na liczebność gospodarstw domowych, typy rodzin jak i problemy jakie je dotyczą, które są coraz bardziej skomplikowane. W latach od 2017 do 2019 najczęstszym powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej była niepełnosprawność, która często bez pomocy osób trzecich uniemożliwia samodzielne

funkcjonowanie lub podjęcie pracy. Drugą przyczyną korzystania z pomocy społecznej jest długotrwała lub ciężka choroba. Z tego powodu z pomocy w roku 2017 korzystało 88 rodzin, w tym 339 osób w tych rodzinach. W 2018 roku z tej przyczyny z pomocy korzystało 93 rodziny i 290 osób w tych rodzinach. W kolejnym roku 2019 rodzin, które zwróciły się o pomoc z powyższego powodu było o kilka więcej, mianowicie 95 a pomocą objęto 315 osób. Trzecią przyczyną zwrócenia się o pomoc do ośrodka było bezrobocie, rozumiane jako brak pracy oraz gotowość do jej podjęcia, a także zarejestrowanie w urzędzie pracy. Liczba rodzin zwracających się o pomoc z przyczyn bezrobocia w trzech kolejnych spada. W roku 2017 był takich rodzin 107, w 2018 było ich 91 a w roku 2019 o pomoc zwróciło się 82 rodziny, tj. 317.

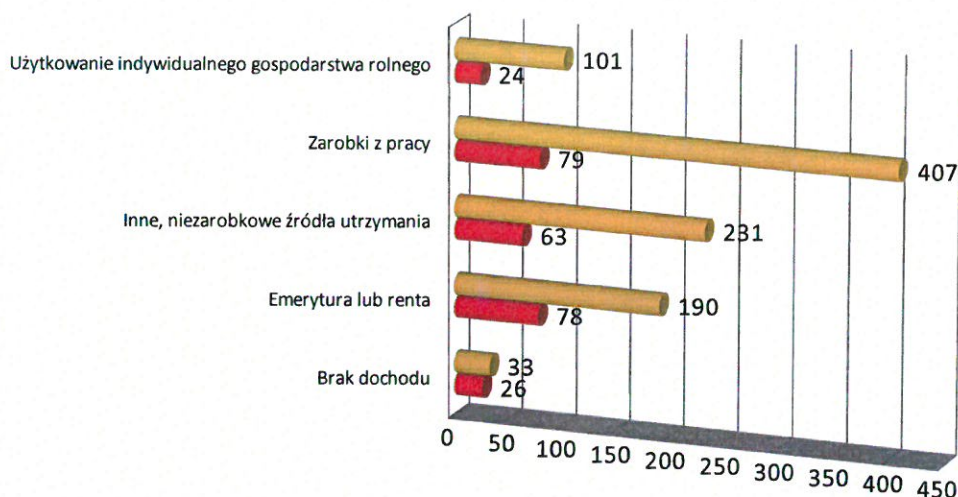
Wykres 7. Liczba wnioskodawców ze względu na wiek w roku 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Wielopolu Skrzyńskim.

Najwięcej osób zgłaszających się o pomoc w roku 2019 było w przedziale wiekowym 26 do 35 roku życia, odnotowano 89 wnioskodawców w tym wieku. W przedziale wiekowym 46 do 55 lat wnioskodawców było 68. Najmniej zgłaszających się o przyznanie pomocy było w wieku 18 do 25 roku życia - 6 osób.

Wykres 8. Główne źródła utrzymania gospodarstw domowych u osób zgłaszających się o pomoc w roku 2019.

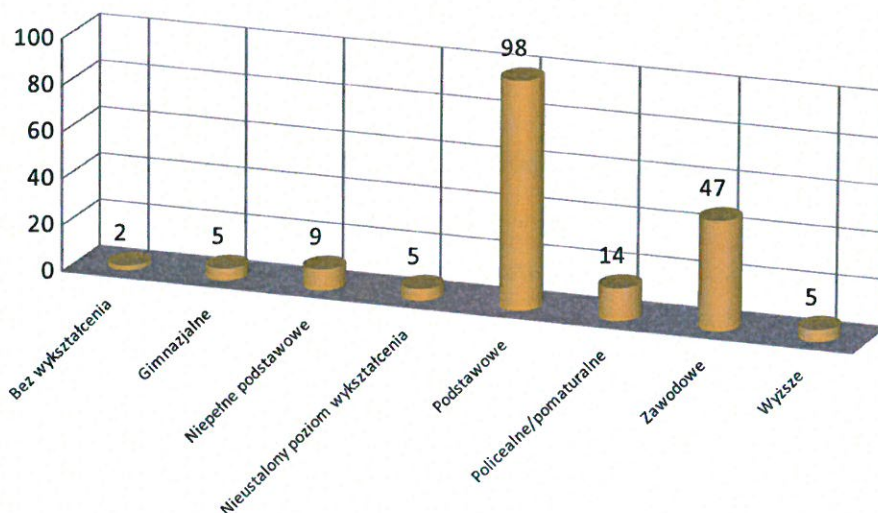

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Wielopolu Skrzyńskim.

Jak wynika z powyższych zestawień głównymi źródłami dochodu rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie są zarobki z pracy. Przeważnie tylko jedna osoba w rodzinie pracuje zarobkowo, a osiągniany przez rodzinę dochód jest niski i kwalifikuje rodzinę do korzystania z pomocy społecznej. W roku 2019 liczba korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej, których głównym źródłem dochodu jest praca zarobkowa, wyniosła 407 osób. Znaczna część gospodarstw utrzymuje się z emerytur i rent. Dużą część rodzin stanowią rodziny, których dochody pochodzą jedynie z niezarobkowych źródeł utrzymania, do których należą przede wszystkim zasiłki rodzinne wraz z dodatkami, stypendia, alimenty, świadczenia wychowawcze i inne oraz zasiłki z pomocy społecznej.

Poniższy wykres przedstawia analizę wykształcenia świadczeniobiorców.

Wykres 9. Wykształcenie klientów zwracających się o pomoc w roku 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Wielopolu Skrzyńskim.

Z danych przedstawionych powyżej wynika, że świadczeniobiorcy pomocy społecznej to osoby z podstawowym wykształceniem co sprawia, że osoby te mają trudność z nabyciem nowych umiejętności. Osoby te są w szczególności najmniej mobilną kategorią klientów, która podlega lub podlegać będzie wykluczeniu społecznemu. Znaczną częścią świadczeniobiorców są osoby z wykształceniem zawodowym. Osoby te mają trudność w znalezieniu pracy oraz przekwalifikowaniem zwłaszcza w zawodach wyspecjalizowanych.

3.4 Ubóstwo

Ubóstwo to zjawisko o dużym zasięgu zarówno lokalnym jak i globalnym, które powoduje dysfunkcje społeczne, dezorganizację życia jednostki jak i społeczeństwa przejawiające tendencję wzrostowe i budzące ogólne zainteresowanie, a także naciski społeczne w kierunku przeciwdziałania mu.

Pomimo, że badania nad ubóstwem prowadzone są już od ponad wieku, nie istnieje jedna, powszechnie akceptowana definicja opisująca tę trudną i bolesną kwestię społeczną, która dobrze wyjaśniałaby zjawisko biedy, a dzięki temu wskazywałaby bezsporne metody i środki przeciwdziałania ubóstwu.

Bank Światowy definiuje ubóstwo jako „*niemożność osiągnięcia minimalnego standardu życiowego*”. Według definicji EWG (Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej): *ubóstwo odnosi się do osób, rodzin lub grup osób, których środki materialne, kulturalne i socjalne są ograniczone w takim stopniu, że poziom ich życia obniża się poza akceptowane minimum w kraju zamieszkania*. Natomiast w świadomości społecznej ubóstwo funkcjonuje jako „*brak dostatecznych środków do życia, bieda, niedostatek*”.

Istnieje wiele mierników ubóstwa powodujących znaczne różnice w podawaniu jego rozmiarów i głębokości. Sposób analizy zjawiska biedy zależy, bowiem od sposobu jego pojmowania oraz przyjętych kryteriów ubóstwa.

W Polsce dla określenia linii ubóstwa stosuje się, m. in.:

1. minimum socjalne – jest w Polsce głównym miernikiem ubóstwa, opartym na kryterium niskich dochodów. Wartość jego obliczana jest przez Instytut Pracy i Spraw Społecznych. Odnosi się do umownie ustalonego poziomu zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych jednostki w zakresie żywienia, ubrania, higieny, ochrony zdrowia, wyposażenia mieszkania, kultury, oświaty, wypoczynku czy transportu. Minimum socjalne nie jest uważane za próg ubóstwa, ale za granicę wyznaczającą sferę niedostatku i ostrzegającą przed ubóstwem.

2. minimum egzystencji (inaczej nazywane ubóstwem bezwzględnym lub absolutnym) uważane jest za próg ubóstwa. Uwzględnia ono jedynie te potrzeby, których zaspokajanie nie może być odłożone w czasie (żywność, odzież, dach nad głową, podstawowa ochrona zdrowia) a konsumpcja niższa od tego poziomu prowadzi do biologicznego wyniszczenia i zagrożenia życia. Często nazywane jest

ono skrajnym ubóstwem. Zarówno minimum socjalne, jak i egzystencjalne ustalane są przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych na podstawie wyceny elementów spożycia arbitralnie uznanych za niezbędne.

3. granica ubóstwa relatywnego – stanowi 50% średnich miesięcznych wydatków ogółu gospodarstw domowych z uwzględnieniem skali ekwiwalentności. Ten pomiar ubóstwa stosowany jest przez Urząd Statystyczny krajów Unii Europejskiej (EUROSTAT).

4. subiektywna granica ubóstwa – wyznaczana, tzw. metodą lejdejską – odpowiada ona poziomowi dochodów deklaryowanych przez respondentów jako ledwie wystarczające.

5. oficjalna granica ubóstwa (nazywana inaczej urzędową linią ubóstwa lub ustawową granicą ubóstwa) – wyznaczana jest przez wysokość minimalnej emerytury. Jest to kwota, która zgodnie z ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej.

Bieda dotyka ludzi z różnych przyczyn i w bardzo różny sposób. Ma ona zazwyczaj strukturę socjalną, tzn. określone grupy społeczne są silniej nią dotknięte lub zagrożone. Wynika ona z bezradności samotnych, bezdomnych, starszych a także z chwilowej lub trwałej dysfunkcji rodziny, utraty pracy lub inwalidztwa.

We współczesnym świecie, gdzie zjawisko biedy jest bardzo powszechne, rośnie potrzeba zapobiegania i przeciwdziałania jego skutkom.

Strategia aktywnego przeciwdziałania ubóstwu powinna stanowić integralny element polityki społeczno – gospodarczej państwa, samorządów i władz lokalnych. To właśnie samorzady terytorialne, zgodnie z przepisami ustawy samorządowej, są głównymi odpowiedzialnymi za rozwiązywanie problemów społecznych. Ich rola polega zarówno na wspieraniu środowisk najbardziej potrzebujących jak również na aktywizacji ludzi i wyposażaniu społeczności lokalnych w umiejętności pozwalające na wywieranie większego wpływu na własne życie.

Na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie ubóstwo jest jednym z głównych powodów korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej. Klientami są głównie osoby i rodziny o niskich kwalifikacjach zawodowych, osoby bezrobotne jak również osoby nieposiadające stałego źródła dochodu. Wzrost kosztów utrzymania i niskie dochody są głównymi przyczynami ubiegania się o pomoc finansową.

Tabela 36. Pomoc przyznana z powodu trudnej sytuacji życiowej rodziny spowodowanej ubóstwem w latach 2017-2019.

L. p.	Rok przyznania	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
1	2017	26	65
2	2018	12	25
3	2019	12	18

Źródło: Opracowanie własne GOPS w Wielopolu Skrzyńskim.

Najwięcej bo aż 26 rodzin zgłosiło się do ośrodka z powodu trudnej sytuacji spowodowanej ubóstwem w roku 2017. W latach 2018 i 2019 rodzin tych było o połowę mniej. Zmniejszyła się również liczba osób w rodzinie zgłaszająca objęciem w/w pomocy. W roku 2017 było to aż 65 osób a w 2019 było osób 18.

3.5 Dziedziczenie biedy

Bieda występuje od zawsze i dotyka znaczną część naszego społeczeństwa.

Prawdopodobieństwo bycia ubogim zwiększają takie czynniki jak bezrobocie w rodzinie (zwłaszcza długotrwałe) indywidualne deficyty, wielodzietność, niski poziom wykształcenia, zamieszkiwanie na wsi lub w małym mieście. Brak pracy powoduje bierność społeczno-zawodową, zaburza poczucie bezpieczeństwa i zmusza do innych form aktywności, w tym do uzależnień i działań chuligańskich. Ubóstwo, bezrobocie i marginalizacja społeczna stanowią zróżnicowane i wieloaspektowe problemy, które powodują wiele negatywnych skutków, mających wpływ nie tylko na rzeczywistość i jakość egzystencji rodziny ale również na jakość funkcjonowania przyszłych pokoleń.

Polska wieś rozwija się znacznie wolniej od miasta stąd jej cywilizacyjne i gospodarcze opóźnienie, które powoduje społeczno-ekonomiczne problemy dotyczące całej populacji.

Na wsi żyje w Polsce ok. 38%, ogółu ludności, ale mieszka tu także ok. 46% wszystkich polskich dzieci i około 42% ogółu ludności w wieku poprodukcyjnym. Na wsi mieszka także 45% zarejestrowanych w Polsce bezrobotnych (ok. 1,1 mln). Liczbę osób objętych bezrobociem ukrytym ocenia się również na ponad 1 mln osób.

Innym problemem środowiska wiejskiego jest brak lub niski poziom wykształcenia ludności oraz brak kwalifikacji zawodowych, dzięki którym mogliby podjąć pracę.

Życie w ubóstwie oznacza nie tylko niedostatek pewnych dóbr, takich jak dostęp do kształcenia i systemu edukacji, które w efekcie dają człowiekowi możliwości konkurowania na rynku pracy. To także egzystencja w subkulturze nędzy, zepchnięcie na margines. Sytuacja taka wiąże się z kumulacją wielu negatywnych zjawisk towarzyszących biedzie: izolacją społeczną, utrwalaniem się sytuacji i przekazywaniem jej z pokolenia na pokolenie. Z mechanizmem dziedziczenia biedy wiąże się syndrom szcurzego gniazda, który charakteryzuje się ostrą walką o przetrwanie między członkami grupy, a jednocześnie silnym lękiem przed odrzuceniem przez grupę. Lęk przed kolejnym dniem i ciągła walka o byt pozbawiają jednostkę zdolności do poprawy swojej sytuacji. Z dziedziczeniem biedy wiąże się wyuczona bezradność która charakteryzuje się przekonaniem jednostki, iż bez względu na to jak będzie działać, nie jest w stanie zmienić swojego położenia. Prowadzi to do obniżenie poczucia własnej wartości, poczucie braku własnej sprawczości, brak motywacji, poczucie zagrożenia. Nasilające się zjawisko dziedziczenia biedy wskazuje na konieczność podejmowania działań, adresowanych szczególnie dla dzieci i młodzieży, mających na

celu skuteczne wsparcie procesu edukacji, umożliwienie jak najszerszego dostępu do szkolnictwa na najwyższym poziomie, eliminowanie zjawiska wypadania z systemu szkolnego lub ograniczania aspiracji edukacyjnych z powodu złej sytuacji materialnej i życiowej rodziny ucznia. Dzieci i młodzież są grupą, która najczęściej doświadcza ubóstwa.

Rodziny, które przez dłuższy czas korzystają z pomocy społecznej GOPS, często przekazują wzorce zachowań swoim dzieciom. Zjawisko dziedziczenia biedy uzależnione jest w dużej mierze od zmian zachodzących w psychice młodego człowieka. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej jest instytucją, w której dokonuje się koncentracja problemów dotkniętych biedą mieszkańców wsi Gminy Wielopole Skrzyńskie. Pracownicy socjalni poprzez bezpośredni kontakt z takimi ludźmi posiadają orientację dotyczącą zjawiska biedy i ubóstwa nie tylko na poziomie jednostki ale i w skali lokalnej.

Sytuacja mieszkańców wsi Gminy Wielopole Skrzyńskie jest niezwykle ciężka, gdyż zdobycie pracy dla poszukujących zatrudnienia jest bardzo trudne, co wiąże się także z brakiem możliwości przekwalifikowania się. Ta sytuacja w powiązaniu z różnego rodzaju życiowymi okolicznościami m. in. choroby, niepełnosprawność, rozpad rodziny dodając do tego uzależnienia, niezaradność życiową, prowadzi do zjawiska uzależnienia się od pomocy społecznej. Bieda wśród dzieci to wielowymiarowe upośledzenie, niedożywienie, podatność na choroby, trudne warunki nauki, wczesnie podejmowana praca zarobkowa często kosztem nauki, ograniczone kontakty rówieśnicze, wyrzeczenia, a także upokorzenia.

Schematy dziedziczenia ubóstwa:

- rozpoczęcie w bardzo młodym wieku przy niskim poziomie wykształcenia i bez okresu nauki, pracy,
- wejście na stałe w sferę pracy zwykle fizycznej bez możliwości podnoszenia swoich kwalifikacji,
- niski dochód, bardzo skromny standard życia, mieszkanie w warunkach niskiego poziomu higieny i częste zmiany miejsca zamieszkania, dorywcza praca kobiety poza domem,
- dzieci: niski poziom wykształcenia, przedwczesne podjęcie pracy, trudności materialne,
- utrata głównego źródła dochodu, niska emerytura, korzystanie z państwowej opieki społecznej.

Szansą na poprawę tej sytuacji jest usamodzielnienie i poprawa warunków bytowych poprzez edukację, podnoszenie kapitału ludzkiego, zwiększanie dostępu do dobrej edukacji, wzmocnienie kondycji i zdrowia młodego pokolenia. Formami wsparcia realizowanymi na terenie naszej gminy są: dofinansowywanie do dożywiania w szkołach, pomoc rzeczowa w postaci wyprawki szkolnej czy pomoc stypendialna.

GOPS udziela także poradnictwa w sytuacjach trudnych, kryzysowych. Do walki z ubóstwem i biedą na terenie gminy włączają się także lokalne organizacje pozarządowe organizujące m. in. dobroczynne akcje w postaci zbiórek darów dla potrzebujących (żywność, odzież, przybory szkolne itp.).

Tabela 37. Analiza dziedziczenia pomocy wśród klientów pomocy społecznej w Gminie Wielopole Skrzyńskie na podstawie roku 2019.

Ogólna liczba rodzin w 2019r.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej w drugim pokoleniu	% ogółu
280	101	36,07%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Wielopolu Skrzyńskim.

Spośród wszystkich rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej aż 36,07 % stanowią rodziny korzystające w co najmniej drugim pokoleniu, które powielają nawyki rodziców i po założeniu własnej rodziny – w niewielkim odstępie czasu „dziedziczą biedę” i stają się klientami ośrodka pomocy.

3.6 Sieroctwo

Pojęcie sieroctwa może mieć obecnie szeroki zakres znaczeniowy dlatego coraz częściej dla określenia jego rodzaju używa się przymiotników: naturalne (biologiczne) lub społeczne. Przez sieroctwo naturalne rozumie się taką sytuację kiedy rodzice dziecka nie żyją. W przypadku sieroctwa społecznego dziecko pozbawione jest opieki rodzicielskiej z innych powodów, najczęściej należą do nich alkoholizm, rozkład pożycia małżeńskiego, bieda, choroby psychiczne lub fizyczne rodziców. Konkretnie sytuacje osierocenia różnią się od siebie znacznie np. dziecko, które faktycznie pozbawione jest właściwej opieki ze strony rodziców może nadal z nimi zamieszkiwać przez co pozostaje z nimi w kontakcie i formalnie jest pod ich opieką. Natomiast pobyt dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej powoduje, że nie ma ono poczucia przynależności do wspólnoty rodzinnej, ponieważ jego kontakty z rodziną są najczęściej rzadkie i niesystematyczne. Termin "sieroctwo społeczne" jest czasem używany jako określenie stanu psychicznego dziecka, które ma "poczucie sieroctwa", przeżywa fakt odtrącenia emocjonalnego, chociaż jego potrzeby fizyczne są zaspokajane, wyrasta w domu rodziców i pod ich formalną opieką. Możemy mieć zatem do czynienia również z subiektywnym poczuciem sieroctwa. Analogicznie do półsieroctwa naturalnego można by wyodrębnić półsieroctwo społeczne a więc te sytuacje, w których funkcje rodzicielskie pełni tylko jedno z rodziców, drugie zaś jest nieobecne w życiu dziecka, np. dzieci w rodzinach rozbitych. Na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie problem sieroctwa nie występuje.

3.7 Niepełnosprawność i długotrwała choroba

Osoba niepełnosprawna to osoba, której sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi.

Na terenie gminy notuje się niewiele zakładów pracy zatrudniających osoby niepełnosprawne, miejsc gdzie te osoby mogłyby spędzać czas wolny, jak również mieć bezpośredni dostęp do rehabilitacji. Dużym problemem dla takich osób jest także brak specjalistycznej opieki medycznej, co obok braku pieniędzy przyczynia się do pogłębiania tych problemów.

Według ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza „niezdolność do pracy w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z funduszu ubezpieczeń społecznych albo zaliczenie do grupy inwalidów lub legitymowanie się stopniem niepełnosprawności w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych”.

Niepełnosprawność to każde ograniczenie bądź niemożność prowadzenia aktywnego życia w sposób lub w zakresie uznawanym za typowy dla człowieka. Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej, społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, niepełnosprawność oznacza „trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy”. Zgodnie z w/w ustawą dla osób w wieku 16 lat i więcej ustalono 3 stopnie niepełnosprawności ustalane przez powiatowe i wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności:

- znaczny stopień niepełnosprawności,
- umiarkowany stopień niepełnosprawności,
- lekki stopień niepełnosprawności.

Do *znaczного stopnia niepełnosprawności* zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki oraz pomocy innych osób, w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Do *umiarkowanego stopnia niepełnosprawności* zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych. Do *lekkiego stopnia niepełnosprawności* zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mającą ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Osoba niepełnosprawna może też legitymować się równoważnym orzeczeniem innych organów orzekania:

- orzeczenie o grupie inwalidzkiej Komisji do spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia,
- orzeczenie o niezdolności do pracy lekarza orzecznika ZUS,
- orzeczenie o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym KRUS.

Niepełnosprawność to czynnik, który często powoduje pogorszenie się sytuacji finansowej osób i rodzin. Niskie świadczenia rentowe, wzrastające koszty utrzymania, wysokie koszty związane z leczeniem i rehabilitacją powodują, iż osoby i rodziny dotknięte problemem niepełnosprawności częściej muszą korzystać z pomocy GOPS z powodu niemożności zaspokojenia podstawowych potrzeb bytowych. Dużym problemem są także bariery architektoniczne w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych, jak również w budynkach użyteczności publicznej, które nie tylko utrudniają, ale i wręcz uniemożliwiają uczestnictwo w normalnym życiu.

Analizując powyższe tabele jasno wynika, że prawie znaczna część klientów GOPS w Wielopolu Skrzyńskim oraz wielu innych mieszkańców gminy boryka się z problemami wynikającymi z niepełnosprawności. W związku z powyższym priorytetowym działaniem ze strony służb pomocy społecznej jest udzielanie takiego wsparcia osobom i rodzinom osób niepełnosprawnych, które w sposób skuteczny umożliwi im pełnienie ról społecznych oraz poprawi jakość ich życia. Grupą osób niepełnosprawnych, w stosunku do których przede wszystkim powinna zostać skierowana pomoc to osoby starsze oraz samotnie mieszkające.

Tabela 38. Pomoc przyznana z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2019.

Lp.	Rok	Rodziny	Osoby w rodzinach
1	2017	151	548
2	2018	155	464
3	2019	126	418

Źródło: Opracowanie własne GOPS w Wielopolu Skrzyńskim.

Tabela 39. Zestawienie wypłacanych zasiłków pielęgnacyjnych przez GOPS z rozbiciem na stopień niepełnosprawności w 2019 roku.

Stopień niepełnosprawności	Dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością	Umiarkowany stopień niepełnosprawności	Znaczny stopień niepełnosprawności	Powyżej 75 roku życia	Razem:
Liczba wypłacanych zasiłków pielęgnacyjnych	830	1277	1629	12	3748

Źródło: Opracowanie własne według danych GOPS w Wielopolu Skrzyńskim.

Tabela 40. Liczba osób niepełnosprawnych dzieci do 16-tego roku życia w latach 2017-2019 w Gminie Wielopole Skrzyńskie.

Rok	Wiek do 3 lat	Od 4-7 lat	Od 8-16 lat	Razem
2017	2	9	17	28
2018	7	8	16	31
2019	5	4	17	26

Źródło: Dane Powiatowy Zespół Orzekania o Niepełnosprawności w Ropczycach.

Tabela 41. Liczba osób z orzeczonym stopniem niepełnosprawności w latach 2017-2019 w Gminie Wielopole Skrzyńskie.

Rok	Znaczny	Umiarkowany	Lekki	Od 16-25	26-40	41-59	60 i więcej
2017	46	65	22	13	17	58	45
2018	45	74	10	13	11	57	48
2019	53	60	22	13	14	53	55

Źródło: Dane Powiatowy Zespół Orzekania o Niepełnosprawności w Ropczycach.

Tabela 42. Pomoc przyznana z powodu długotrwałej choroby w latach 2017-2019.

L. p.	Rok	Rodziny	Osoby
1	2017	88	339
2	2018	93	290
3	2019	95	315

Źródło: Opracowanie własne GOPS w Wielopolu Skrzyńskim

Tabela 43. Pomoc przyznana w formie usług opiekuńczych i pomocy sąsiedzkiej w latach 2017-2019.

L. p.	Rok	Usługi opiekuńcze	Pomoc sąsiedzka
1	2017	18	10
2	2018	20	13
3	2019	24	10

Źródło: Opracowanie własne GOPS w Wielopolu Skrzyńskim

3.8 Bezradność w sprawach opiekuńczo–wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w tym problem rodzin niepełnych i wielodzietnych

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, oraz związane z tym nieracjonalne dysponowanie budżetem domowym jest dużym problemem klientów pomocy społecznej w Gminie Wielopole Skrzyńskie.

Z bezradnością związane są: problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, niedojrzałość emocjonalna rodziców, problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym.

Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym dziecka, w którym odbywa się pierwotny proces socjalizacji, dziecko nabywa nowe umiejętności i przygotowuje się do życia w społeczeństwie. Zaburzona struktura rodziny, która najczęściej występuje wśród klientów GOPS, ujemnie wpływa na rozwój i sytuację dziecka, co pociąga za sobą różnego rodzaju dysfunkcje m.in. zachowania agresywne, buntownicze, konfliktowe, brak empatii w stosunku do rówieśników, łamanie obowiązujących i społecznie akceptowanych obyczajów, norm i wartości.

Dysfunkcje te wiążą się najczęściej z takimi problemami jak:

- uzależnienie od alkoholu,
- przemoc domowa,
- zanik więzi społecznej i rodzinnej,
- trudności w przestrzeganiu obowiązującego systemu normatywnego.

Z zaburzeniem funkcji opiekuńczych wiąże się także wielodzietność rodzin, a co za tym idzie problem ubóstwa.

Rodziny wielodzietne w badaniach społecznych to najczęściej rodziny z trojgiem dzieci.

Z licznych badań przeprowadzonych w Polsce sytuacja rodzin wielodzietnych pod względem ekonomicznym, zdrowotnym i edukacyjnym jest najtrudniejsza, a to one stanowią o potencjale demograficznym Polski.

Rodzina niepełna składa się z jednego z rodziców (matki lub ojca) i przynajmniej z jednego dziecka niezależne od wieku i stanu cywilnego.

Śmierć jednego z rodziców, rozwód czy separacja powodują znaczne przekształcenie struktury rodziny, zaburza jej prawidłowe funkcjonowanie. Odpowiedzialność za opiekę i wychowanie dziecka spada na barki jednego rodzica. Istnienie rodzin niepełnych wiąże się z nadumieralnością mężczyzn, co jest szczególnie zauważalnym zjawiskiem na wsi.

Ostatnią z przyczyn powstawania rodzin niepełnych jest czasowa nieobecność jednego z rodziców co związane jest z wyjazdami zawodowymi lub coraz częstszymi wyjazdami za granicę jednego z rodziców w celach zarobkowych. Czasowa nieobecność może być także związana z pobytem w zakładzie karnym lub dłuższym pobytem w szpitalu.

Pomoc społeczna skupia się przede wszystkim na dostarczaniu rodzinom wielodzietnym niepełnym, borykającym się z problemami opiekuńczo – wychowawczymi, talonów na zakup żywności oraz opłacaniu rachunków np. za energię, dofinansowaniu do artykułów szkolnych, finansowaniu posiłków w szkołach. Rozszerzana jest współpraca z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami i kościołem w zakresie udzielania pomocy rodzinom. W planach jest także zwiększenie ich dostępu do kultury, poszerzenie współpracy ze szkołami w sprawie stypendiów, poradnictwo psychologiczne oraz udzielania informacji o programach pomocowych PFRON.

Tabela 44. Pomoc przyznana z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w latach 2017-2019.

L. p.	Lata	Rodziny	Osoby w rodzinie
1	2017	65	373
2	2018	67	387
3	2019	28	169

Źródło: Opracowanie własne GOPS w Wielopolu Skrzyńskim.

Tabela 45. Pomoc przyznawana z powodu ochrony macierzyństwa w latach 2017-2019.

Lp.	Rok	Rodzina	Osoby w rodzinie
1	2017	39	230
2	2018	17	104
3	2019	50	306

Źródło: Opracowanie własne GOPS w Wielopolu Skrzyńskim.

3.9 Klęska żywiołowa lub ekologiczna i zdarzenia losowe

Pomoc społeczna ma na celu także umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie ciężkiej sytuacji związanej ze stratami poniesionymi w wyniku klęski żywiołowej lub ekologicznej z czym wiążą się także zdarzenia losowe. Pomoc i ochrona mogą być skutecznie podjęte tylko przy zastosowaniu nadzwyczajnych środków, we współdziałaniu różnych organów i instytucji oraz specjalistycznych służb i formacji.

W analizie problemów społecznych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wielopolu Skrzyńskim w roku 2017 pomoc w formie zasiłku celowego związanego ze zdarzeniem losowym otrzymała 1 rodzina, w roku 2018 dwie rodziny, a w 2019 pomoc została przyznana 6 rodzinom. Część pomocy w 2019 sfinansowano ze środków Wojewody.

3.10 Alkoholizm

Nadużywanie napojów alkoholowych jest w dzisiejszych czasach jednym z najważniejszych problemów. Narastające zjawisko alkoholizmu dotyka wielu mieszkańców gminy, nie respektuje wieku ani płci. Alkoholizm nie jest problemem indywidualnym, dotyczy całej rodziny, stanowi zagrożenie dla funkcjonowania sfery emocjonalnej członków rodziny, często prowadzi do przemocy. Alkoholizm można leczyć. Efekty uzależnione są od chęci uzależnionego oraz motywacji. Wychodzenie uzależnionych z alkoholizmu powinien zapewnić osobie chorej lokalny system rozwiązywania problemów alkoholowych koordynowany przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Podstawą prawną działań związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych jest ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982r. nowelizowana dnia 28 marca 2003r. Na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która swoją pracę opiera o przyjęty Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomani. Zasadniczym celem w/w Programu jest „konstruowanie i realizacja lokalnych zasad polityki społecznej poprzez podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości, przeciwdziałania powstawaniu i usuwania następstw nadużywania alkoholu, a także wspieranie działalności organizacji społecznych”. Dodatkowo program zawiera „integrację poprzez leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz przemoc dla dzieci wychowujących się w rodzinie z problemem alkoholowym a tym samym rozwój świetlic socjoterapeutycznych i zapewnienie im właściwej organizacji czasu wolnego, poprzez dostosowanie i wyposażenie obiektów sportowych i oświatowych oraz prowadzenie odpowiednich programów zajęć pozalekcyjnych, przyczyni się do właściwego i zdrowego rozwoju młodego pokolenia. Program Profilaktyki jest opracowywany każdego roku i zatwierdzany przez Radę Gminy. W 2021 roku w/w Program jest kontynuacją i rozwinięciem działań prowadzonych na terenie naszej gminy w poprzednich latach.

Głównymi założeniami Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2020 rok przyjętego Uchwałą Rady Gminy Nr X.104.2020 jest:

- ✓zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu,
- ✓udzielenie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- ✓prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych w szczególności dla dzieci i młodzieży,

✓wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,.

W naszej Gminie z programu który prowadzony jest przez Gminną Komisję ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Wielopole Skrzyńskie w 2019 roku z 10 osobami były prowadzone rozmowy dotyczące nadużywania przez nich alkoholu. Dwa wnioski zostały skierowane do sądu o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego. W Punkcie Konsultacyjno – Informacyjnym dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin udzielono 16 osobom z problemem alkoholowym 79 porad. W/w byli wzywani na posiedzenia komisji oraz kierowani na terapię do specjalisty. Aby porzucenie nałogu powiodło się musi tego chcieć osoba dotknięta tym nałogiem, bez odpowiedniej determinacji ze strony tej osoby nie uda się niczego osiągnąć albo też wyleczenie będzie miało charakter tymczasowy i po pewnym czasie osoba poddana terapii wróci do nałogu. W czasie terapii pracuje się nad zmianą funkcjonowania alkoholika.

Tabela 46. Pomoc przyznawana z powodu alkoholizmu w Wielopolu Skrzyńskim w latach 2017-2019.

Lp.	Rok	Rodziny	Osoby w rodzinie
1	2017	5	10
2	2018	5	10
3	2019	5	5

Źródło: Opracowanie własne GOPS w Wielopolu Skrzyńskim.

Tabela 47. Liczba porad udzielonych pacjentom z powodu uzależnienia i współuzależnienia w latach 2017-2019.

Wyszczególnienie	2017		2018		2019	
	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
Gmina Wielopole Skrzyńskie	270	71	180	39	74	172
Powiat Ropczycko-sędziszowski	2124	639	1766	654	654	1974

Źródło: Poradnia dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Współuzależnionych w Ropczycach.

3.11 Przemoc w rodzinie

Obecnie problem społeczny na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie stanowi przemoc. Przemoc jest to wywieranie wpływu zarówno na proces myślowy, zachowanie, jak i stan fizyczny danej jednostki bez jej aprobaty. Mamy do czynienia z przemocą w rodzinie, w grupie rówieśniczej, a nawet z przemocą w miejscu pracy. Przemoc możemy podzielić na:

- Przemoc fizyczną: jest stosunkowo łatwa do rozpoznania. Najczęściej przyjmuje postać zewnętrznych obrażeń skóry: zranienia, krwiaki, sińce, obrzęki, oparzenia, które są wynikiem bicia przedmiotami, kopania, wykręcania rąk, szarpania, ciągnięcia za ciało, za włosy, popychanie o ściany, przypalenia, klucia, nacinania ciała, szczypania, mocnego wstrząsania ciała, rzucanie różnymi przyborami przywiązanie w celu ograniczenia swobody. Jest to wywieranie presji na proces myślowy, zachowanie i stan fizyczny jednostki bez jej przyzwolenia przy użyciu siły fizycznej.
- Przemoc psychiczną: jest to wywieranie wpływu na proces myślowy, stan fizyczny, zachowanie jednostki bez jej zgody przy pomocy środków komunikacji interpersonalnej (czyli np. groźba, obraza słowna, molestowanie słowne).
- Przemoc seksualną: swym zasięgiem obejmuje złożone działania do których zalicza się za równo niechciane seksualne uwagi lub gesty, przez wymuszanie pożycia seksualnego aż do fizycznego uszkodzenia ciała. Najczęściej połączona jest z przemocą fizyczną i psychiczną, choć nie muszą występować jednocześnie.
- Przemoc finansową (ekonomiczną): polegająca na uzależnieniu się ofiary od partnera, która szczególnie podatna jest na przemoc. Przykładami tego rodzaju przemocy są np.: ograniczenie dostępu do pieniędzy, informacji o stanie finansowym rodziny, zmuszanie do proszenia oprawcy o najmniejsze środki, kłamstwa na temat zasobów rodziny, niedopuszczanie do pracy zarobkowej, wykradanie pieniędzy itp.

Działania przemocowe występują we wszystkich środowiskach i rodzinach niezależnie od statusu materialnego, pozycji społecznej i miejsca zamieszkania. Sprawcami przemocy są zarówno mężczyźni jak i kobiety. Osoby stosujące przemoc we własnym domu nie zdają sobie sprawy ze swego zachowania, nie dopuszczają też do wiadomości próśb i błagań bliskich o zaprzestaniu dręczenia fizycznego i psychicznego najbliższych, dlatego niezbędne jest objęcie ich specjalistycznymi programami terapeutycznymi. Główny problem polega jednak na tym by nakłonić i przekonać ich do konieczności korzystania i uczęszczania na tego typu zajęcia.

Przemoc domowa jest dysfunkcją rodziny i prowadzi do wielu tragedii życiowych. Należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślnie działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność w tym seksualną powodując szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym a także wywołujące cierpienia i

krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Adresatami przemocy są: - ofiary przemocy, głównie kobiety, - sprawcy przemocy, - społeczność lokalna gminy Wielopole Skrzyńskie, - świadkowie przemocy, jednostki instytucjonalne i służby zobowiązane do udzielenia pomocy. Zgodnie z Ustawą z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie gminy zostały zobligowane do tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, prowadzenia poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, opracowywania i realizacji programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz prowadzenia gminnych ośrodków wsparcia. W związku z tym Uchwałą Rady Gminy Nr XII/75/2015 z dnia 08.12.2015r. przyjęto Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Wielopole Skrzyńskie, którego głównym celem jest przeciwdziałanie przemocy rodzinnej w Gminie Wielopole Skrzyńskie. Zadania zawarte w w/w programie realizowane są przez Zespół Interpersonalny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, który został powołany przez Wójta Gminy Wielopole Skrzyńskie zarządzeniem nr 42/2011 z dnia 05.07.2011. Zadania Zespołu Interdyscyplinarnego w Wielopolu Skrzyńskim:

- diagnoza problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnienie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi:

- Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wielopolu Skrzyńskim,
- pracownicy socjalni Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wielopolu Skrzyńskim,
- policjanci,
- kuratorzy sądowi,
- przedstawiciele Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- nauczyciele,
- pielęgniarka przychodni zdrowia.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielopolu Skrzyńskim obserwuje niepokojące zjawisko narastania przemocy rodzinnej wśród mieszkańców tut. Gminy. Potwierdzają to analizy „Niebieskich Kart” prowadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny w Wielopolu Skrzyńskim. Poniższa tabela przedstawia zakres przemocy na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie.

Tabela 48. Liczba osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.

Lata	Ogółem osoby dotknięte przemocą w rodzinie	Kobiety		Mężczyźni		Dzieci	
		Ogółem	w tym osoby powyżej 65 roku życia	Ogółem	w tym osoby powyżej 65 roku życia	Ogółem	w tym do 13 roku życia
2017	33	18	6	1	1	14	7
2018	35	19	2	5	1	11	6
2019	43	16	5	10	3	17	12

Źródło: Dane Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W 2017 roku osób poszkodowanych w związku z przemocą w rodzinie było 33. W roku 2020 osób takich było o 10 więcej, mianowicie aż 43. Dużą ilością osób poszkodowanych są dzieci, a zwłaszcza dzieci do 13 roku życia. W roku 2020 ogółem poszkodowanych przemocą dzieci było 17 z czego 12 dzieci były to dzieci w wieku do 13 roku życia.

Wśród najczęściej zgłaszanych przez osoby pokrzywdzone formach przemocy wymienia się przemoc fizyczną, przemoc psychiczną/ emocjonalną oraz połączenie kilku form przemocy.

Liczbę osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie obrazuje poniższa tabela.

Tabela 49. Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.

Wyszczególnienie	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Osoby do 18 roku życia
2017	19	0	19	0
2018	22	1	21	0
2019	17	2	15	0

Źródło: Dane Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Jak pokazuje powyższa tabela częściej sprawcami przemocy są mężczyźni. W toku prowadzonych spraw wynika, że w większości przypadków przemoc jest związana z nietrzeźwością sprawcy.

Tabela 50. Ilość założonych „Niebieskich Kart” na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
Ilość "Niebieskich Kart"	19	30	24

Źródło: Dane Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Jak pokazuje powyższa tabela ilość zakładanych „Niebieskich Kart” w naszej Gminie nie zmniejsza się. W roku 2017 wypełniono ich 19, w roku 2018 aż 30, a w roku 2019 wypełnionych kart było 24. „Niebieskie karty” w zdecydowanej większości były wypełniane przez Policję, która interweniowała w sytuacjach przemocy. Poniższa tabela przedstawia liczbę zakończonych spraw w ramach procedury „Niebieskiej Karty” na przestrzeni trzech ostatnich lat.

Tabela 51. Liczba zakończonych spraw w ramach procedury „Niebieskie Karty” w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.

Lata	Liczba zakończonych spraw w ramach procedury „Niebieskie Karty”
2017	14
2018	17
2019	16

Źródło: Dane Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ofiary przemocy zgłaszające się o pomoc do GOPS i Zespołu Interdyscyplinarnego mogą liczyć na udzielenie bezpłatnej pomocy lub skierowanie do odpowiednich instytucji w szczególności w formie:

- poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego,
- ochrony przed dalszym krzywdzeniem, poprzez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazania kontaktowania się i zbliżania do osoby pokrzywdzonej,
- interwencji kryzysowej i wsparcia,
- zapewnienia bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie,
- zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, w uzyskaniu mieszkania”.

Tabela 52. Praca prowadzona przez Zespoły Interdyscyplinarne i grupy robocze w ramach procedury „Niebieskie Karty” w latach 2017-2019.

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
Liczba spraw prowadzonych przez Zespoły Interdyscyplinarne w ramach procedury „Niebieskie Karty”	3	1	0
Liczba prowadzonych spraw przez grupy robocze w ramach procedury „Niebieskie Karty”	16	20	17

Źródło: Dane Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

3.12 Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego

Z pomocy ośrodków pomocy społecznej korzystają także osoby, które po odbyciu kary pozbawienia wolności wracają we własne miejsce zamieszkania i niejednokrotnie nie umieją się przystosować. Obecnie w więzieniach polskich przebywa ponad 80 tysięcy skazanych a na odbycie kary oczekuje jeszcze około 27 tys. skazanych, którzy mimo prawomocnego wyroku sądu przebywają na wolności. Niejednokrotnie przestępstwa podlegają przedawnieniu z powodu nie rozpatrzenia spraw karnych w terminie, co urąga zasadą państwa prawa. Wszystko to sprzyja rozwojowi przestępczości, podważa zaufanie obywateli do systemu sprawiedliwości i tworzy atmosferę bezkarności.

Znaczna część opinii publicznej domaga się coraz surowszego karania przestępców a także wszyscy oczekują, że Służba Więzienna w sposób kompleksowy zajmie się nie tylko egzekwowaniem kary i izolowaniem skazanych oraz skuteczną ich resocjalizacją. Uwadze opinii publicznej umyka uboczny skutek represyjnej polityki karnej: im surowsze warunki odbywania kary pozbawienia wolności i im dłuższy pobyt skazanego w więzieniu, tym trudniejsza jego adaptacja do warunków na wolności, po zwolnieniu. Większe jest też ryzyko społecznego niedostosowania i marginalizacji, a w konsekwencji – możliwość zaprzepaszczenia efektów oddziaływań resocjalizacyjnych. Częstą konsekwencją jest powrót skazanych na drogę przestępstwa, a co za tym idzie do przeludnionych więzień. Izolacja skazanych nie stwarza optymalnych warunków do oddziaływań resocjalizacyjnych i nie zapobiega zjawisku recydywy. Recydywa natomiast, to w praktyce efekt nieskuteczności działań resocjalizacyjnych. Izolacja więzienna staje się w tej sytuacji celem samym w sobie, a społeczeństwo musi ponosić wysokie koszty funkcjonowania rozbudowanych więzień.

Znaczącym elementem sprawiedliwej kary jest zadośćuczynienie przez sprawcę ofierze przestępstwa i społeczności lokalnej oraz resocjalizacja i reintegracja społeczna ukaranego.

Oprócz kary pozbawienia wolności istnieje także wiele innych sposobów karania, nie mających tak negatywnych skutków jak pobyt w więzieniu i nie mniej od niego efektywnych. Teraz w systemach karnych wielu krajów europejskich duże znaczenie zyskują kary ograniczenia wolności oparte na

kontroli i nakazie określonych zachowań w tym zadośćuczynienia ofierze przestępstwa i systematycznej pracy na rzecz społeczności. Stosowane są też kary finansowe oraz nakaz wykonywania określonego zawodu czy sprawowania funkcji publicznych.

Wiele z tych kar wykonuje się w systemie probacji i dobrze zorganizowany system probacji umożliwia skuteczne egzekwowanie kar bez izolacji sprawcy przy pełnej kontroli ze strony organów sprawiedliwości i znaczącym uczestnictwie czynników społecznych. Polsce jednak, mimo zmian ustrojowych i przebudowy systemu penitencjarnego nie rozwinięto jeszcze systemu probacji, który jest potrzebny.

Skuteczne wykonanie kary powinno polegać na włączeniu ukaranych do życia rodzinnego. Także pobyt w więzieniu nie powinien oznaczać całkowitej izolacji od otoczenia społecznego, głównie, jeżeli więzień decyduje się na aktywny udział w procesie resocjalizacyjnym.

Mimo, że działalność organizacji społecznych i posługa religijna w zakładach karnych mają coraz większy zasięg, to udział czynników społecznych w polskim systemie penitencjarnym jest niewystarczający.

Zakłady karne są obowiązane do udzielania pomocy wychodzącym na wolność. W praktyce okazuje się ona symboliczna. Zakłady karne mają obowiązek z wyprzedzeniem poinformować odpowiedni ośrodek pomocy społecznej o zwalnianym więźniu, natomiast PCPR powinny prowadzić programy pomocy tym osobom. Przepisy, które tego dotyczą są martwe, a pomoc postpenitencjarna nie funkcjonuje należycie.

Tabela 53. Pomoc przyznana z powodu trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego w latach 2017-2019.

Lp.	Rok	Rodziny	Osoby w rodzinie
1	2017	1	1
2	2018	2	2
3	2019	0	0

Źródło: Opracowanie własne edług danych z GOPS w Wielopolu Skrzyńskim.

3.13 Bezdomność

Bezdomność to jedno z najgroźniejszych zjawisk patologii społecznej, które dla społeczeństwa stanowi zagrożenie bezpieczeństwa i spokoju a także niebezpieczeństwo epidemiologiczne.

Bezdomnością nazywamy sytuację życiową, w której człowiek pozostaje bez domu.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku za osobę bezdomną uznaje się osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osoba niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

Według A. Przemeńskiego „bezdomność, to sytuacja osób lub rodzin, które w dalszym czasie nie mają i własnym staraniem nie mogą zapewnić sobie takiego schronienia, które mogłyby uważać za swoje i które spełniałoby minimalne warunki, pozwalające uznać je za pomieszczenie mieszkalne”.

Rozróżniając osoby bezdomne możemy mówić o:

- „bezdomnych z wyboru” – to ludzie o specyficznych predyspozycjach osobowościowych, przekonaniach, które nie pozwalają się im nigdzie zadomowić na stałe. Ludzie ci reprezentują typ wiecznego tułacza, wędrowca, który odrzucił normy życia społecznego,

-, „bezdomność z konieczności” – to ludzie, którzy doznali niejako losowego przymusu i posiadają osobistą przyczynę bezdomności.

Przyczynami bezdomności są często niepowodzenia zawodowe, wiążące się z utratą pracy, chorobą lub przeszłością kryminalną, z którą związany jest brak akceptacji przez rodzinę. Do innych przyczyn można zaliczyć rozwody i związane z nimi eksmisje lub wymeldowanie współmałżonka, brak opieki nad wychowankami domów dziecka po ukończeniu 18 – go roku życia, oraz niedostateczna liczba miejsc w ośrodkach wsparcia dla osób z zaburzeniami zdrowia psychicznego niewymagających hospitalizacji.

Tabela 54. Przyczyny bezdomności.

Wyszczególnienie	Na poziomie	
	społeczeństwa	rodziny
Powszechnie występujące	- brak domu - brak pracy - brak środków do życia - odrzucenie przez społeczeństwo	- brak kontaktów z rodziną - brak bliskich związków z ludźmi
Często występujące	- wcześniejsze zamieszkiwanie w hotelu robotniczym - alkoholizm - karalność - choroba lub upośledzenie umysłowe - kalectwo lub starość	- dysfunkcja rodziny macierzystej - rozwód lub rozpad związku
Występujące w ostatnich latach	- zwiększa się liczba osób ze średnim i wyższym wykształceniem - zwiększa się liczba wychowanków domu dziecka	- zwiększa się liczba pełnych rodzin

Zjawisko bezdomności dotyka głównie tych, którzy ulegają relatywnie największej pauperyzacji, czy też tych, których prestiż społeczny znacznie się obniżył. Każda bezdomność a zwłaszcza tzw. dworcowa i uliczna stanowi wstydlivą wizytówką dużych miast.

Tabela 55. Pomoc przyznana z powodu bezdomności w latach 2017-2019.

Lp.	Rok	Rodziny	Osoby
1	2017	3	3
2	2018	1	1
3	2019	4	4

Źródło: Opracowanie własne GOPS w Wielopolu Skrzyńskim.

Pomoc przyznana z powodu bezdomności to udzielenie schronienia, niezbędnego ubrania oraz posiłku. Koszty pobytu naszych mieszkańców w schroniskach i noclegowniach pokrywane są wyłącznie ze środków gminy. W roku 2017 w schroniskach przebywało 3 osoby z naszej Gminy, w 2018 jedna osoba, w roku 2019 cztery osoby.

3.14 Wspieranie rodziny niewydolnej wychowawczo i system pieczy zastępczej

Od 1 stycznia 2012 r. obowiązuje ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2020 poz. 821). Zapisy ustawy dotyczą tworzenia systemu pomocy rodzinie.

Ustawa określa:

- 1) Zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
- 2) Zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków
- 3) Zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
- 4) Zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
- 5) Zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Uchwalono ją „dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego (...), w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest (...) naturalnym środowiskiem rozwoju dzieci i w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta tylko przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”.

Zadania wynikające z w/w ustawy spoczywające na gminie dotyczą w szczególności:

1. analizy sytuacji rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
2. wzmocnienia roli i funkcji rodziny,
3. rozwijania umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
4. podniesienia świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
5. pomocy w integracji rodziny,
6. przeciwdziałania marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
7. dążenia do reintegracji rodziny.

Wspieranie rodziny ma być prowadzone za jej zgodą i z jej aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych rodziny oraz źródeł wsparcia zewnętrznego, w formie pracy z rodziną lub pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

W Gminie Wielopole Skrzyńskie do pracy z rodziną zatrudniony został **asystent rodziny**.

Do funkcji asystenta rodziny zalicza się funkcję: wsparcia psychiczno – emocjonalnego, opiekuńczą, doradczą, wychowawczą, motywującą – aktywizującą oraz koordynacji działań skierowanych na rodzinę.

Zakres zadań asystenta rodziny obejmuje cztery podstawowe obszary:

- bezpośrednią pracę z rodziną,
- bezpośrednią pracę z dzieckiem,
- działania pośrednie realizowane na rzecz dziecka i rodziny,
- organizację własnego warsztatu pracy.

Asystent rodziny wspiera rodzinę w wypełnianiu funkcji rodzicielskich, doskonalenia ich umiejętności opiekuńczo – wychowawczych oraz pomocy w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych. Asystent dokonuje diagnozy sytuacji rodziny, a następnie planuje działania i ich realizację. Asystent rodziny ma za zadanie zmienić stosunek osób w rodzinie do własnej sprawczości, zwiększyć ich poczucie wpływu na własne życie i podnieść samoocenę. Prowadzone działania służą rozwojowi kompetencji członków rodziny, osiągnięcia przez nich wyznaczonych sobie celów, wzbudzaniu w nich wiary we własne możliwości oraz motywowaniu do podejmowania działań do tej pory uznawanych za niemożliwe. Działania asystenta rodziny zmierzają do jej usamodzielniania się, a także pozostawienia dzieci w rodzinie, która zapewni im poczucie bezpieczeństwa i prawidłowy rozwój.

Gmina organizuje pracę z rodziną poprzez Ośrodek Pomocy Społecznej .

Praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie:

- 1) konsultacji i poradnictwa specjalistycznego;
- 2) terapii i mediacji
- 2) dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych;

3) pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego;

W związku z realizacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gmina została zobowiązana do:

- 1) opracowywania i realizacji 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenia możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenia oraz rozwoju systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowania:
 - a) kosztów szkoleń dla rodzin wspierających,
 - b) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - c) kosztów związanych z udzielaniem pomocy ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5) współfinansowania pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzania sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- 7) prowadzenia monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy;
- 8) przekazywania do biura informacji gospodarczej informacji o zaleganiu przez rodziców z miesięcznymi opłatami za pobyt dziecka w pieczy zastępczej za okres dłuższy niż 12 miesięcy

W celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego prowadzonej przez gminę (ośrodek pomocy społecznej).

Placówka wsparcia dziennego w Gminie Wielopole Skrzyńskie prowadzona jest w formie:

- 1) opiekuńczej** w świetlicy socjoterapeutycznej, – która zapewnia dzieciom opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań;
- 2) specjalistycznej** – organizując zajęcia socjoterapeutyczne, oraz logopedyczne, realizując indywidualny program korekcyjny, psychologiczną i socjoterapię

Pobyt dzieci w placówce wsparcia dziennego jest dobrowolny, chyba że do placówki skieruje sąd. Rodzice/opiekunowie nie ponoszą z tego tytułu opłat.

W przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców sprawowana jest piecza zastępcza. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej oraz organizacji pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Pieczka zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców.

Celem głównym ustawy jest zapewnienie dziecku takich warunków, które umożliwią pozostanie w rodzinie biologicznej. W sytuacjach, w których to możliwe, ustawa proponuje rozwinięcie systemu pieczy zastępczej poprzez rodzinną pieczę zastępczą - rodziny zastępcze i instytucjonalną - placówki opiekuńczo - wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo - terapeutyczne, ośrodki adopcyjne.

Zgodnie z *art. 33 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*; piecza zastępcza zapewnia

1. pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe — dążenie do przysposobienia dziecka;
2. przygotowanie dziecka do:
 - a) godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia,
 - b) pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki,
 - c) nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych;
3. zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Wprowadzono następujące zasady współfinansowania przez gminę kosztów utrzymania dziecka w pieczy zastępczej. Koszty ponosi gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej.

Gmina ma współfinansować koszty utrzymania dziecka w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela 56. Liczba osób z terenu Gminy Wielopole Skrzyńskie podlegające pieczy zastępczej w latach 2017-2019.

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
Liczba osób przebywających w rodzinach zastępczych na terenie Gminy Wielopole Skrz.	3	3	4
Liczba osób przebywających w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Ropczycko - Sędziszowskiego	1	0	0
Liczba osób przebywających w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów	3	2	1
Liczba osób przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie innych powiatów	5	4	2

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ropczycach.

3.15 Domy Pomocy Społecznej

Osobie, która wymaga całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczania w domu pomocy społecznej. Dom pomocy społecznej zapewnia całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym fizycznie oraz intelektualnie, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, polegającą na świadczeniu przez całą dobę usług opiekuńczych na poziomie obowiązującego standardu.

Organizacja domu pomocy społecznej, zakres i poziom świadczonych usług uwzględnia wolność, godność i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców domu oraz stopień ich fizycznej i psychicznej sprawności.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej właściwy dla miejsca zamieszkania osoby ubiegającej się o miejsce w DPS, wydaje decyzję kierującą do Domu Pomocy Społecznej i ustala odpłatność.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie wydaje decyzje o umieszczeniu osoby w Domu Pomocy Społecznej o zasięgu ponadgminnym. W przypadku, gdy przewidywany termin oczekiwania na umieszczenie w domu pomocy społecznej danego typu zlokalizowanym najbliższym miejscu zamieszkania osoby kierowanej wynosi ponad 3 miesiące, osobę taką kieruje się na jej wniosek do domu pomocy społecznej tego samego typu zlokalizowanego jak najbliższym miejsca

zamieszkania osoby kierowanej, w którym przewidywany termin oczekiwania na umieszczenie jest krótszy niż 3 miesiące.

Osoba wymagająca wzmożonej opieki medycznej kierowana jest przez starostę do zakładu opiekuńczo – leczniczego lub placówki pielęgnacyjno – opiekuńczej.

Koszty za pobyt w Domu pomocy społecznej ponosi:

- Mieszkaniec domu - 70% swojego dochodu
- Osoby zobowiązane i zdolne do alimentacji
- Gmina

Osoby umieszczane w Domach Pomocy Społecznej to osoby samotne, z niskimi dochodami. W tych przypadkach obowiązek ponoszenia różnicy pomiędzy ich odpłatnością a kosztem ich utrzymania mieszkańca w danym domu spoczywa wyłącznie na gminie.

Tabela 57. Koszty ponoszone przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielopolu Skrzyńskim za pobyt mieszkańców w domach pomocy społecznej w latach 2017-2019.

Lata	Ilość osób	Poniesione koszty	w tym zwroty od rodzin:
2017	12	291 920,24	28 237,38
2018	14	357 322,92	24 211,06
2019	13	354 769,00	19 574,70

Źródło: Opracowanie własne wg danych GOPS w Wielopolu Skrzyńskim.

Liczba osób wymagających długotrwałej opieki, brak możliwości zabezpieczenia pomocy przez rodzinę oraz wysokie koszty ponoszone przez gminę na opłacanie różnicy pomiędzy odpłatnością ponoszoną przez mieszkańca, a kosztem utrzymania w danym domu rodzi konieczność tworzenia alternatywnych form zabezpieczenia socjalnego w miejscu zamieszkania. Domy pomocy społecznej umożliwiają i organizują mieszkańcom pomoc w korzystaniu ze świadczeń zdrowotnych.

3.16 Pomoc osobom zmagającymi się z chorobami psychicznymi

Mając na względzie dynamikę i rozmiar problemów zdrowia psychicznego Rada Ministrów przyjęła rozporządzeniem Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022. Zaproponowano w nim nowy model ochrony zdrowia psychicznego idący w kierunku środowiskowej opieki psychiatrycznej.

W związku ze wspomnianym Programem samorzady powiatów i gmin podejmują specjalne działania, których główną rolą jest:

- promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym,

- zwiększenie integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi m. in. poprzez kształtowanie wobec tych osób właściwych postaw społecznych, takich jak zrozumienie, tolerancja, życzliwość, przeciwdziałanie stygmatyzacji, a także aktywizację społeczną i zawodową osób chorych,
- zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielopolu Skrzyńskim, w ramach zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, organizuje i zapewnia opiekę specjalistyczną dla osób z zaburzeniami psychicznymi w formie świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych.

Specjalistyczne Usługi obejmują :

- uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia
 - kształtowanie umiejętności zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i umiejętności społecznego funkcjonowania
 - motywowanie do aktywności, leczenia i rehabilitacji,
 - prowadzenie treningów umiejętności samoobsługi i umiejętności społecznych
- wspieranie, także w formie asystowania, w codziennych czynnościach życiowych.

Tabela 58. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2017-2019.

Wyszczególnienie	Liczba dzieci	Kwota
2017	7	27 480,00 zł
2018	6	32 305,00 zł
2019	4	18 895,00 zł

Źródło: Opracowanie własne według danych GOPS w Wielopolu Skrzyńskim.

3.17 Analiza doświadczeń w rozwiązywaniu problemów społecznych

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej jest jednostką organizacyjną Gminy realizującą zadania pomocy społecznej określonej ustawą o pomocy społecznej. Podstawowym celem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Niewielka ilość zakładów pracy a tym samym środków finansowych powoduje zwiększenie osób korzystających z pomocy tutaj Ośrodka. Brak zabezpieczenia finansowego dla rodziny jest głównym

powodem ubiegania się o pomoc w celu zabezpieczenia podstawowych potrzeb. Przed udzieleniem pomocy pracownik socjalny diagnozuje problem rodziny, sprawdza sytuację bytową i społeczną poprzez realizację wywiadów środowiskowych a następnie wybierane jest optymalne rozwiązanie pomocowe dla rodziny.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej poza pomocą finansową realizuje również pomoc o charakterze rzeczowym i usługowym w zależności od potrzeb w szczególności finansowanie posiłków dla dzieci.

Jednym z ważniejszych obszarów działania GOPS jest praca socjalna, której celem jest pomoc rodzinom w usamodzielnieniu się oraz aktywizację zawodową dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W celu efektywnego rozpoznawania i rozpatrywania problemów pracownicy GOPS systematycznie podnoszą kwalifikacje oraz nabywają umiejętności w celu pozyskiwania środków unijnych przeznaczonych na rozwiązywanie wielu problemów w Gminie Wielopole Skrzyńskie.

3.18 Analiza dotychczasowych doświadczeń w zakresie współpracy lokalnej

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielopolu Skrzyńskim działa na podstawie:

1. ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym,
2. ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
3. ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych,
4. innych ustaw, które nakładają na Ośrodki Pomocy Społecznej obowiązek realizacji zadań w nich określonych,
5. ustawy z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych,
6. ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
7. statutu.

Ośrodek jest samodzielną jednostką organizacyjną Gminy Wielopole Skrzyńskim powołaną do realizacji zadań z zakresu zadań z zakresu pomocy społecznej. Siedziba do maja 2019 roku mieściła się w budynku Urzędu Gminy. Obecnie funkcjonuje w odnowionym budynku dawnego przedszkola w Wielopolu Skrzyńskim. Obszar działania obejmuje wsie wchodzące w skład Gminy Wielopole Skrzyńskie.

3.19 Cele i zadania Ośrodka na podstawie statutu

Podstawowym zadaniem Ośrodka Pomocy Społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzania trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Pomoc Ośrodka polega w szczególności na:

1. przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
2. pracy socjalnej,
3. prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
4. analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
5. realizacji zadań wynikających z rozeznania potrzeb społecznych,
6. rozwoju nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

3.20 Zadania Ośrodka

1. tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej,
2. analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej,
3. rozeznawanie potrzeb z zakresu pomocy społecznej w rejonie działania,
4. przyznawanie i wypłacanie przewidzianych przepisami prawa świadczeń pomocy społecznej,
5. prowadzenie pracy socjalnej ukierunkowanej na pomoc osobom i rodzinom, w umacnianiu lub odzyskaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie,
6. współdziałanie z grupami i społecznościami lokalnymi mające na celu rozwijanie w nich zdolności do samodzielnego rozwiązywania własnych problemów,
7. organizowanie różnorodnych form pomocy, a także udział w rozwijaniu infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom społecznym,
8. koordynacji działań pomocy społecznej w Gminie Wielopole Skrzyńskie.

3.21 Współpraca z instytucjami i stowarzyszeniami

Działalność GOPS zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracy z różnymi organizacjami pozarządowymi działającymi w pomocy oraz instytucjami funkcjonującymi na szerszym obszarze polityki społecznej jak oświata, służba zdrowia czy sądownictwo.

Jednak istotnym problemem jest doprowadzenie do zintegrowanych działań różnych służb społecznych na tym samym szczeblu samorządowym, jak również skoordynowanie działań pomiędzy poszczególnymi szczeblami samorządu.

GOPS stara się sprostać temu zadaniu poprzez określone działania:

- systematyczne informowanie władz o istniejących problemach, potrzebach i kwestiach społecznych,
- współpraca z istniejącymi w gminie jednostkami pomocy społecznej, z wymiarem sprawiedliwości właściwym ze względu na położenie gminy,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi,

- aktywne uczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych związanych z pomocą społeczną organizowanych przez inne placówki, „Szlachetna Paczka“
- współpraca w dofinansowaniu działań naprawczych prowadzonych przez szkołę, w tym dożywanie uczniów, organizowanie kolonii,
- współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Ropczycach w zakresie monitorowania, przeciwdziałania i rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych oraz z PCPR w celu aktywizacji społecznej zawodowej osób niepełnosprawnych,
- współpraca z Warsztatami Terapii Zajęciowej mająca na celu zapewnienie terapii zajęciowej osobom niepełnosprawnym,
- współpraca ze służbą zdrowia, z Przychodnią Medycyny Rodzinnej PIOMAR w Wielopolu Skrzyńskim,
- współpraca z Domami Pomocy Społecznej w celu umieszczania osób chorych, niepełnosprawnych lub w podeszłym wieku, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w środowisku,
- współpraca z Policją w sytuacjach trudnych wymagających jej interwencji,
- współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Społecznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych.

W celu realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wielopole Skrzyńskie niezbędna jest współpraca ze wszystkimi podmiotami i instytucjami w gminie i powiecie, wymiana doświadczeń, wspólne debaty i konferencje.

3.22 Świadczenia rodzinne

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielopolu Skrzyńskim od 1 maja 2004r. realizuje ustawę o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003r. Ustawa ta określa warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń.

Świadczeniami rodzinnymi są:

- 1) zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego;
- 2) świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne;
- 2) zapomoga wypłacana przez gminy;
- 3) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka;
- 4) świadczenie rodzicielskie.

Stosownie do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 lipca 2018r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny i specjalny zasiłek opiekuńczy wysokości świadczeń rodzinnych oraz wysokości zasiłku

dla opiekuna (Dz. U. z 2018 r. poz.1497) kryterium dochodowe dla zasiłku rodzinnego wynosi 674 zł. na osobę w rodzinie 764 zł w przypadku gdy w rodzinie jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności, a wysokość zasiłku rodzinnego dla poszczególnych grup wiekowych wynosi:

- a) 95 zł. na dziecko do ukończenia 5 roku życia,
- b) 124 zł. na dziecko w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 18 roku życia,
- c) 135 zł. na dziecko w wieku powyżej 18 roku życia do ukończenia 24 roku życia,

Do zasiłku rodzinnego przysługują dodatki z tytułu:

- urodzenia dziecka;
- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego;
- samotnego wychowywania dziecka;
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej;
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego;
- rozpoczęcia roku szkolnego;
- podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania;

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka (tzw. „Becikowe”) przysługuje z tytułu urodzenia się żywego dziecka w wysokości 1000 zł na jedno dziecko. Może zostać przyznane matce lub ojcu, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka. Warunkiem przyznania świadczenia jest nieprzekroczenie kryterium dochodowego w kwocie 1922,00 zł. na osobę, oraz dołączenie do wniosku zaświadczenia potwierdzającego pozostawanie matki dziecka pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu.

Zasiłek pielęgnacyjny, który przyznany jest w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Przysługuje on

- niepełnosprawnemu dziecku; - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia. Zasiłek pielęgnacyjny od 01 listopada 2019 r. przysługuje w wysokości 215,84 zł miesięcznie.

- **Świadczenie pielęgnacyjne**, które przyznawane jest z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad dzieckiem lub osobą wymagającą opieki.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługiwało:

- od 01 stycznia 2019r. do 31 grudnia 2019 w kwocie 1.583,00 zł miesięcznie.
- od 01 stycznia 2020r. do 31 grudnia 2020 w kwocie 1.830,00 zł miesięcznie.
- od 01 stycznia 2021r. do 31 grudnia 2021 w kwocie 1.971,00 zł miesięcznie.

Świadczenie to będzie ulegać zmianie w zakresie wysokości przyznanego świadczenia pielęgnacyjnego w związku z coroczną waloryzacją.

- **Specjalny zasiłek opiekuńczy** przysługuje osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. — Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, jeżeli rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Na podstawie ustawy z dnia 4 kwietnia 2014r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2020r., poz. 1297) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielopolu Skrzyńskim wypłaca zasiłki dla opiekuna w wysokości 620,00 zł miesięcznie przysługujące osobie, jeżeli decyzja o przyznaniu jej prawa do świadczenia pielęgnacyjnego wygasła z mocy prawa na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1548 oraz z 2013 r. poz. 1557) z dniem 1 lipca 2013r. Postępowanie w sprawie ustalenia prawa do zasiłku dla opiekuna organ ustalający prawo do świadczeń pielęgnacyjnych wszczynał na wniosek osoby ubiegającej się o zasiłek dla opiekuna. Wniosek można było składać maksymalnie w terminie 4 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, tj. od 15 maja 2014 r. do 15 września 2014 r.

Od 1 października 2008r realizowana jest ustawa z dnia 7 września 2007r o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tj. Dz. U . z 2020r. poz. 808 z późn. zm.).

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługuje osobie uprawnionej do ukończenia przez nią 18 roku życia albo w przypadku gdy uczy się w szkole lub szkole wyższej do ukończenia przez nią 25 roku życia albo w przypadku posiadania orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności-bezterminowo. Świadczenie przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 900,00 zł.

Tabela 59. Świadczenia rodzinne wypłacane przez GOPS w Wielopolu Skrzyńskim w latach 2017-2019.

Rodzaj Świadczeń	2017		2018		2019	
	Kwota przyznanych świadczeń	Liczba świadczeń	Kwota przyznanych świadczeń	Liczba świadczeń	Kwota przyznanych świadczeń	Liczba świadczeń
Zasilki rodzinne	1 553 614,00	13098	1 437 047,00	12111	1 308 699,00	11059
Dodatki do zasilków rodzinnych, w tym z tytułu:	806 756,00	7332	736 041,00	6659	686 083,00	6351
urodzenia dziecka	39 000,00	39	56 000,00	56	45 000,00	45
opieka nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	94 270,00	246	68 805,00	181	59 413,00	155
samotnego wychowywania dziecka	78 155,00	395	63 129,00	313	63 228,00	316
kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	87 330,00	815	86 530,00	803	77 550,00	725
rozpoczęcia roku szkolnego	80 200,00	802	75 100,00	751	65 142,00	652
podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	148 986,00	2100	135 103,00	1907	137 680,00	1952
zamieszkania	10 509,00	93	8 927,00	79	7 684,00	68
dojazdu	138 477,00	2007	126 176,00	1828	129 996,00	1884
wychowywanie dziecka w rodzinie wielodzietnej	278 815,00	2935	251 560,00	2648	238 070,00	2506
Świadczenie rodzicielskie	155 053,00	176	205 929,00	234	240 186,00	288
Zasilki pielęgnacyjne	583 236,00	3812	593 250,00	3751	707 889,00	3748
Świadczenia pielęgnacyjne	813 626,00	580	801 009,00	547	966 278,00	616

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	65 000,00	65	88 000,00	88	67 000,00	67
Specjalny zasiłek opiekuńczy	345 270,00	672	399 702,00	755	425 498,00	695
Zasiłek dla opiekuna	210 516,00	406	193 200,00	362	173 240,00	280
Fundusz alimentacyjny	90 550,00	260	80 700,00	231	101 190,00	272

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Wielopolu Skrzyńskim.

Na podstawie danych zawartych w powyższej tabeli stwierdzono, że liczba rodzin uprawnionych i korzystających z pomocy w formie świadczeń rodzinnych wykazuje tendencję spadkową w zakresie wypłacanych zasiłków rodzinnych i jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka, na co ma wpływ dochodowość rodzin oraz niskie ustawowe kryterium dochodowe, uprawniające do korzystania z tego rodzajów świadczeń.

Wysoki jest poziom wypłaconych zasiłków pielęgnacyjnych, świadczy to o dużej liczbie osób posiadających orzeczenia o niepełnosprawności ze względu na przewlekłe i ciężkie choroby oraz związana z tym konieczność opieki nad chorymi, w podeszłym wieku członkami rodzin.

Z niniejszego wykresu wynika, że systematycznie zwiększa się liczba rodzin otrzymujących świadczenia z funduszu alimentacyjnego w tutejszym ośrodku.

Tabela 60. Fundusz alimentacyjny.

Rok zasiłkowy		2017	2018	2019
Fundusz alimentacyjny	Liczba rodzin	10	11	15
	Liczba dzieci uprawnionych	19	20	26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Wielopolu Skrzyńskim..

3.23 Dożywianie

Wieloletni program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020 realizowany jest przez Ośrodki Pomocy Społecznej. Program jest rządową inicjatywą dzięki której gminy mają możliwość zapewnienia określonym kategoriom osób dożywiania w formie bezpłatnych posiłków. Celem programu jest głównie wsparcie gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym w zakresie dożywiania dzieci oraz zapewnienie posiłku osobom tego pozbawionym ze szczególnym uwzględnieniem osób z terenów objętych dużym bezrobociem oraz ze środowisk wiejskich. Ponadto program ma na celu poprawę stanu zdrowia dzieci i młodzieży oraz podniesienie poziomu życia osób i rodzin o niskich dochodach. Program skierowany jest głównie do:

- dzieci do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej,
- uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej,
- osób i rodzin znajdującym się w sytuacjach wymienionych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej, w szczególności osobom samotnym, w podeszłym wieku, chorym i niepełnosprawnym,
- w formie posiłku, świadczenia rzeczowego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych.

Na terenie naszej gminy realizowany jest program dożywiania w szkołach w postaci ciepłych posiłków. Jest ono realizowane przez firmę cateringową wyłonioną w ramach przetargu.

Dożywianie w postaci ciepłych posiłków cieszy się dużym powodzeniem wśród dzieci i młodzieży z naszego terenu.

Tabela 61. Liczba osób korzystających z posiłków w zakresie programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w latach 2017-2019.

Formy posiłków	2017	2018	2019
Całodziennego wyżywienia (szkoły, przedszkola, żłobki)	412	298	332
-Pełen obiad	11	36	21
-Jedno danie gorące	348	226	267
-Mleko, bułka/kanapki	74	36	44
Zasilku celowego	518	305	285
Świadczenia rzeczowego	16	12	15
Ogółem	946	615	632

Źródło: opracowanie na podstawie danych z GOPS w Wielopolu Skrzyńskim.

Tabela 62. Liczba posiłków w zakresie programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w latach 2017-2019.

Rodzaje posiłków	2017	2018	2019
Pełen obiad	1420	2587	2134
Jedno danie gorące	45514	41942	44616
Mleko, bułka/kanapki	6619	5123	4697
Ogółem	53553	49652	51447

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z GOPS w Wielopolu Skrzyńskim

Powyższe tabele ukazują spadek osób dożywianych w szkołach. Wynika to z poprawy sytuacji dochodowej rodzin korzystających z tej formy wsparcia oraz spadkiem demograficznym. W wykazywanych latach największa liczba uczniów korzystała z dożywiania w formie jednego dania gorącego.

3.24 Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020

Program współfinansowany z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym Podprogram 2019. Pomoc żywnościowa może być przekazywana do osób spełniających kryteria kwalifikowalności do statusu osoby najbardziej potrzebujących, tj. osób i rodzin znajdujących się w trudnej w sytuacji życiowej, spełniających kryteria określone w art. 7 ustawy o pomocy społecznej i których dochód nie przekracza 200% kryterium dochodowego uprawniającego do skorzystania z pomocy społecznej (1402 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 1056 zł dla osoby w rodzinie).

W 2019 roku z tej formy pomocy skorzystało 1 250 osób, wydano około 50 ton żywności na kwotę 166 450,00 zł.

3.25 Program kompleksowego wsparcia dla rodzin „ZA ŻYCIEM”

Od 1 stycznia 2017 r. na podstawie przepisów ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329) wypłacane jest jednorazowe świadczenie w wysokości 4.000 zł. Świadczenie przysługuje niezależnie od wysokości dochodu osiąganego przez członka rodziny.

Aby uzyskać jednorazowe świadczenie, konieczne jest spełnienie kilku warunków.

Wniosek o wypłatę świadczenia należy złożyć w terminie 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka. Ponadto podstawowym warunkiem jest posiadanie zaświadczenia lekarskiego, potwierdzającego ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Zaświadczenie takie powinno być wystawione przez lekarza z którym Narodowy Fundusz Zdrowia zawarł umowę o udzielenie

świadczeń opieki zdrowotnej, albo lekarza, który jest zatrudniony lub wykonuje zawód w przychodni, z którą NFZ zawarł umowę o udzielenie świadczeń opieki zdrowotnej posiadającego specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie: położnictwa i ginekologii, perinatologii lub neonatologii.

Podobnie jak w przypadku jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka (tzw. becikowego) jednorazowe świadczenie przysługuje w sytuacji, gdy matka dziecka pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do dnia porodu. Fakt ten należy potwierdzić odpowiednim zaświadczeniem lekarskim wystawionym przez położną. Z wnioskiem o jednorazowe świadczenie mogą występować: matka, ojciec, opiekun prawny albo opiekun faktyczny (czyli osoba faktycznie zajmująca się dzieckiem, jeżeli wystąpiła do sądu z wnioskiem o przysposobienie dziecka) będący świadczeniobiorcą świadczeń opieki zdrowotnej lub osobą uprawnioną do świadczeń opieki zdrowotnej na podstawie przepisów o koordynacji – w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

W 2019 roku zostało w naszym ośrodku wypłacone 3 takie świadczenia, w latach poprzednich: w 2017 roku jedno świadczenie, w roku 2018 dwa świadczenia.

3.26 Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny

Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny jest realizowana w ramach rządowego programu wspierania rodzin wielodzietnych, skierowanego do rodzin posiadających co najmniej 3 dzieci, w wieku do 18 roku życia lub maksymalnie do 25 roku życia - jeżeli dziecko kontynuuje naukę szkolną. Do programu mogą przystąpić także rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka. Przyznanie Karty Dużej Rodziny jest bezpłatne, każdemu członkowi rodziny, niezależnie od dochodów. Posiadacze Karty Dużej Rodziny mogą skorzystać z różnego rodzaju zniżek i uprawnień na terenie całego kraju. Od 01.01.2019 r. program został rozszerzony o Kartę Dużej Rodziny dla rodziców, którzy kiedykolwiek mieli co najmniej troje dzieci. Zmiana ta spowodowała większe zainteresowanie programem osób starszych. W roku 2019 zostało złożonych 66 wniosków o wydanie KDR przez rodziców, którzy mieli co najmniej troje dzieci, które obecnie są pełnoletnie. Ogółem od 2014 r. do 2019 r. wydano 1286 kart dla 267 rodzin.

Tabela 63. Karty dużej rodziny w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.

Lata	Ilość rodzin	Ilość wydanych Kart Dużej Rodziny
2017	21	104
2018	24	106
2019	83	215

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Wielopolu Skrzyńskim.

3.27 Warunki pracy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wielopolu Skrzyńskim

Przemiany ustrojowe, które trwają od 1989 r., spowodowały, że w systemie zabezpieczenia społecznego wzrosła rola pomocy społecznej, jako instytucji polityki społecznej państwa. Podstawowe ogniwo w strukturze organizacyjnej pomocy społecznej stanowią w gminie (miejsko-gminne, miejskie) ośrodki pomocy społecznej podporządkowane władzom lokalnym (wójtom, burmistrzom). Zatrudnione w nich osoby są pracownikami samorządowymi. Działalność ośrodków finansowania jest z dwóch źródeł: budżetu gminy i budżetu centralnego. W związku z takim sposobem finansowania, wśród zadań pomocy społecznej wyróżnia się zadania własne (opłacane z funduszy gminnych) i zadania zlecone (środki na ich realizację pochodzą z budżetu państwa). Znaczenie pomocy społecznej wynika z tego, że skierowana jest ona do osób, które przy wykorzystaniu własnych środków, możliwości i uprawnień nie są w stanie przezwyciężyć trudnej sytuacji materialnej, w jakiej się znajdują.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielopolu Skrzyńskim mieszkańcom swojej gminy udziela pomocy pieniężnej, pomocy w naturze, pomocy usługowej oraz pomocy w formie pracy socjalnej. Podopieczni GOPS korzystają z takich form pomocy jak: zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe, zasiłki celowe z przeznaczeniem na zakup żywności oraz korzystają z usług opiekuńczych i pomocy sąsiedzkich. Niektórym rodzinom udzielana jest pomoc rzeczowa w formie zakupu żywności, odzieży i obuwia, pomoc w formie dożywiania dzieci w szkole a także w sporadycznych przypadkach udzielane są bilety kredytowe. Pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jest jednak uzależniona od możliwości finansowych i liczby osób ubiegających się i uprawnionych do otrzymania pomocy.

W związku z zarządzeniem ówczesnego Naczelnika/ obecnie Wójta /Gminy został utworzony 15 marca 1990r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielopolu Skrzyńskim, zwany dalej „Ośrodkiem” jako jednostka budżetowa powiązana z budżetem gminy i finansowana z tego budżetu oraz podporządkowaną bezpośrednio wówczas Naczelnikowi Gminy. Obszar działania ośrodka obejmuje gminę Wielopole Skrzyńskie, w której skład wchodzi pięć wsi: Glinik, Nawsie, Broniszów i Wielopole Skrzyńskie. Siedzibą Ośrodka Pomocy Społecznej jest Wielopole Skrzyńskie.

Jak zostało już wspomniane Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej mieści się od maja 2019 w nowo wyremontowanym budynku dawnego przedszkola w centrum Wielopola Skrzyńskiego.

3.28 Projekt pt.: „Wdrożenie nowej struktury organizacyjnej w GOPS w Wielopolu Skrzyńskim“

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielopolu Skrzyńskim od 01.09.2019 r. realizuje projekt pt. „Wdrożenie nowej struktury organizacyjnej w GOPS w Wielopolu Skrzyńskim”.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020, Oś priorytetowa II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji. Działanie 2.5 Skuteczna pomoc społeczna POWER 2014-2020.

Projekt jest w 100% realizowany ze środków zewnętrznych. Celem głównym projektu jest wdrożenie usprawnień organizacyjnych polegających na oddzieleniu pracy administracyjnej od pracy socjalnej i usług socjalnych. W ramach projektu nastąpi zmiana systemu organizacyjnego jednostki, rozumiana jako zmiana organizacji pracy pracowników, przy jednoczesnym położeniu nacisku na wykonywanie pracy socjalnej oraz usługi socjalnej. Zmiana organizacji pracy polega na rozdzieleniu zadań administracyjnych OPS od pracy socjalnej i usług socjalnych, co przyczynia się do poprawy obsługi osób zgłaszających się do OPS (w zakresie umożliwienia im przezwyciężenia trudnej sytuacji, w której się znalazły).

Najważniejszym kierunkiem zmian jest otwieranie się pomocy społecznej na osoby i rodziny, które nie tyle mają problemy materialne, co borykają się z problemami w funkcjonowaniu społecznym. Takie rozszerzenie obszaru działania pomocy społecznej wymaga rozwijania nowych, innowacyjnych form wsparcia, nastawionych nie tylko na rozwiązywanie problemów, ale również na profilaktykę.

Zostały wyodrębnione trzy stanowiska/zespoły pracy:

- Stanowisko/zespół ds. pierwszego kontaktu
- Zespół/stanowisko ds. pracy socjalnej i usług
- Stanowisko/zespół ds. Świadczeń przyznawanych decyzją

W ramach projektu odbędą się m. in. warsztaty przygotowujące pracowników socjalnych i kadre zarządzającą Ośrodka do wprowadzanych zmian, superwizja i poradnictwo specjalistyczne oraz zostało wyposażone nowe stanowisko pracy.

3.29 Zasoby pomocy społecznej

Nowelizacja ustawy o pomocy społecznej w 2011 roku wprowadziła obowiązek przygotowywania corocznie przez gminy, powiaty i samorząd województwa oceny zasobów pomocy społecznej, która będzie przedstawiana odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu oraz sejmikowi województwa. Ocena ta wraz z rekomendacjami jest podstawą planowania budżetu na następny rok. Ocena zasobów pomocy społecznej zastąpi od 2012r., dotychczas przygotowywany przez jednostki samorządu terytorialnego bilans potrzeb pomocy społecznej.

Obowiązek sporządzenia corocznej oceny zasobów pomocy społecznej ustawowo nałożony został na gminę, powiat, oraz samorząd województwa, jednak w sposób bezpośredni jest on realizowany

przez odpowiednio ośrodki pomocy społecznej (OPS), powiatowe centra pomocy rodzinie (PCPR) i regionalne ośrodki polityki społecznej (ROPS).

Ocena zasobów pomocy społecznej w gminie Wielopole Skrzyńskie, zawiera dane o sytuacji demograficznej i społecznej, dane o korzystających z pomocy społecznej, wybrane usługi pomocy społecznej, instytucje pomocy społecznej, zwiększenie zasobu pomocy społecznej, kadre ośrodka pomocy społecznej, środki na zadania własne i zlecone w obszarze pomocy społecznej, współpracę z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy społecznej oraz wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej.

3.30 Finansowane świadczeń pomocy społecznej

Tabela 64. Pieniądze skierowane na zadania pomocy społecznej, DPS/ pomoc finansową z wyłączeniem dożywiania dzieci w szkole w latach 2017-2019.

Lp.	Rok udzielenia świadczenia	Kwota
1	2017	304 951,68 w tym: 28 237,38 z tyt. zwrotu od rodzina za DPS
2	2018	380 456,84 w tym: 24 211,06 z tyt. zwrotu od rodzin za DPS
3	2019	381 897,00 w tym: 19 574,70 z tyt. zwrotu od rodzin za DPS

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Wielopolu Skrzyńskim.

Tabela 65. Pieniądze skierowane realizację zadań w pomocy społecznej, DPS z budżetu wojewody/pomoc finansową z wyłączeniem dożywiania dzieci w szkole w latach 2017-2019.

Lp.	Rok udzielenia pomocy	Kwota
1	2017	396 069,44
2	2018	337 926,34
3	2019	335 608,36

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Wielopolu Skrzyńskim.

Tabela 66. Pieniądze skierowane na pomoc w formie dożywiania oraz świadczenie pieniężne na zakup żywności w latach 2017-2019.

Lp.	Rok udzielenia pomocy	Kwota	Kwota	
			Gmina	Wojewoda
1	2017	336 538,00	74 038,00	262 500,00
2	2018	250 000,00	62 500,00	187 500,00
3	2019	270 000,00	54 000,00	216 000,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Wielopolu Skrzyńskim.

Z powyższych tabel wynika, że zarówno z budżetu wojewody, jak i z budżetu gminy na pomoc społeczną przekazywane są znaczne kwoty pieniędzy.

Tabela 67. Liczba osób korzystających z pomocy finansowej GOPS w latach 2017-2019.

Lp.	Rok	Zasilki stałe	Zasilki okresowe	Zasilki celowe	Zasilki celowe na zakup żywności i dożywianie
		Liczba osób			
1	2017	53	467	111	946
2	2018	47	366	120	615
3	2019	42	397	105	632

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Wielopolu Skrzyńskim.

3.31 Warsztaty Terapii Zajęciowej w Wielopolu Skrzyńskim

Jednostka podległa Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej są również utworzone 23 grudnia 2011 roku **Warsztaty Terapii Zajęciowej**. WTZ są placówką pobytu dziennego, w której jest prowadzona rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych z niepełnosprawnością fizyczną i intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym. Jej celem jest:

- stworzenie osobom niepełnosprawnym możliwości uczestnictwa w rehabilitacji społecznej i zawodowej,
- ogólne usprawnienie,
- rozwijanie umiejętności wykonywania czynności życia codziennego, w tym zaradności osobistej dzięki stosowaniu różnych technik terapii zajęciowej,
- Przygotowywanie do życia w środowisku społecznym w szczególności poprzez rozwój umiejętności planowania i komunikowania się, dokonywania wyborów, decydowania o swoich sprawach oraz rozwój innych umiejętności niezbędnych w życiu, a także poprawę kondycji fizycznej i psychicznej,
- rozwijanie podstawowych oraz specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających późniejsze podjęcie pracy zarobkowej w zakładzie aktywności zawodowej lub innej pracy zarobkowej bądź szkolenia zawodowego.

Na zajęcia uczęszcza 40 osób. Terapia realizowana jest w formie terapii zajęciowej, która prowadzi do ogólnego rozwoju i poprawy każdego uczestnika, do możliwie niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia w środowisku rodzinnym i społecznym. Uczestnikami warsztatów są osoby niepełnosprawne z orzeczonym umiarkowanym bądź znacznym stopniem niepełnosprawności i posiadające wpis w orzeczeniu o zalecanym uczestnictwie w terapii zajęciowej.

Uczestnicy mają możliwość uczestniczenia w zajęciach w 8 różnych pracowniach:

- Pracowni gospodarstwa domowego
- Pracowni artystyczno muzycznej
- Pracowni ogrodniczo technicznej
- Pracowni komputerowo-biurowej
- Pracowni fryzjerskiej z elementami wizażu
- Pracowni edukacyjnej i umiejętności życia codziennego
- Pracowni fotograficzno-reklamowej
- Pracowni florystycznej

W placówce oprócz zajęć w pracowniach prowadzona jest rehabilitacja z fizjoterapeutą oraz uczestnicy są objęci pomocą psychologiczną.

3.32 Świetlica "Dorastanie z Caritas" w Wielopolu Skrzyńskim

Świetlica "Dorastanie z Caritas" funkcjonująca w Wielopolu Skrzyńskim jest placówką wsparcia dziennego. Powstała przy realizacji Projektu "Dorastanie z Caritas" realizowany w ramach RPO WP 2014-2020. Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. W ramach ww. projektu powstały 4 świetlice w miejscowościach: Ropczyce (Witkowice), Niedźwiada, Trzciana oraz Wielopole Skrzyńskie. Projekt jest realizowany w gminie Wielopole Skrzyńskie w okresie od listopada 2018 do grudnia 2020. Głównym celem Projektu jest zwiększenie dostępu do usług wsparcia rodziny, poprzez pomoc w opiece i wychowaniu 30 uczestników ww. Placówce. Projekt jest skierowany do osób i rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym które:

- korzystają ze świadczeń pomocy społecznej lub kwalifikują się do objęcia takim wsparciem,
- zamieszkują na terenie gminy Wielopole Skrzyńskie,
- na dzień złożenia formularza rekrutacyjnego do Projektu kandydat na uczestnika jest w wieku 9 lat do 18 r. ż.

Dodatkowymi kryteriami rekrutacji są:

- średnia ocen w półroczu poniżej 3,5,
- korzystanie osoby lub rodziny z Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa na 2014-2020,
- dochód w rodzinie na osobę poniżej 700 zł,
- niepełnosprawność w rodzinie,
- uzależnienia,
- bezrobocie.

Celem funkcjonowania prowadzonej świetlicy w formie opiekuńczej jest zapewnienie uczestnikom wsparcia w szczególności:

- opieki i wychowania w poszanowaniu tradycji, historii i kultury narodowej,
- pomocy w nauce,
- organizacji czasu wolnego, zabawy i zajęć sportowych,
- warunków sprzyjających wszechstronnemu rozwojowi i zainteresowań,
- kształtowanie u podopiecznych nawyków i zachowań prozdrowotnych,
- dostęp do zajęć z zakresu kompetencji kluczowych m. in. informatycznych i językowych,
- opieki psychologicznej,
- dożywiania.

Pobyt uczestników na świetlicy i udział we wszystkich formach zajęć jest nieodpłatny. Świetlica oferuje swą pomoc/opiekę od pon- pt w godz od 11-19.

Podopieczni w Wielopolu Skrzyńskim są w wieku 9-15 lat. Mają zapewnione dożywianie w postaci suchego prowiantu (drożdżówka, owoc, sok/woda) oraz ciepłego posiłku. Ponadto są organizowane wyjazdy rekreacyjne typu: basen, kino, aquapark, kolonie. W ubiegłym roku 2019 z wyjazdu

kolonijnego nad morze (obóz konny) skorzystało 24 osoby. W każdy dzień tygodnia prowadzone są zajęcia informatyczne, językowe (angielski), kulinarne, sportowe i muzyczne oraz konsultacje indywidualne i grupowe z panią psycholog. Dzieci bardzo chętnie uczestniczą we wszystkich prowadzonych zajęciach. Świetlice traktują jak swój dom. Zawiązały się nowe przyjaźnie i sympatie. Kadre świetlicy tworzą: 2 wychowawców, psycholog, kierownik świetlicy oraz osoby prowadzące zajęcia.

ROZDZIAŁ 4. Mapa problemów społecznych

Mapa problemów społecznych gromadzi informacje o przestrzennym rozmieszczeniu zjawisk dezorganizacji społecznej. Jest ważnym elementem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Mapa ukazuje stosunek liczby osób, u których występuje określony problem społeczny w stosunku do ogólnej liczby populacji. Także dokonuje oceny i analizy pomocy społecznej na danym terenie.

Gminę Wielopole Skrzyńskie tworzy 5 miejscowości gminnych, z których najwyższy procentowy wskaźnik osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do ogółu liczby mieszkańców występuje we wsi Brzeziny i wynosi 17,48 % (110 rodzin i 403 osoby w tych rodzinach). W Broniszowie, najmniej liczącej wiosce, na 916 mieszkańców z pomocy korzysta 78 osób (16 rodzin), jest to 8,52% ogółu. W Gliniku na 1484 mieszkańców korzysta z pomocy 128 osób (33 rodziny), czyli 8,63 % ogółu. W Nawsiu na 1432 mieszkańców z pomocy społecznej korzysta 126 osób (32 rodziny), czyli 8,80% ogółu. Natomiast podobnie liczebnie miejscowością do Brzezin jest Wielopole Skrzyńskie zamieszkiwane przez 2078 osoby. W tej miejscowości najmniej osób korzysta z pomocy społecznej, tj. na 2078 osób klientami pomocy społecznej jest 177 osób tj. (52 rodzin) 8,52 % ogółu.

Z mapy problemów społecznych możemy odczytać także stopę ubóstwa, która określa jego zasięg, jest to iloraz liczby jednostek ubogich do liczby jednostek całej populacji. Stopa ubóstwa wyrażana w procentach wskazuje jaki jest odsetek ubogich w danej populacji. W Gminie Wielopole Skrzyńskie stopa ubóstwa wynosi 11,10 % - na 8216 mieszkańców Gminy ogółem - 243 rodziny korzysta z pomocy GOPS czyli 912 osób z poszczególnych miejscowości łącznie. Ludność biedną stanowi ogół członków gospodarstw domowych wspieranych przez pomoc społeczną wraz z członkami ich rodzin.

Z zestawienia przedstawionego w tabeli wynika, że nasilenie problemów społecznych w Gminie Wielopole Skrzyńskie jest znaczne. Istotnym problemem jest przestrzenna koncentracja ubóstwa w Polsce, szczególnie na obszarach wiejskich zdominowanych w przeszłości przez rolnictwo państwowe. Ubóstwo najsilniej koreluje się z bezrobociem, miejscem zamieszkania na wsi i w małym mieście, typem rodziny i niskim poziomem wykształcenia.

Ubóstwo trwale zaczyna się pogłębiać. Wydatki gospodarstw domowych zagrożonych ubóstwem trwałym kształtują się na granicy minimum rodzin stanowią wydatki na żywność i opłaty mieszkaniowe. Gospodarstwo zagrożone ubóstwem trwałym charakteryzuje się niskim poziomem i niekorzystną strukturą konsumpcji, a także gorszymi warunkami mieszkaniowymi i słabym wyposażeniem w dobra trwałe.

Sytuacja materialna większości rodzin korzystających z pomocy GOPS jest bardzo trudna. Istotnym wyznacznikiem biedy jest typ rodziny. Najwyższe zagrożenie ubóstwem istnieje w rodzinach wielodzietnych. Najbardziej zagrożone są rodziny z trojgiem lub więcej dzieci, w następnej

kolejności rodziny niepełne i rodziny osób starszych utrzymujących się ze świadczeń emerytalnych. Głównym źródłem utrzymania tych rodzin są świadczenia społeczne.

Wysoki stopień zagrożenia ubóstwem dotyczy osób żyjących w gospodarstwach jednoosobowych, rodzin osób starszych, których podstawę utrzymania stanowią renty, gospodarstwa rolników, czy nisko płatna praca.

Tabela 68. Mapa problemów społecznych w Gminie Wielopole Skrzyńskie w roku 2019.

Ogólna liczba mieszkańców 2019r.	Broniszów		Brzeziny		Glinik		Nawsie		Wielopole Skrzyńskie		Ogółem	
	916		2306		1484		1432		2078		8216	
Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
1	2	2	27	27	8	8	7	7	11	11	55	55
2	1	2	8	16	-	-	4	8	7	14	20	40
3	2	6	21	63	3	9	2	6	14	42	42	126
4	1	4	17	68	9	36	5	20	5	20	37	148
5	2	10	18	90	8	40	6	30	8	40	42	210
6	4	24	8	48	1	6	3	18	4	24	20	120
7	3	21	4	28	3	21	3	21	1	7	14	98
8	-	-	3	24	1	8	2	16	-	-	6	48
9	1	9	3	27	-	-	-	-	1	9	5	45
10 i więcej	-	-	1	12	-	-	-	-	1	10	2	22
Ogółem	16	78	110	403	33	128	32	126	52	177	243	912
% korzystających z pomocy społecznej do liczby mieszkańców	8,52%		17,48%		8,63%		8,80%		8,52%		11,10%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Wielopolu Skrzyńskim.

ROZDZIAŁ 5. Analiza SWOT

Analiza SWOT opisująca mocne i słabe strony a także szanse i zagrożenia polega na ocenie elementów, które należy wykorzystać lub też eliminować podczas realizacji zadań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. Mocne strony to atuty oraz czynniki, które w sposób pozytywny wyróżniają gminę. Należy je wzmocniać. Słabe strony to braki, które mogą utrudniać lub uniemożliwiać realizację celów. Wyartykułowanie tych czynników jest ważne bo można podejmować działania mające na celu ich wyeliminowanie lub zminimalizowanie. Analiza SWOT w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej została przygotowana w oparciu o poniższe czynniki:

- ✓Siły - wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- ✓Słabości - wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- ✓Szanse - zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- ✓Zagrożenia - zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Poniżej określono szanse i zagrożenia w zakresie realizowania celów strategicznych w pracy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Tabela 69. Analiza SWOT.

Mocne strony	Słabe strony
✗Dobrze zdiagnozowane obszary pomocy społecznej, ✗Wykwalifikowany personel Ośrodka, stabilna sytuacja Ośrodka, ✗Otwarcie na nowe doświadczenia i wiedzę, ✗Możliwość wykorzystania środków unijnych, ✗dotychczasowe działania podejmowane w ramach strategii rozwiązywania problemów społecznych celem wzmocnienia funkcjonowania rodziny, ✗podejmowane działania Ośrodka Pomocy Społecznej w kierunku przeciwdziałania problemowi ubóstwa, wsparcia rodzin wielodzietnych oraz udzielania pomocy w formie dożywiania, bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, pomocy rodzinom niepełnym, ✗wykorzystanie środków unijnych, ✗prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej, ✗prowadzenie działań socjalnych i zapobiegającym dysfunkcjom rodziny, ✗opieka nad osobami i rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji materialnej, ✗współpraca służb socjalnych, ✗korzystanie z dobrych praktyk innych Ośrodków Pomocy Społecznej, ✗przeciwdziałanie przemocy w rodzinie z całym	✗Brak pełnej diagnozy problemów społecznych, ✗Brak systemowych rozwiązań problemów społecznych, ✗Niewystarczające środki na realizację działań profilaktycznych i naprawczych głównie na pomoc społeczną, ✗Doraźne działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, ✗Brak organizacji pozarządowych w zakresie rozwiązywania lokalnych problemów społecznych, ✗Niewystarczająca promocja integracji społecznej, ✗Niewystarczające efekty działań na rzecz rozwiązywania najistotniejszych problemów społecznych w szczególności alkoholizmu, bezrobocia, zaburzeń w relacjach rodzinnych, ✗Brak specjalistycznego poradnictwa psychologicznego dla klientów pomocy społecznej, ✗Brak infrastruktury oraz zaplecza mieszkaniowego dla ofiar przemocy, ✗Zwiększające się zjawisko przemocy na terenie gminy. ✗Zwiększanie się zjawiska narkomanii wśród młodzieży ✗Brak mieszkalnictwa socjalnego/chronionego.

zapleczem organizacyjnym.	xBrak funduszy na programy socjalne.
Szanse	Zagrożenia
xWspółpraca pomiędzy instytucjami, xRealizacja w/w strategii, xWymiana doświadczeń pomiędzy Ośrodkami Pomocy Społecznej, xWzrost poziomu wykształcenia mieszkańców oraz dostępności kształcenia ustawicznego na wsi, xWzrost społecznej akceptacji i podmiotowe traktowanie osób niepełnosprawnych, xLikwidacja barier architektonicznych, xWpływ systemu emerytalno-rentowego na poprawę sytuacji osób starszych, xPrawidłowy przepływ informacji pomiędzy reaktorem publicznym a pozarządowym w dziedzinie pomocy społecznej, xUwrażliwienie systemu oświaty na problemy osób starszych i dostosowanie do nich infrastruktury, xDokładne rozpoznanie potrzeb osób starszych, xDuża współpraca między szkołą a rodziną, xUmiejętne rozdzielanie środków publicznych.	xNiewielki poziom współpracy instytucji działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, xZagrożenie wykluczeniem społecznym rodzin i środowisk wieloprogowych, xOgraniczone środki finansowe przeznaczone na rozwiązywanie problemów społecznych, xWzrost patologii spowodowany zwiększającym się bezrobociem, ubóstwem, brakiem środków do życia, xMała ilość miejsc pracy, xBrak działań skierowanych do osób długotrwale bezrobotnych, xBrak dostępności osób dorosłych, do kształcenia ustawicznego, xBrak aktywnie działających organizacji pozarządowych, xIstnienie zjawiska wykluczonej bezradności i dziedziczenia biedy.

ROZDZIAŁ 6. Wizja i misja rozwoju Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wielopole Skrzyńskie

Pomoc społeczna jest nastawiona na przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych dla tych, co nie do końca sobie radzą z rozwiązaniem powstałej sytuacji życiowej za sprawą dostępnych środków, uprawnień, możliwości. Jak wynika z prowadzonych działań poznawczych w gminie szereg problemów identyfikowanych jako społeczne przekracza możliwości realizacyjne poszczególnych osób. Proponowana wizja opisuje stan docelowy przez co większość negatywnych zjawisk jest bądź minimalizowana bądź likwidowana. Naturalną kwestią jest ustalenie wartości spajającej działania ludzi w dążeniu do wizji.

Wizja Gminy Wielopole Skrzyńskie to obraz jej przyszłego wyglądu. Poprzez stworzenie i ujednoczenie wizji przyszłości, możemy stworzyć ramy odniesienia, które pozwolą nam na lepsze podejmowanie decyzji, wyznaczanie konkretniejszych i bardziej realnych celów a tym samym sposobów ich realizowania. Tworzenie wizji przyczyni się także do:

- kształtowania obrazu przyszłości,
- zjednoczenia wszystkich grup działania do osiągnięcia wyznaczonego celu,
- rozwijanie myślenia strategicznego i przyszłościowego.

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wielopole Skrzyńskie wizje sformułowano w następujący sposób:

Gmina Wielopole Skrzyńskie jest miejscem przyjaznym dla mieszkańców, umożliwiającym integrację społeczności lokalnej, nowoczesną edukację, kompletną opiekę medyczną oraz system pomocy społecznej, zaspakajający potrzeby społeczności lokalnej.

Misja strategiczna Gminy Wielopole Skrzyńskie *„Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego i sprzyjających rozwojowi warunków życia dla mieszkańców Gminy Wielopole Skrzyńskie oraz przeciwdziałanie procesom marginalizacji i wykluczenia społecznego.”*

Rozwiązywanie problemów społecznych stanowi obecnie jedno z najważniejszych zadań administracji publicznej, dlatego prowadzone w tym zakresie działania powinny być realizowane w ramach zintegrowanego systemu, łączącego wszystkich partnerów, działających na tym polu; zaczynając od administracji publicznej, a kończąc na organizacjach pozarządowych, związkach wyznaniowych czy niezależnych podmiotach gospodarczych.

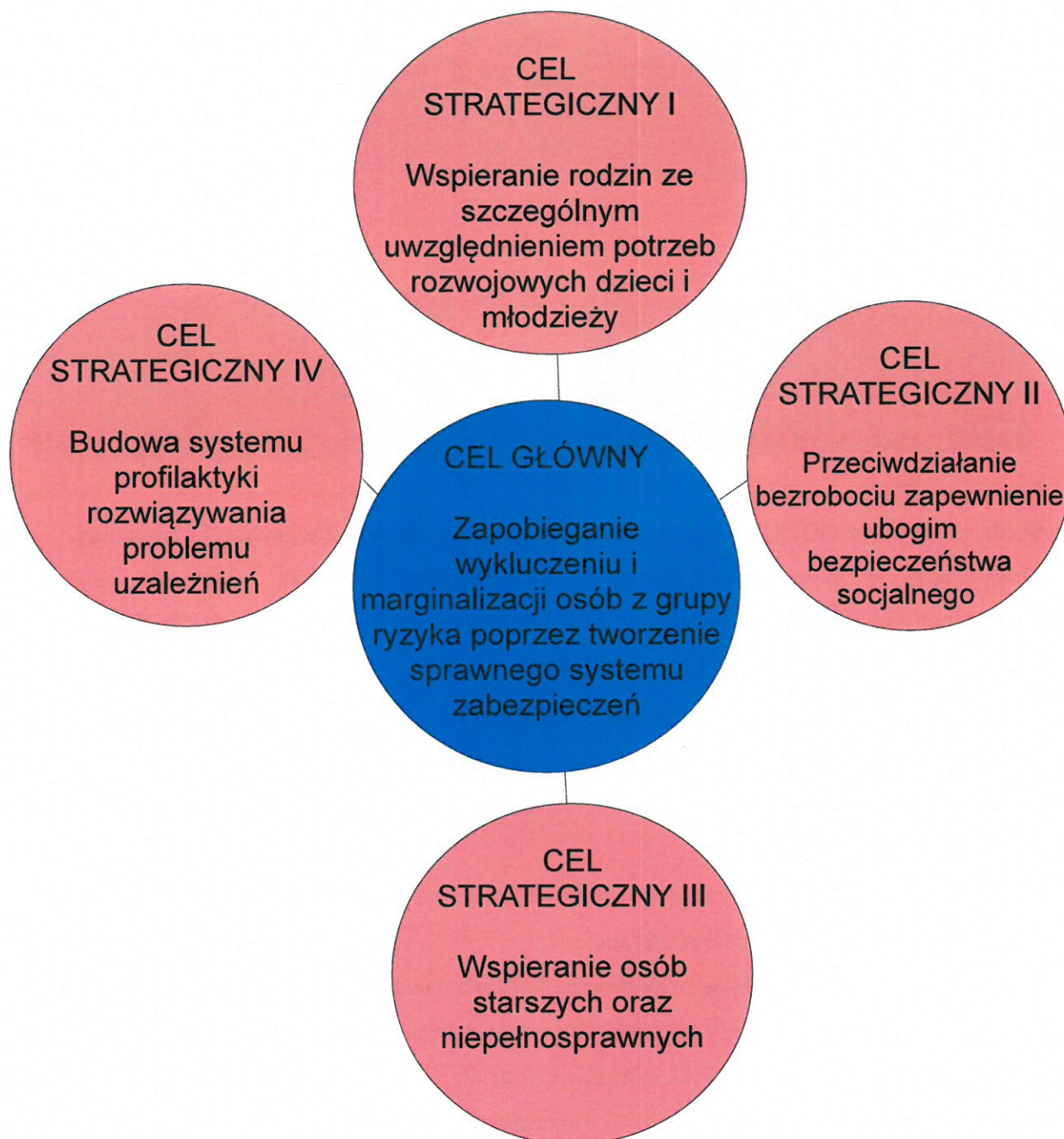
6.1. Główne cele strategiczne

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wielopole Skrzyńskie na lata 2021-2027 wyznacza kierunki przewidywanych działań Gminy w zakresie rozwiązywania ważnych problemów społecznych, występujących na jej terenie.

Głównym celem niniejszej strategii jest:

Zapobieganie wykluczeniu i marginalizacji osób z grup ryzyka poprzez stworzenie sprawnego systemu zabezpieczenia społecznego.

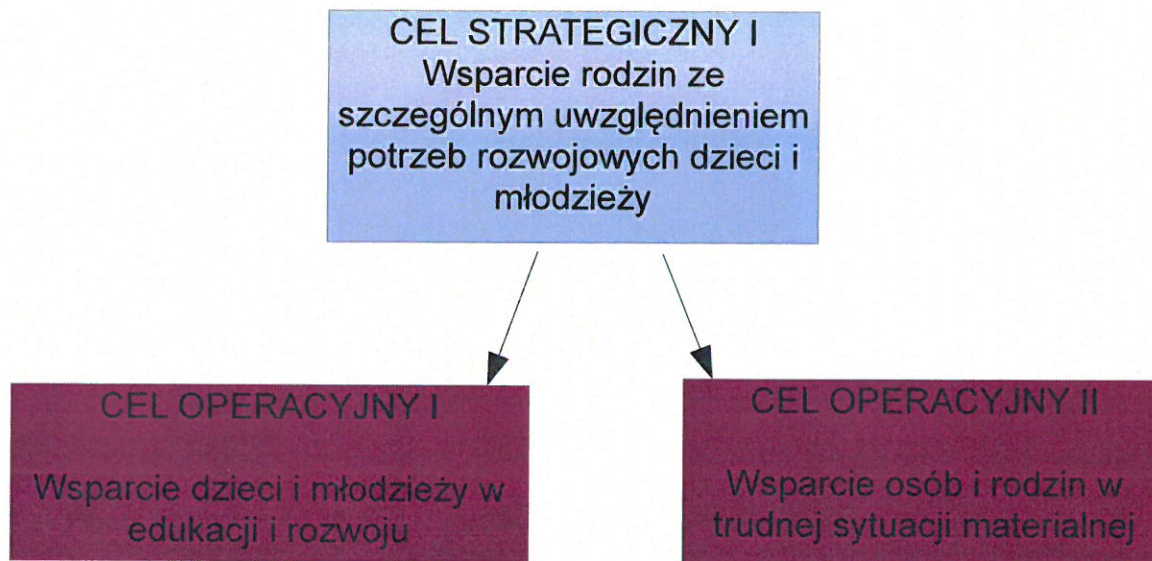
Rys. 4. Analiza celu głównego oraz celów strategicznych.

W stosunku do powyższych kwestii opracowano następujące cele strategiczne:

Cel strategiczny I. Wsparcie rodzin ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży

Rys. 5. Analiza celu strategicznego I.

Kierunki działania:

- udzielanie przez GOPS pomocy rodzicom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej,
- wspieranie i promowanie inicjatyw w kierunku powstania placówek opiekuńczo-wychowawczych, wsparcia dziennego, świetlic środowiskowych, ognisk wychowawczych, kół zainteresowań promujących pożądane zachowania,
- zagospodarowanie czasu wolnego społeczności lokalnej, szczególnie dzieci i młodzieży,
- utworzenie i realizacja atrakcyjnej oferty działań przez filie GOKiW adekwatnych dla potrzeb mieszkańców Gminy,
- promocja wartości rodzinnych,
- wspieranie rodziców w procesie wychowawczym zwłaszcza rodzin niepełnych patologicznych oraz narażonych na wykluczenie społeczne,
- edukacja dzieci i młodzieży w zakresie przeciwdziałania agresji,
- wspieranie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju, rozszerzenie dożywiania dzieci uczęszczających do placówek oświatowych działających na terenie gminy,
- zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych, służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych i Kościoła, grupy samopomocowe, rodziny wspierające.

Podmioty realizujące: Urząd Gminy Wielopole Skrzyńskie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielopolu Skrzyńskim, Gminny Ośrodek Kultury i Wypoczynku w Wielopolu Skrzyńskim, szkoły, organizacje pozarządowe, Parafialne Koła Caritas, grupy samopomocowe.

Źródła finansowania: budżet gminy, fundusze pomocowe, środki rządowe.

Okres realizacji: 2021-2027.

Cel strategiczny II. Przeciwdziałanie bezrobociu, zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego.

Rys. 6. Analiza celu strategicznego II.

Kierunki działania:

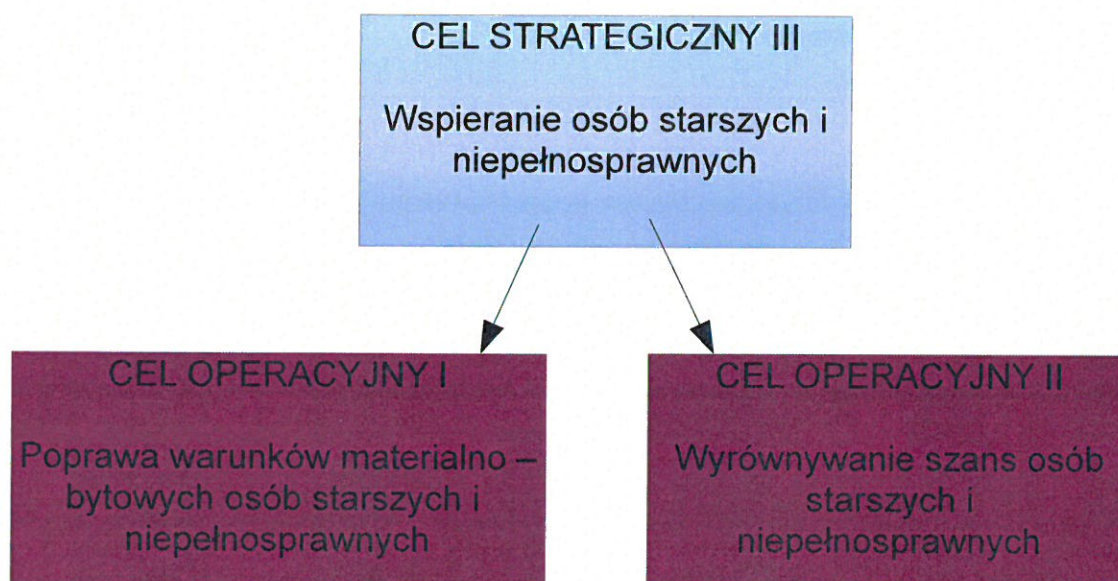
- aktywizacja osób bezrobotnych poprzez organizowanie prac w ramach robót publicznych, prac interwencyjnych oraz prac społecznie użytecznych,
- podejmowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechnienia ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach i przygotowaniu zawodowym dorosłych,
- kierowanie osób bezrobotnych na zajęcia Centrum Integracji Społecznej w Ropczycach
- prowadzenie pracy socjalnej z bezrobotnymi klientami pomocy społecznej,
- zmniejszenie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową udzielaną przez GOPS,
- pomoc kobietom w pogodzeniu życia zawodowego z rodzinnym.

Podmioty realizujące:

Wójt Gminy, Urząd Gminy, Rada Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, szkoły, Powiatowy Urząd Pracy, Centrum Integracji Społecznej w Ropczycach, Gminny Żłobek „Maluszek” w Wielopolu Skrzyńskim. Źródła finansowania: budżet gminy, fundusze pomocowe, środki rządowe. Okres realizacji: 2021-2027.

Cel strategiczny III. Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych

Rys. 7. Analiza celu strategicznego III.

Kierunki działania:

- działania na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz integracji osób starszych,
- prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi oraz udzielanie pomocy finansowej,
- poprawa dostępności i jakości usług opiekuńczych obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem,
- zwiększenie dostępności do informacji o możliwych formach wspierania,
- podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i Kościołem działających na rzecz osób starszych,
- udzielanie przez GOPS pomocy finansowej osobom niepełnosprawnym i starszym,
- podnoszenie świadomości wśród społeczeństwa lokalnego na temat osób niepełnosprawnych,
- praca socjalna, udzielanie wsparcia niepełnosprawnym,
- edukacja osób niepełnosprawnych na temat ich praw, uprawnień itp.
- podejmowanie współpracy z PCPR w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

Podmioty realizujące:

Wójt Gminy, Urząd Gminy, Rada Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, WTZ w Wielopolu Skrzyńskim, Kluby Seniora, Koła Gospodyń Wiejskich, Caritas, szkoły, organizacje pozarządowe, jednostki sportowo-rekreacyjne, grupy samopomocowe.

Źródła finansowania: budżet gminy, fundusze pomocowe, środki rządowe.

Partnerzy: Domy Pomocy Społecznej, PUP Ropczyce, lokalni przedsiębiorcy.

Okres realizacji: 2021-2027.

Cel strategiczny IV. Budowa systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień

Rys. 8. Analiza celu strategicznego IV.

Kierunki działania:

- stworzenie punktu terapeutycznego ,
- profilaktyka i terapia osób uzależnionych oraz ich rodzin,
- organizowanie wypoczynku dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym z elementami terapii,
- rozszerzenie działań profilaktycznych,
- tworzenie grup wsparcia dla osób uzależnionych, współuzależnionych i dotkniętych przemocą,
- szkolenia dla pracowników socjalnych w zakresie postępowania z rodziną z problemem alkoholowym,
- utworzenie punktu konsultacyjnego dla ofiar przemocy,
- systematyczna współpraca z Komisariatem Policji, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- przeciwdziałanie przemocy domowej poprzez uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,

- zapewnienie w razie potrzeby osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- kierowanie w razie potrzeby sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dotkniętych problemami alkoholowymi i przemocy w rodzinie.

Podmioty realizujące:

Wójt Gminy, Urząd Gminy, Rada Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje pozarządowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, placówki kulturalne, jednostki sportowo rekreacyjne,

Źródła finansowania: budżet gminy, fundusze pomocowe, środki rządowe.

Okres realizacji: 2021-2027.

6.2 Zasady Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wielopole Skrzyńskie

Zasada zrównoważonego rozwoju

Zasada ta określa, iż rozwój społeczno–gospodarczy w dłuższej perspektywie czasowej musi przebiegać przy zapewnieniu równowagi społecznej, ekologicznej i przestrzennej. Warunkuje to stabilność właściwego poziomu życia i sprawnego funkcjonowania instytucji publicznych i niepublicznych w gminie.

Zasada wielokierunkowego rozwoju

W pierwszej fazie realizacji niniejszej strategii należy tak wdrażać jej założenia, by sprzyjać różnorodnym działaniom społecznym. Należy wzmacniać dobrze prosperujące zasady. W kolejnym etapie powinno się wdrażać formy innowacyjne i nowoczesne metody polityki społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem zabezpieczenia społecznego. Przejście między tymi etapami powinno być płynne i wynikać z konstytucji programów, możliwości i zasobów podmiotów lokalnych.

Zasada orientacji na mieszkańców

Oparta jest na tym, iż podstawowym podmiotem działania jest społeczność lokalna i indywidualni mieszkańcy gminy. Źródłem zmian i rozwoju są ludzie, ich ambicje, wiedza i umiejętności. Władze samorządowe, programując zadania, muszą uwzględniać ten fakt, tworząc warunki sprzyjające wysokiej aktywności mieszkańców Gminy Wielopole Skrzyńskie.

Zasada partnerstwa publiczno - społecznego

System partnerstwa powinien sprzyjać efektywnemu wykorzystaniu środków publicznych, łącząc wysiłek finansowy różnych podmiotów i sprzyjając korzystnym montażem środków,

zwiększającym szanse efektywnej realizacji założeń społecznych i inwestycyjnych. System partnerstwa i montażu środków jest zgodny z zasadami, dostępnymi w Unii Europejskiej.

Zasada lokalnego zróżnicowania celów i narzędzi oddziaływania

W toku wdrażania strategii konieczne jest zróżnicowanie przestrzenne podejmowanych działań. Należy określić lokalną hierarchię celów i kierunków działania w programach operacyjnych, będących immanentną częścią strategii. Lokalna polityka wsparcia powinna być dostosowana do specyficznych uwarunkowań gminy oraz procesu zmian. Podstawą formułowanych programów społecznych będą wskazane obszary problemowe w sferze społecznej, które w oparciu o przyjęte kryteria będą realizowały zróżnicowane przedsięwzięcia, wynikające z gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

ROZDZIAŁ 7. Monitorowanie oraz ewaluacja Strategii

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w celu osiągnięcia zakładanych rezultatów jak i największej efektywności planowanych oddziaływań musi być poddana monitoringowi i ewaluacji. Przedmiotem ewaluacji są przede wszystkim procesy i działania których przebieg można zmienić w celu ich ulepszenia lub przyjęcia innych decyzji o sposobie ich prowadzenia. Ewaluacja i monitoring będą istotnymi elementami oddziaływań i jednocześnie głównymi instrumentami oceny strategii, dostarczać będą bowiem aktualnych informacji na temat efektywności podejmowanych działań, pozwalać na ciągle aktualizowanie nieefektywnych treści, pełnić będą również funkcję aktywizacyjną oraz społeczno-polityczną. Będą miały również znaczenie dla podmiotów realizujących strategię, które sprawdzają w ten sposób efektywność działań i skuteczność przyjętych założeń.

Prowadzeniem monitorowania, wdrażania strategii oraz jej ewaluacją zajmować się będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielopolu Skrzyńskim. Nadzór merytoryczny nad realizacją poszczególnych zadań będzie należał do poszczególnych jednostek organizacyjnych Urzędu Gminy, administracji publicznej i współdziałających z gminą organizacji pozarządowych i kościelnych.

Istotnym punktem do wdrożenia strategii jest właściwie zaplanowany proces monitorowania, który powinien odpowiadać na pytania:

- w jakim stopniu realizowana jest misja strategii?
- czy podjęte działania odpowiadają celom?
- na ile aktualna jest diagnoza problemów społecznych w naszej gminie?
- czy środki finansowe są wystarczające do realizacji strategii?

Uzyskane odpowiedzi na powyższe pytania pozwolą poprawić przyjęte założenia a także uwzględnić zmiany zachodzące w otoczeniu realizowanego dokumentu.

Monitoring będzie obejmował następujące elementy:

- ocenę osiągniętych rezultatów,
- ocenę rozbieżności między przyjętymi założeniami, a aktualnym stanem,
- planowane zmiany w strategii, dostosowanie do zmieniających się potrzeb,
- systematyczne gromadzenie danych by zaktualizować strategię,
- aktualizację danych prawnych i formalnych,
- informowanie społeczności lokalnej o uzyskanych wynikach.

Monitoring i ocena jest nieodłącznym elementem zarządzania strategicznego, planowania strategicznego, wszystkich działań podejmowanych w regionie. Oba elementy strategii muszą być prowadzone na bieżąco, aby było wiadomo czy dana działalność prowadzi do rozwoju regionalnego i czy przybliży do osiągnięcia założonego celu.

Skuteczność zaplanowanych działań w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wielopole Skrzyńskie jest możliwa do oceny jedynie poprzez stały monitoring i ewaluację.

Monitoring stanowi systematyczną ocenę realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy pogłębianie się problemów społecznych. Umożliwia on regularną kontrolę. System monitoringu w przedstawionej strategii będzie polegał na systematycznym zbieraniu informacji o realizacji poszczególnych działań i osiągnięciu wskaźników realizacji poszczególnych celów strategicznych.

Wskaźnikami realizacji celów strategicznych są:

Wskaźniki dla celu I Wsparcie rodzin ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży

- ilość rodzin, którym udzielono pomocy finansowej z powodu ubóstwa,
- ilość dzieci, które skorzystały z pomocy GOPS.

Wskaźniki dla celu II Przeciwdziałanie bezrobociu, zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego:

- ilość rodzin, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie,

Wskaźniki dla celu III Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych:

- liczba osób starszych i niepełnosprawnych biorących udział w działaniach,
- liczba osób, korzystających z systemu pomocy społecznej z powodu podeszłego wieku i niepełnosprawności,
- ilość porad i doradztwa dla osób niepełnosprawnych w ramach działalności GOPS,
- ilość osób kierowanych do DPS,
- ilość osób uczęszczających do WTZ.

Wskaźniki dla celu IV Budowa systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień:

- ilość osób i rodzin, którym udzielono pomocy w przypadku stwierdzonej przemocy w rodzinie,
- ilość zgłoszeń osób uzależnionych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- liczba „Niebieskich Kart”,
- liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych,
- liczba osób, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, przemocy w rodzinie.

Ewaluacja zajmuje się szacowaniem wyników działania w porównaniu z celami założonymi do osiągnięcia. Wymaga ona odpowiedzi na pytanie o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi zasadami i wartościami. Jest ona z natury normatywna, czyli z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące zasady, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych uregulowań. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczanie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy, potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Realizacja niniejszej strategii uzależniona będzie między innymi od takich czynników jak:

- ✓ sytuacja finansowa gminy,
- ✓ stopień zaangażowania lokalnych zasobów instytucjonalnych we wspólne działanie,
- ✓ mobilizacja mieszkańców gminy,
- ✓ pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania.

Za monitoring i ewaluację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wielopole Skrzyńskie odpowiedzialny będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielopolu Skrzyńskim.

Realizatorzy i partnerzy przy realizacji strategii

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wielopole Skrzyńskie jest dokumentem, który wymaga współpracy szeregu instytucji i organizacji, działających w środowisku lokalnym.

Realizatorem niniejszej strategii jest:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielopolu Skrzyńskim.

Partnerzy przy realizacji niniejszej strategii:

- 1) Urząd Gminy Wielopole Skrzyńskie,
- 2) Szkoły Podstawowe i Gimnazja z terenu Gminy,
- 3) Powiatowy Urząd Pracy w Ropczycach,
- 4) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 5) Organizacje pozarządowe,
- 6) Warsztaty Terapii Zajęciowej w Wielopolu Skrzyńskim,
- 7) Domy Pomocy Społecznej na terenie powiatu,

- 8) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ropczycach,
- 9) Komisariat Policji w Ropczycach,
- 10) Sąd, kuratorzy, prokuratura,
- 11) Służba zdrowia.

Finansowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Do potencjalnych źródeł finansowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wielopole Skrzyńskie zalicza się głównie:

- 1) Środki własne gminy,
- 2) Środki UE (Europejski Fundusz Społeczny),
- 3) Środki z budżetu państwa.

Zakończenie

Rozwiązywanie problemów społecznych ma charakter długofalowy, dlatego też wyrażona w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych konstrukcja celów i zadań przeznaczonych do realizacji jest jak najbardziej celowa i uzasadniona. Zdiagnozowanie i wybór ww. priorytetów nie należy traktować statycznie. Zmieniające się uwarunkowania zarówno w skali kraju, jak też środowiska lokalnego mogą wymagać sformułowania nowych odpowiedzi i celów. Dlatego strategię należy traktować jako proces otwarty, poddawany okresowym weryfikacjom i aktualizacjom.

Gminna Strategia Problemów Społecznych określa misję dla instytucji oraz społeczności gminy, wyznacza cele strategiczne i działania, których realizacja powinna w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązywania problemów społecznych i minimalizować skutki kwestii społecznych. Strategia ma charakter wieloletni i wyznacza kierunki rozwoju działań ze szczególnym uwzględnieniem tych, które mają na celu wyjście osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z tego kręgu. Wskazuje też nowe formy pomocy oraz różnorodne formy aktywności lokalnej konieczne dla budowania spójnego systemu wsparcia społecznego. Realizacja przyjętej strategii umożliwi racjonalne wykorzystanie potencjału wszystkich partnerów w celu rozwiązywania wszystkich problemów społecznych. Strategia jest dokumentem otwartym i elastycznym, który ze względu na duży horyzont czasowy może być aktualizowany. Działanie to wynikać może ze zmieniającej się rzeczywistości społeczno-ekonomicznej, pogłębienia diagnozy potrzeb społecznych i zmieniających się wymogów prawnych. Wszelkie zmiany wprowadzone będą do strategii w formie aneksu.

Spis tabel

- Tabela 1. Sieć dróg Gminy Wielopole Skrzyńskie.
- Tabela 2. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Wielopole Skrzyńskie w 2018r.
- Tabela 3. Wykaz lokali mieszkalnych według miejscowości w 2019r.
- Tabela 4. Wykaz lokali użytkowych według miejscowości w 2019r.
- Tabela 5. Struktura własności gruntów w poszczególnych sołectwach w Gminie Wielopole Skrzyńskie (w ha).
- Tabela 6. Użytkowanie gruntów na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie.
- Tabela 7. Ilość mieszkańców w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019
- Tabela 8. Urodzenia w Gminie Wielopole Skrzyńskie według sołectw w latach 2017-2019
- Tabela 9. Zgony w Gminie Wielopole Skrzyńskie wg sołectw w latach 2017-2019
- Tabela 10. Ruch naturalny ludności w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019
- Tabela 11. Ludność w wieku przedprodukcyjnym w Gminie Wielopole Skrzyńskie i Powiecie Ropczycko-Sędziszowskim w 2019r.
- Tabela 12. Ludność w wieku produkcyjnym w Gminie Wielopole Skrzyńskie i Powiecie Ropczycko-Sędziszowskim w 2019r.
- Tabela 13. Ludność w wieku poprodukcyjnym w Gminie Wielopole Skrzyńskie i Powiecie Ropczycko-Sędziszowskim w 2019r.
- Tabela 14. Ludność według płci w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.
- Tabela 15. Zawieranie małżeństw w Gminie Wielopole Skrzyńskie (dotyczy osób które miały pobyt stały w gminie Wielopole Skrzyńskie w momencie zmiany stanu cywilnego)
- Tabela 16. Liczba rozwodów w województwie podkarpackim w latach 2017-2019.
- Tabela 17. Liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie województwa podkarpackiego, Powiatu Ropczycko-Sędziszowskiego oraz Gminy Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.
- Tabela 18. Liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie w porównaniu z pozostałymi gminami Powiatu Ropczycko-Sędziszowskiego.
- Tabela 19. Nowo rejestrowane podmioty gospodarcze na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.
- Tabela 20. Liczba osób bezrobotnych w latach 2017-2019.
- Tabela 21. Bezrobotni w oparciu o przedział wiekowy w Gminie Wielopole Skrzyńskie.
- Tabela 22. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w oparciu o przedział wiekowy w Gminie Wielopole Skrzyńskie i w Powiecie Ropczycko-Sędziszowskim w 2019 roku.
- Tabela 23. Bezrobotni z rozróżnieniem na wykształcenie w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.

- Tabela 24. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych z rozróżnieniem na wykształcenie w Gminie Wielopole Skrzyńskie oraz w Powiecie Ropczycko-Sędziszowskim w 2019 roku.
- Tabela 25. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.
- Tabela 26. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych z rozróżnieniem na czas pozostawania bez pracy w Gminie Wielopole Skrzyńskie i Powiecie Ropczycko-Sędziszowskim w 2019r.
- Tabela 27. Liczba osób bezrobotnych Powiatu Ropczycko-Sędziszowskiego z rozbiem na gminy i miasto Ropczyce w 2019.
- Tabela 28. Przestępstwa w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.
- Tabela 29. Przedszkola, szkoły i gimnazja w Gminie Wielopole Skrzyńskie w 2019r.
- Tabela 30. Liczba uczniów i nauczycieli w poszczególnych szkołach podstawowych i Gimnazjum w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017 – 2019.
- Tabela 31. Liczba dzieci w Samorządowym Przedszkolu w Wielopolu Skrzyńskim i w oddziałach przedszkolnych na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.
- Tabela 32. Pomoc materialna dla uczniów przyznana w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.
- Tabela 33. Inwentaryzacja problemów społecznych w Gminie Wielopole Skrzyńskie.
- Tabela 34. Problemy dominujące w Gminie Wielopole Skrzyńskie.
- Tabela 35. Ilość osób korzystających z pomocy społecznej w zależności od przyczyny ubiegania się o takie świadczenie.
- Tabela 36. Pomoc przyznana z powodu trudnej sytuacji życiowej rodziny spowodowanej ubóstwem w latach 2017-2019.
- Tabela 37. Analiza dziedziczenia pomocy wśród klientów pomocy społecznej w Gminie Wielopole Skrzyńskie na podstawie roku 2019.
- Tabela 38. Pomoc przyznana z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2019.
- Tabela 39. Zestawienie wypłacanych zasiłków pielęgnacyjnych przez GOPS z rozbiem na stopień niepełnosprawności w 2019 roku.
- Tabela 40. Liczba osób niepełnosprawnych dzieci do 16-tego roku życia w latach 2017-2019 w Gminie Wielopole Skrzyńskie.
- Tabela 41. Liczba osób z orzeczonym stopniem niepełnosprawności w latach 2017-2019 w Gminie Wielopole Skrzyńskie.
- Tabela 42. Pomoc przyznana z powodu długotrwałej choroby w latach 2017-2019.
- Tabela 43. Pomoc przyznana w formie usług opiekuńczych i pomocy sąsiedzkiej w latach 2017-2019.
- Tabela 44. Pomoc przyznana z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w latach 2017-2019.

- Tabela 45. Pomoc przyznawana z powodu ochrony macierzyństwa w latach 2017-2019.
- Tabela 46. Pomoc przyznawana z powodu alkoholizmu w latach 2017-2019.
- Tabela 47. Liczba porad udzielonych pacjentom z Gminy Wielopole Skrzyńskie powodu uzależnienia i współuzależnienia w latach 2017-2019 .
- Tabela 48. Liczba osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.
- Tabela 49. Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.
- Tabela 50. Ilość założonych „Niebieskich Kart” na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.
- Tabela 51. Liczba zakończonych spraw w ramach procedury „Niebieskie Karty” w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.
- Tabela 52. Praca prowadzona przez Zespoły Interdyscyplinarne i grupy robocze w ramach procedury „Niebieskie Karty” w latach 2017-2019.
- Tabela 53. Pomoc przyznana z powodu trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego w latach 2017-2019.
- Tabela 54. Przyczyny bezdomności.
- Tabela 55. Pomoc przyznana z powodu bezdomności w latach 2017-2019.
- Tabela 56. Liczba osób z terenu Gminy Wielopole Skrzyńskie podlegające pieczy zastępczej w latach 2017-2019.
- Tabela 57. Koszty ponoszone przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielopolu Skrzyńskim za pobyt mieszkańców w domach pomocy społecznej w latach 2017-2019.
- Tabela 58. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2017-2019.
- Tabela 59. Świadczenia rodzinne wypłacane przez GOPS w Wielopolu Skrzyńskim w latach 2017-2019.
- Tabela 60. Fundusz alimentacyjny w latach 2017-2019.
- Tabela 61. Liczba osób korzystających z posiłków w zakresie programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w latach 2017-2019.
- Tabela 62. Liczba posiłków w zakresie programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w latach 2017-2019
- Tabela 63. Karty dużej rodziny w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019.
- Tabela 64. Pieniądze skierowane na zadania pomocy społecznej, DPS/ pomoc finansową z wyłączeniem dożywiania dzieci w szkole w latach 2017-2019.
- Tabela 65. Pieniądze skierowane realizację zadań w pomocy społecznej, DPS z budżetu wojewody/pomoc finansową z wyłączeniem dożywiania dzieci w szkole w latach 2017-2019.

-Tabela 66. Pieniądze skierowane na pomoc w formie dożywiania oraz świadczenie pieniężne na zakup żywności w latach 2017-2019.

-Tabela 67. Liczba osób korzystających z pomocy finansowej GOPS.

-Tabela 68. Mapa problemów społecznych.

-Tabela 69. Analiza SWOT.

Spis rysunków

-Rys. 1. Położenie Powiatu Ropczycko - Sędziszowskiego na tle województwa podkarpackiego.

-Rys. 2. Położenie Gminy Wielopole Skrzyńskie na tle Powiatu Ropczycko – Sędziszowskiego.

-Rys. 3. Mapa Gminy Wielopole Skrzyńskie.

-Rys. 4. Analiza celu głównego oraz celów strategicznych.

-Rys. 5. Analiza celu strategicznego I.

-Rys. 6. Analiza celu strategicznego II.

-Rys. 7. Analiza celu strategicznego III.

-Rys. 8. Analiza celu strategicznego IV.

Spis wykresów

-Wykres 1. Procentowa liczba mieszkańców Gminy Wielopole Skrzyńskie.

-Wykres 2. Urodzenia w Gminie Wielopole Skrzyńskie w latach 2017-2019r.

-Wykres 3. Zgony w Gminie Wielopole Skrzyńskie według sołectw w latach 2017-2019.

-Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON działające na terenie Gminy Wielopole Skrzyńskie według wybranych sekcji.

-Wykres 5. Powierzchnia podstawowych upraw w Gminie Wielopole Skrzyńskie.

-Wykres 6. Pracujący w Gminie Wielopole Skrzyńskie w poszczególnych sektorach w 2018 roku.

-Wykres 7. Liczba wnioskodawców ze względu na wiek w roku 2019.

-Wykres 8. Główne źródła utrzymania gospodarstw domowych u osób zgłaszających się o pomoc w roku 2019.

-Wykres 9. Wykształcenie klientów zwracających się o pomoc w roku 2019.

Spis treści

Wprowadzenie.....	2
Rozdział 1. Podstawy prawne opracowania strategii.....	3
1.1 Akty prawne Unii Europejskiej do tworzenia Strategii.....	4
1.2 Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).....	4
1.3 Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL).....	5
1.4 Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji KPPUiWS.....	6
1.5 Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej KPRES.....	7
1.6 Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007 - 2020.....	7
1.7 Wojewódzki program na rzecz wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu na lata 2008 - 2020.....	8
1.8 Regionalny Plan Działania na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej w woj. Podkarpackim na lata 2012 - 2020.....	8
Rozdział 2. Charakterystyka Gminy Wielopole Skrzyńskie.....	9
2.1 Informacje ogólne.....	9
2.2 Charakterystyka poszczególnych miejscowości tworzących Gminę Wielopole Skrzyńskie.....	12
2.3 Zagospodarowanie przestrzenne Gminy Wielopole Skrzyńskie.....	15
2.4 Własność nieruchomości i gruntów, zasoby mieszkaniowe w Gminie Wielopole Skrzyńskie.....	19
2.5 Ludność.....	21
2.6 Przemysł.....	26
2.7 Rolnictwo.....	29
2.8 Pracujący i bezrobotni.....	32
2.9 Bezpieczeństwo publiczne.....	37
2.10 Kultura i sport.....	39
2.11 Organizacje społeczne.....	41
2.12 Służba zdrowia.....	42
2.13 Szkolnictwo.....	42
2.14 Gminny Żłobek „Maluszek” w Wielopolu Skrzyńskim.....	45
ROZDZIAŁ 3. Diagnoza problemów społecznych w Gminie Wielopole Skrzyńskie.....	46
3.1 Inwentaryzacja problemów społecznych w Gminie Wielopole Skrzyńskie.....	46
3.2 Hierarchizacja problemów społecznych uznanych za dominujące.....	49
3.3 Stopień nasilenia problemów społecznych w Gminie Wielopole Skrzyńskie.....	50
3.4 Ubóstwo.....	54
3.5 Dziedziczenie biedy.....	56
3.6 Sieroctwo.....	58
3.7 Niepełnosprawność i długotrwała choroba.....	59
3.8 Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w tym problem rodzin niepełnych i wielodzietnych.....	62
3.9 Klęska żywiołowa lub ekologiczna i zdarzenia losowe.....	63
3.10 Alkoholizm.....	64
3.11 Przemoc w rodzinie.....	66
3.12 Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego.....	70
3.13 Bezdomność.....	71
3.14 Wspieranie rodziny niewydolnej wychowawczo i system pieczy zastępczej.....	73
3.15 Domy Pomocy Społecznej.....	77
3.16 Pomoc osobom zmagającymi się z chorobami psychicznymi.....	78
3.17 Analiza doświadczeń w rozwiązywaniu problemów społecznych.....	79
3.18 Analiza dotychczasowych doświadczeń w zakresie współpracy lokalnej.....	80
3.19 Cele i zadania Ośrodka na podstawie statutu.....	80
3.20 Zadania Ośrodka.....	81
3.21 Współpraca z instytucjami i stowarzyszeniami.....	81

3.22 Świadczenia rodzinne.....	82
3.23 Dożywianie.....	87
3.24 Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020.....	88
3.25 Program kompleksowego wsparcia dla rodzin „ZA ŻYCIEM”.....	88
3.26 Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny.....	89
3.27 Warunki pracy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wielopolu Skrzyńskim.....	90
3.28 Projekt pt.: „Wdrożenie nowej struktury organizacyjnej w GOPS w Wielopolu Skrzyńskim“.....	91
3.29 Zasoby pomocy społecznej.....	91
3.30 Finansowane świadczeń pomocy społecznej.....	92
3.31 Warsztaty Terapii Zajęciowej w Wielopolu Skrzyńskim.....	94
3.32 Świetlica "Dorastanie z Caritas" w Wielopolu Skrzyńskim.....	95
ROZDZIAŁ 4. Mapa problemów społecznych.....	97
ROZDZIAŁ 5. Analiza SWOT.....	99
ROZDZIAŁ 6. Wizja i misja rozwoju Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wielopole Skrzyńskie.....	101
6.1. Główne cele strategiczne.....	101
6.2 Zasady Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wielopole Skrzyńskie..	107
ROZDZIAŁ 7. Monitorowanie oraz ewaluacja Strategii.....	108
Zakończenie.....	112
Spis tabel.....	113
Spis rysunków.....	116
Spis wykresów.....	116

